

सित

चवसापासा

प्रेम बहादुर कंसाकार

शिशिर

(गोहेला-सिद्धा)

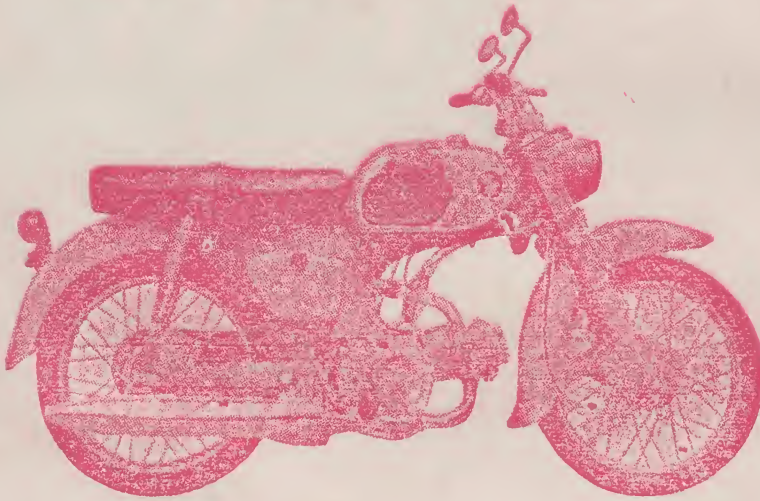
उत्तरा-श्रेष्ठ

१२/५२, धौरवा

लिमिटेड

HONDA

संसार प्रसिद्ध होण्डा मोटर साइकल

व

उकिया स्पेयर पार्ट्स जक मखु

बुँ-ज्यायू रखलेगु होण्डा पावर टिजर्स

अले

३०० वाटंनिसें ३००० वाट तकयागु छेयात, मत च्याकेत व पिने क्याम्पिन ट्रिपयात ज्यायू रखले दुगु

होण्डा जेनरेटर नं दु

लुमंका दिसैं

स्यामुकापु ट्रेडिंग कंपनी

कान्ति पथ, कान्तिपुर

धलपौ

१. धान्यवति प्याखनया स्वपु म्ये	.....	१.	११. प्यागु सिँ दुयाच्चना (बाखं)	.....	३१.
★	.....	१.	★ मन देवी तण्डुकार	.....	३१.
२. मचा बुइ वेलस दस्तूर	.....	२.	१२. जिगु नुगःदुने सुं दुपिन बिल (कविता)	.....	३४.
★	.....	२.	★ आर. के तुलाधर	.....	३४.
३. घो लहायेगु भाखा ! (निबन्ध)	.....	३.	१३. खवबि दुनेया सवाः जि (कविता)	.....	३४.
★ जनक लाल वैद्य	.....	३.	★ सुश्री दिल्ली तुलाधर	.....	३४.
४. जिगु मिखाय् “माखापिखा” उपन्यास	.....	७.	१४. मांयात पौ	.....	३५.
(समालोचना)	.....	७.	★ बिलिखि (रूपक वज्राचार्य)	.....	३५.
★ भू महेश जोशी	.....	७.	१५. “बुद्ध धर्म हे स्वतन्त्र चिन्तन”	.....	४०.
५. “मा. जगत सुन्दर मल्लयात छगू पौ”	.....	१०.	★ बद्रीमाया मानन्धर	.....	४०.
★ सूर्य बहादुर पिवा	.....	१०.	१६. “पाल्चा” (कविता)	.....	४२.
६. निर्वासित जूम्ह जि छम्ह कचि मचा (कविता)	.....	१५.	★ तारा “शारदा”	.....	४२.
★ इन्द्रमाली	.....	१५.	१७. कविता	.....	४२.
७. “थपाय्सकं बांला कि !” (बाखं)	.....	१७.	★ अमर बहादुर शाक्य	.....	४२.
★ केशरमान ताम्राकार	.....	१७.	१८. न्हूदँया सम्बोधन	.....	४३.
८. माहेश्वरी मामा (निबन्ध)	.....	२०.	★ किम इल सुंग	.....	४३.
★ तेजेश्वर बाबु स्वंग	.....	२०.	१९. बौद्ध भावना	.....	५०.
९. स्वपु कविता	.....	२४.	★ मन्नु अश्वघोष	.....	५०.
★ अस्त लाल महर्जन	.....	२४.	२०. सम्पादकीय	.....	५३.
१०. हाकु जाकि (निबन्ध)	.....	२७.	★	.....	५३.
★ उद्धव मास्के, स्वप	.....	२७.	२१. पाक मिसाया भात	.....	५४.
			★ हरिशंकर रञ्जितकार	.....	५४.

चवसापासाया पासापिं

१. न्याफो स्वां (कहानी) — धूम्बां सायमि
२. वेँ (चिवाखं) — धूम्बां गुह्य व शान्ति
३. त्रिवेणी (नाटक) — धूम्बां सायमि
४. मां बौ व मचाखाचा (धर्म) — नारद थेरा
— अ गोविन्दलाल
५. संदेया लिसः (कविता) — धर्मरत्न यमि
६. खँत्वा व खँभाय् (कोष) — सत्यमोहन जोशी
७. फुतिफाति (कविता) — शान्ति सुरभं
८. नसला (विविध) — सं. प्रेमबहादुर कसा
९. खलील जित्रानया लुं (बाखंचा — खलील
जित्रान — अ. न्हुछेसुन्दर तुलाधर
१०. लुं पर्यायवाची कोष (कोष) — आदि वज्राचार्य
११. मिसा (उपन्यास) — धूम्बां सायमि
१२. जयप्रकाश (महाकाव्य) — सत्यमोहन जोशी
१३. ती (कहानी) — प्रेमबहादुर कसा
१४. मां (उपन्यास) — केशवलाल श्रेष्ठ
१५. अम्बपाली (नाटक) — सुदर्शन श्रामणेर
१६. हिलाबुला (कहानी) — आशाराम शाक्य
१७. लुनाखँ (कोष) — सत्यमोहन जोशी
१८. नेपायागु पुलांवाखं (बाखं) — करुणाकर वैद्य
१९. न्हूपुखु (निबन्ध) — प्रेमबहादुर कसा
२०. भुक्कुटी (उपन्यास) — धर्मरत्न यमि
२१. जुजु जयप्रकाश (नाटक) — श्रामणेर सुदर्शन
२२. मस्याङ्पा (कहानी) — प्रकाश प्रधान
२३. खङ्गसिद्धि (एकांकी) — हेमलाल जोशी
२४. किगः (कहानी) — पुष्पलता श्रेष्ठ
२५. बाखं-म्ये (प्रबन्ध) — प्रेमबहादुर कसा
२६. मूसः निबन्ध (निबन्ध) — सं. कमल प्रकाश मल्ल
२७. रत्नेश्वर प्रादुर्भाव (नाटक) — ले. जुजु जयप्रकाश
— सं. प्रेमबहादुर कसा
२८. त्यपू (कविता) — प्रेमबहादुर कसा
२९. न्हूगु म्ये (कविता) — माधवलाल कर्माचार्य
३०. भौगु नखःचखः (निबन्ध) — पुण्यरत्न वज्राचार्य
३१. सदाशिव (नाटक) — हेमलाल जोशी
३२. न्हायकं (उपन्यास) — ईश्वरानन्द श्रेष्ठाचार्य
३३. श्री मद् भगवद्गीता (कविता) — केशरलाल
जोशी
३४. सौन्दर्य व आलोचना (प्रबन्ध) — ईश्वरानन्द
श्रेष्ठाचार्य
३५. ताचाप्वाय् (नाटक) — वासु शाशि
३६. काव्यया स्वभाव-१ (प्रबन्ध) — झुलेन्द्रमान
प्रधान
३७. सत्यसतीया विवेचना (प्रबन्ध) — जनकलाल वैद्य
३८. नःलि स्वना (प्रबन्ध) — कमलप्रकाश मल्ल
३९. सिद्धिदास म्हसीके विविध) — सं. प्रेमबहादुर
कसा
४०. सिद्धिरामायण कविता) — सिद्धिदास अमात्य
४१. सिंहसार्थबाहु व कवीर कुमारया बाखं (बाखं) —
सं. भिक्षु सुदर्शन
४२. समालोचनाया सिद्धान्त (प्रबन्ध) — माणिक-
लाल श्रेष्ठ
४३. भिजि (प्रबन्ध) — स्वयंभुलाल श्रेष्ठ
४४. लुमंकेवहपिं-१ (जीवनी) — भिक्षु सुदर्शन
४५. विक्रम चरित (नाटक) — भूपतीन्द्र मल्ल
४६. नेपाल भाषा बाखं साहित्यया इतिहास (प्रबन्ध)
— झुलेन्द्रमान प्रधान
४७. न्हूपुखुली कसायागु ख्वापा (प्रबन्ध) — इद्रमाली
४८. रोड्या नेपालयात जनताया लिसः (सम्पादकीय)
— संकलन
४९. माखापिखा (उपन्यास) — जगदीश चित्रकार
५०. चाणक्य सार संग्रह (नीति) — सं. प्रेमबहादुर
कसा
५१. किर्किपा (बाखंचा) — दुर्लभलाल सिंह

नहि वेरेन बेरानि—समन्तीष कुदाचनं
अवेरेन च सम्मन्ति—एस धम्मो सनन्तनो

सम्पादक, व्यवस्थापक व प्रकाशक

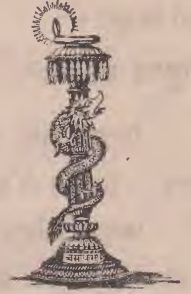
प्रेमवहादुर कंसकार

कार्यालय

५०३, केल मासंगल्ली,

यै-१०

फोन नं. १३, ७१४

दंष्ट्रिया १०-

शुक्रिया २-

दं ६ * नेपाल सम्बत् १०६३ * पोहेला-सिल्ला * विक्रम संवत् २०२६ * न्या ५२

धान्यवति प्याखनया स्वपु म्ये

म्ये- १

(राग मारुवा; ताल लड)

सुथ दने लख कासे निक याड हय
ख्वार सिथ तुति सिय स्वभा राक ओय ॥
मनस अति जुरो . पुरुख बोड तय
सुन्दर पुरुख जुक्व मरायिओ भय ॥
पुरुख मदु मिसा मजिओ सभा ओय
थम दुत महयक मदु नसा नय ॥

म्ये- २

(राग क्वराओ; तार षजति)

अति साक जा नय केस छुडा चि
सुख खुसि न्द्यडा ओओ ओया धिस फि ॥
नलिस ताडा किरि थओ खुसीन रिय
थथे छन भारपिओ वाया दुन्य कि ॥

म्ये- ३

(राग पथमंजलि; ताल लड)

महाराजः— सुन्दरी छन पिरीतिन याओ रस दान ॥धु॥
ख्वार पुन्हि चन्द्रमाया मिखा परेहर बान
छ खडान जि मदतो ग्यान ॥
बनस केतकि होओ नतारो भमरन
खसेनिसे मन जुरो आन ॥
तिरि उर्तिः— जिथिबह खडान गथे बोल छि चित्त
आन ॥ध॥

जंगलस चोडान जि थन महाराज

छु सयिओ रस जि बहन ॥

अरुनथे मिखा भिड ख्वार घालापति बान

विधातान यातो द्वि जि प्रान महाराज ॥

रहाकम्ह महीन्द्रसिंह जगपति सुवचन

निम्हन छगुरि जुल ग्यान महाराज

मचा बुइ बेलस दस्तूर

स्वन्हु खुन्हु पि छिनाया दस्तूर:-

पिछिनियात दं ४ बै दां, जाकि कूड १, बजि कूड १, काप कूट १, चि पालु बियमा । पिचा वानाया दं २ बै दां बियमा ।

प्यन्हुया दस्तूर:-

प्यन्हुया पिचा वानाया दं २ बै दां बिय । बजि कयका ४, चि पालु लेंसू क्वाति बियमा पिछिनियात ।

प्यन्हुया दिदिन सुथस छायाछीमा । बजि बोचा ४, सिचु पालु भाग् ४ छाया । दिदियात कयका बजि ४, दं २ बै दां बियमा । जा नकयंमा निछाकं ।

खुन्हुया दस्तूर:-

खुन्हुया पिछिनिनं पिचा वानाया दं २ बै दां, बजि कयका ६, चि पालु मुगुचा ग्व ६ इति नं बियमा ।

खुन्हुया दिदियात दं २ बै दां, बजि कयका ६, चि पालु इसि मुगुचा ग्व ६, बजि बोचा ६, सिचु पालु भाग् ६, मत छोकागु जोलं सकतां बियमा ।

झिन्हुया दस्तूर:-

झिन्हुया पिछिनिनं पिचा वानाया दं २ बै दां, बजि कयका १०, चि पालु मुगुचा ग्व १० बियमा ।

झिन्हुया दिदियात दं २ बै दां, कयका बजि १०, चि पालु मुगुचा ग्व १० बिय । बजि बोचा १०, सिचु पालु बियमा ।

झिनिन्हुया दस्तूर:-

झिनिन्हुया दिदियात बै दां दं २, बजि कयका १२, सिचु पालु मुगुचा २४, निह बजि कू १ जाकि कू १ या हिंसापं जमा बजि फं ३ जाकि फं ३ बियमा जुल दिदियात ।

श्वते मचाबूया बै बियाया बहि ।

छुं बिबहार

सम्बत् १४६ साल मिति वैशाख शुदि रोजस श्री पुन्यवती रानीया म्हाच जात जूया दं भाधा कु हव श्वते:- श्री इन्द्रानन्द पाध्या पटुक्व-जु १ वस, त्वा १ बेतालि, फं ३ जाकि, फं १ जाकि ।

श्री श्रीधर पाध्या थंजु-फं १ जाकि, पा १, पटन्, त्वा १ बेतालि

श्री जगन्नाथ स्वनिम्ह-फं १ जाकि, पा १ लं पोसाकि, पा १ तुपुलं

श्री अनंत अब-फं १॥ जाकि, पात १ लं कर्कहति

श्री रानि हामूननि-फं १॥ जाकि, पात १ लं पोसाकि

श्री रत्नशंकर स्वनिम्ह-फं १ जाकि, पात १ लं क्वाप

श्री लतानंद पाध्या न्हयकंताला-फं १ जाकि, पा १ लं

मालदहि

श्री भास्करराज पाध्या दबूछें-फं १ जाकि, पा १ लं मुसुह

श्री शंकरनारायण तधं लिबि-फं १ जाकि, पा १ लं कर्कहति

सम्बत् १६४ श्रावण कृष्ण ३ रोज ६ श्री स्याम-विनोद पाध्या स्वर्गारोहन जुल । विबहार ११ श्वते:-

श्री संतानेश्वर-बजि १॥, जाकि १॥, बजि ॥, मधि ५, तधौ

श्री जोतिरूपानन्द पाध्या-बजि २, जाकि २, कसू मना १,

बजि ॥, चिनिमधि ६, धौ-

श्री शंकरजी-बजि २, जाकि २, कसू प्र २, बजि १५, मधि

५, धौ-१, ध्य

श्री विद्याधर जुजु-जाकि २, कसू प्र २, बजि १५, लड्डु २,

धौ-१॥, ध्य

श्री लीलाधर-बजि २, जाकि २, कसू प्र २, बजि १॥,

चिनिषाजा ४, तधौ १

जोति चालाछे-बजि २, चधौ १

श्री मंथकुं हामननि-बजि १, गुलिमधि

द्यो लहायेगु भाखा !

—जनक लाल वैद्य

गुगुं नं भजनय् द्यो लहाना हगु तायेवं न्यना च्वपिसं कोछी—‘भजन सिधयेकल थें।’ अथवा आशावादीम्हसं जूसा अय् नकतिनि ला द्य लहाना हल, भजनय् च्वति कायेला नि। बरु पला च्वयेके माल’ धका मा कथं ज्या खं न्यायेकी। भजनय् द्यो लहायेवं आ यानाच्वंगु भजन कचाइ। कन्हय् सुधय् बहनी हानं द्यो लहाना भजन य इ हे ति न। द्यो लाइगु निभा द्यो लुइ बी थें जक ख। उकें द्यो लहाना हयेवं जि ला हडचडाय् मचा। कन्हय् निभा लुइवं न्हूगु स्फूर्ति न्हूगु भावं द्यो लहाना भजन याइतिनि धयागु कातुगु मलसा। द्यो लहागु विश्रान्तिया निति विश्रान्ति दये थमा धका ख हे मखु। आ थन जि मीगु सांस्कृतिक भजन धका द्योगलय् फलचाय् व जात्राय् याइगु भजनया खं लुयेत्यनागु मखु। अथे ला, न्हयने मागु व नं ला ख नि। न्हयना जक नं छु याये? व्यवहार मेमेगु कथं भूमिसुधार थें जागु लाभप्रद व्यवस्था बरबन्दोवस्त जुलं बुँ ज्यामि ज्यापु दाजु-पिसं (इमि संस्कृतिस म्यं भजनया परम्परा स्वाका तइगु दाफा खल गुठी दुसां) भूमिसुधारया लस्ताय् वा उकिया महत्ताया खं छुना न्हूगु म्ये चिना हागु जि थौं तक मतानि बरु, थपिनि दयाच्वंगु सिन्हा-ज्या म्ये ध्याकय् हाकुतिना ट्यांजेस्टर दालाय् खमुली तथा हायेका जुइगु प्रगतिशील पला खना जि अतिकं उदेक चा। अथे हे ‘जीवन दबु’ भागु

कार्यक्रमं नं मी श्रुतु, ला दिउ लिसें हिला हिला हालीगु लोक म्ये भजन म्ये छपु छपु कार्यक्रम पतिकं अनिवार्य रूपं हायेकेगु व च्वामिपिके बरोबर च्वखँ-या निति अनुरोध यागु सा ज्यले धुंक्कगु गिर्कड स, सगु स लिसा लिसा कया न्यंका न्यनीपिनि कपा म्याके मालीगु ला ?

घाये त्यनागु खं ला छु धासां नि आ नेपाल भाषा साहित्य प्राथमिक कक्षाय् ला व्वंकी मखुत उच्च माध्यमिक स्तरय् तिनि २४ नीप्यताजि मछि इच्छा-धीन विषयया पुचलय् सांगाय् ससि ल्यथे थें माला म ला व्वने मालीगुलि उच्च शिक्षा स्तरय् ला भन नेपाल भाषा साहित्य कया व्वनीनिगु क्वापा स्वयेगु ला बहिया स्वये ति म्यनी ला! च्वये नं माली मखु च्वइचिपि नं आपा माली मखुगुलि थव नेपाल भाषा साहित्य नं द्यो लहाइन धया जूगु सलं जिगु नुगलय् चिक भिन। तर जित ला च्व - द्यो लहायेवं भजन व भजन परम्परा हे सदां सदां सदांया लागि चां लहाना तना बनी मखु। अथे हे धयागु खसा ला सलस द न्हापायागु मी सांस्कृतिक व भावनात्मक प्रतिनिधित्व खाना वया च्वंगु लोक म्ये, भजन म्ये प्याख जात्रा मीसं स्वये खने न्यने मदयेमागु। थव हे ख

‘कृतैषा अमरं कं पश्य तेन नेपाल भाषया।

विष्टतिर्ना न विद्यानां लिप्यणी बाल वीर्यवती॥

पत्रे पञ्च शते गते अन्दे ने।लिके मासि
च चैत्र संज्ञके श्री जयस्थिति भूपाले नेपाल
राष्ट्र शास्त्रि”

धया भी देश नेपालया पवित्र नां हे छुना प्रतिष्ठित
जुयाच्वंगु 'नेपाल भाषा' साहित्यया सम्बन्धय् नं
पाय्छि जू। छायाभासां —

“स्यंके धका थव नेपाः षड्यन्त्र न्ह्यागु याय्मा,
न्हासं चुया फुकेस्यां नेपाल हे थव धाय्मा ।

नेपाल धैगु खाली

मखु पूर्व मेची, काली

बरु खः व फय् गुकी दु

जातीय गर्व लाली

भीसं पलाछिनाथाय् नेपाल खान ह्यमा
सासः पति फसय् नं नेपाल हे नस्वाय्मा ।”

— ने. भा पत्रिका तपं पौ १०६२ वंला ।

उकि थव नेपाल भाषा साहित्ययात न्हूगु
शिक्षा योजना कथं कोछिउगु पाठ्यक्रमं छुं नं प्रति-
कूल असर लाइ मताया । नेपाल भाषा साहित्यया
सँ छपु नं सुनानं हायेके फइमखु । नेपाली जन
जीवन व विश्वयात खयले दुगु सांस्कृतिक, ऐति-
हासिक, एवं भावनात्मक सात्विक योगदान धियेगु
क्षमता दुगुलि थुकिया अध्ययन गुरुसं तोफिके मज्यू
धयागु तथ्य ततधंपि विद्वानपिनिगु अनुसन्धान व
अध्ययनया ज्या खं प्रमाणित जुयावं व्वनी । बरु,
ख का व न्हूगु शिक्षा योजना कथं पाठ्यक्रम रेखाङ्कन
निर्देशन यापि भाजुपिसं ‘थम्हं थत म्हसीकि’ धयागु
दर्शन जागु नैतिकताय् मिखा व्वया अझ राष्ट्रियता
कातुकेगु व्यावहारिकताय् सचेत जुया आ उच्च
माध्यमिक स्तरया पाठ्यक्रमय् राष्ट्र भाषा नेपाली-
सात स्वंगू पत्र अनिवार्य धया तथाय् निगु पत्र राष्ट्र

भाषा नेपाली अनिवार्य व मेगु छगू पत्र नेपालया
विविध जातिया थ थ मातृभाषा साहित्य गथे कि
नेपाली, मैथिलि, नेपाल भाषा, गुरुङ, लिम्बु, संस्कृत
इत्यादि ल्यया व्वने दयेका तगु सा श्री ५ बडामहा-
राज पृथ्वी नारायण शाहं ‘मेरा साना परिश्रमले
आज्यांको होइन, यो नेपाल चार वर्ण छत्तिस
जातको फूलबारी हो’ धया बिज्या थें तथा स्व श्री
५ महेन्द्रं धया बिज्या थें —

“भाषाभाषी अनेक हामी,

जातभात जे भन्छ छंदैछ ।

छौं, तर— नेपाली सब —

चन्द्र सूर्य ध्वजाकै मुन्तिर ।”

भीगु नेपाली राष्ट्रियता एकता आसिवें
झिदुगं कातुकेत टेवा जुइगु अवश्य । राष्ट्रिय संगठन
व एकताया व्यावहारिक पक्षयात च्वय् न्हथनापि
भी जुजुपिसं कातुक कघाना लँ कयना बिज्यागु
सीकं तायेकं भीसं विवेक-मिखा तिसियां कल्याण
जुइ मखु । त्वत्वगु विषय त्वत्वगु प्रासङ्गिक
विषय पुचल्य तसा धका छखेरं नेपाली राष्ट्रियता
गथि कातुइया नापं भी नेपाली जन जीवनय् धीधी
सद्भावना सद्व्यवहार व्याइगु । मेखेरं विद्यार्थी-
पिनि नं थ थ लक्ष्य विषययात लिधंसा दइगु विषय
इच्छाधीन धका व्वना थथगु जीवन लक्ष्य सुथां
लाका थ नं छम्ह देशया निति ज्याय् खयले दुम्ह
सभ्य नागरिक जुया देशया सेवा याये खनीगु ।

ख का, भाषा साहित्य व्वना धका बुँइ अन्न
तरकारी उत्पादन याये सइमखु । ट्याजेष्टर,
ट्याक्टर दयेके सइमखु । तर धात्यों ला गुगु नं
भाषा साहित्यया स्वस्थ, उदात्त व सिर्जनात्मक
भावना-कल्पनां ‘भी भी थवंथ ख, कत मखु’ धायेका

थीथी पापाचिकीगु तिनि । बुई सगु अन्न तरकारी फल थथ परिश्रम थथे भागं थथे इना सुनानं सुथां नुगलय् मस्याक उपभोग याकेगु सल्लाह बिया मन तयेक जीवन हनेगु स्यनीगु नं साहित्यं । अले आविष्कारक, देश निर्माता नेता, उत्पादकपित नं 'बिनासयो लँ मखु निर्माणया लँ ज्वना दिसँ धका आत्मीयतां, ममतां थनेगु ज्या खँ नं गुगुं भाषाया साहित्यं याइगु तिनि । भौतिक सम्पन्नता हे जक जीवनया सकतां ख धायेव कतिला पाकगु व्यक्तिवाद जक जासँ वइ । उज्वगु व्यक्तिवादं ला गुबलें नं राष्ट्रियता कातुकी मखु, मानवता स्वाकी मखु सात्विक उपलब्धि नं छुं चूलाकी मखु ।

भी नेपाल देशयात आयागु व भविष्ययागु आवश्यकता ध्यान दृष्टी तथा व्यावसायिक व वैज्ञानिक शिक्षाय् जोड व्यूगु समयोचित पला व दूरदर्शिता धायेमा । व्यावसायिक व वैज्ञानिक विषयया शिक्षा जक जुल धायेवं शिक्षार्थीत भावनात्मक भुखां पिदलपी धका भाषा साहित्य नं दुभ्याका तगु । भौतिक, आर्थिक व औद्योगिक समृद्धि जुइकीगु लक्षण ला खनेदु । राष्ट्रिय भावना कातुकेगु कुत यागु नं सी दु । वास्तवय् राष्ट्रिय भावना एकता क्वातुकेत ला नेपाल राष्ट्रया विविध जातिया भाषा संस्कृति साहित्ययात नं सम्यक समान सम्मान यायेगु वाञ्छनीय जू । अले तिनि, नेपालया गुगुं जातिं नेपाली राष्ट्रियताय् जिपिं नं दुभ्या थव भी मां देश समृद्ध जुइगु न्ह्यागुं ज्याय् सहलह लस्तां याइ । भौतिक, आर्थिक, औद्योगिक समृद्धि द्या नापनाप भावनात्मक संगठनं कातुगु नेपाली भावना ब्वलना वन धायेव थव नेपाल व नेपाली हिमालय थें जुगांजुग तक धस्वाना भ भ धाया च्वनी ।

नेपालया गुगुं नं जातिया भाषा साहित्य सभ्यता संस्कृतिया समृद्धि सम्पदा नं समष्टि नेपालया शोभा, गौरव, वैभव व सम्पन्नता ख । उकिं वर्तमान भी श्री ५ महाराजाधिराज वीरेन्द्र वीर विक्रम शाह देव आह्वान याना बिज्या थें विकासया मूल पिलुइका भी मां देश नेपालया विविध क्षेत्रय् समृद्धि उन्नति याना राष्ट्र उत्थान यायेगु शुभ वेलाय् गुगुं नं जातिया भाषा साहित्य संस्कृतिया समृद्धि जुइगु उगु उगु जातिया जक स्वार्थहित धका याइगु उपेक्षा पूर्ण व्यवहारयात स्वस्थ व उदार व्यवहार कथं कदापि धाये फइमखु । छायाधासां नि थुज्वगु व्यवहार व ज्या-खं राष्ट्रया पूर्ण समृद्धि मयाकुसे नेपालीत्वया गुगुं नं अङ्ग अवयव अपाङ्ग याके थें जुइ । थवज्वगु खंय् मीसं बांलाक बिबेक दृष्टि तये मागु ख । त्वयेक मद्रक पला छियेगु परमावश्यक ।

थथाय् तुं सत्तिक च्वंगु न्हव-वाटया महत्त्व मथूमह गोलय् ज्यो नेपाल राष्ट्रया समष्टिगत समृद्धि गौरव वैभवया स्रोत हे त्याग यायेत लिफ मस्वइपिं त्यागी महात्मा, नेपाली जातित्वया भावनात्मक एकता स्वयाना वनी थें च्वनं नं सहयाये फुपि धैर्यवान भाजु मयजुपि, 'मदु तले आहा भावा, दयेवं छु ख्यले दु मय का, मदयेत्यनं घा आ गथे याये !' धाइपिनि कवि पह व द्यो लहागु तायेवं दने मालं घनेत स्वइगु समाधि व्रतयात न्ह्याको प्रशंसा गुणगान यासां बलीचा ला' धाइतिनि ।

द्यो लहायेगु भाखा लहाये धुन । सिलखं त्वपुया घने ला दनादिना सिर्जनात्मक प्रतिभा पिज्वयेके ला ? भी मी इच्छाधीन । छाया आन्दे सान्दे ?

श्री ५ महाराजाधिराज सरकार

२८ दैय् च्वंगु

शुभ-जन्मोत्सवया सुखद उपलक्ष्यय्

मौसूफ सरकारया करकमलय्

आयु, आरोग्य व यशया लागि

श्री परमेश्वरयाके प्रार्थना यान्ता !

फोन नम्बर :-

११-६६२, १२-६२५, १२-६६३,

१२-६२४ व १४-३६५

राष्ट्रिय व्यापार निगम

टेकू

जिगु मिखाय

“माखापिखा” उपन्यास

—भू महेश जोशी

“माखापिखा” चवसापासां पासा याना ध्वये हल भीगु न्होने उपन्य सया रूप विद्या । अथे ला माखापिखा चवमि भाजु जगदेश चित्रकारया न्हापांगु उपन्यास ख । ख ला वय्क छम्ह नेपाल भाषाया चवमिया रूपय् नं दंभाया च्वम्ह ख । तर नेपाल भाषा साहित्यया उपन्यासया क्षेत्रय् बमलागु धुकू थने कथं वय्कलं माखापिखा छगू चिधंगु उपन्यास ज्वना दंभ गुयात धाथें नं भीसं स्वागत यायेमा । अथे ला बर्माय् प्रकाशित ‘यःम्ह म्हाय्’ उपन्यास नेपाल भाषां नं अनुदित जुगु तँसा जूवगु दु । “यःम्ह म्हाय्” थौं तक नं ग्व ना च्वम्ह छम्ह मिक्षनी गुम्हसित अनागारीका घाइ, या जीवन्त बाखंया उपन्यास ख धका भूमिकाय् न्होथना तगु दु । भिक्षु जीवनया सार गर्भित खँ अले बुद्धधर्मया प्रचार व बर्माय् बुद्ध धर्मया आस्था दयाच्वंगु कयंगु हे बुद्ध धर्मावलम्बीतय्सं ‘यःम्ह म्हाय्’ छगू महत्वपूर्णगु सफू भापिइ फु । चरित्र चित्रण स्पष्ट नकसां उला कयनेगुली ‘यःम्ह म्हाय्’ विशिस्तं हे गमय् जुउगु जूसां ‘माखापिखा’ उपन्यासय् नं थौंकन्हेया ल्याय्म्हतय् मनोभाव गय् जुयाच्वंगु दु धयागु खँ कयना तगु जूगुलिं माखापिखां नं थगु विशेषता च्वया च्वंगु मदु धका धाये कै मखु ।

धून्दां सय्मि उपन्यासकारजुया ‘मतिना’ उपन्यासय् वास्तविक विषय बस्तु बाखं—२६ पेज तक न्हाये धुनेवं थनं लिपांनि सें रंजनयात अन्तय् थयंक हे कना वनाच्वंगु जूसां दध्वी दध्वी वास्तविक स्थिति सम्भना यागु दु । थथे हे माखापिखा उपन्यासय् नं बाछैवाजं थानाच्वंगु थासय् थयनेवं गोपाल मुख्य पात्र जेतं पिहां वयेवं थयनी । थन तक वास्तविक ख, थनं लिपा जुउगु छुं नं मदु । तर दु फुकं अतीतया घटनाया मिलिसिलेवार सम्भना ख । बाछैवाजं या दृश्यं गोपालयात स्मरण जुजुं वइ, गुगु कथा जुइत्यंगु मखु, तर कथा जुइधुंक्कगु । उकिं माखापिखां कयनाच्वंगु शैली मतिनाया शैली थें मिलय्जू । थज्वागु मतिना माखापिखाया शैली पश्चिमी साहित्यया खयलय् पर्दं न्यय्दं न्होनिसें प्रचलित जुजुं वगु ख धयागु विद्वान्तय् धापू दु ।

तापं माखापिखाया बाखं न्हाःगुया शैली थगु बाखं सुयातं कनेबले जि. जि. जिगु, थें आत्म चरित्र शैली च्वया तगु जूगुलीं माखापिखा बाहेक मेमेगु नं नेपाल भाषाया उपन्यासत उपो मात्राय् धै थें थव हे आत्म चरित्रया शैली च्वयातगु खनेदु । तर माखापिखा उपन्यासया न्होथने बगु खँ छु धासा उपन्यासया विभिन्न पात्रं नोवाकातगु शैली

ब भाषा नं गाक्कं क'तुसेच्चंगु खनेदु ।

मनू समाजया अभिव्यक्ति । उकिं प्रत्येक पलाखय् समाजया दरभर दइ समाजया प्रभाव लाइ । तर, समाजय् मभिगु व्यवस्थात नं दइच्चनी गुकिं प्रत्येक व्यक्तिया हे धै थं जीवन स्थनीगुया नाय्खि-च्चयेकी । उकिं अन्यागु व्यवस्था व ज्या खँ लिना छयेमा । उपन्यासं समाजय् दइच्चंगु मभिगु व्यवस्था-यात रामबाणं कयेका निर्मूल याना बी फु । अथे जुया नं थौं उपन्यासया विशेष महत्व उपो दया च्वन ' शायद, अथे जुया हे जुइ 'टम्स ककाया कुटि-या' नांगु उपन्यास व गोर्कीया 'माँ' विश्रया सच्छिगु भासं नं मयाक अनुवाद व करोडौं प्रति विक्रि जुइधुंकुगु । समाजया छकूचा किपा क्यनेगु व खं ख, समाजया फुक किपा चित्रण छपातं क्यनेगु ज्या उपन्यासं याइगु जूगुलि उपन्यासं भीगु चरित्र निर्माणयात टेवा ब्यू धयागु खँ उपोस्यां महशूश जरूर नं या । मेमेगु उपन्यासं अथे यानाच्चंगु नं खनेदु । तर माखापिखा उपन्यासय् सामाजिक पृथ-भूमि कयातगु सीमित जूगुलि औपन्यासिक कम्जोरी-पना न्होने च्वंवइ । छय् कि माखापिखाया पात्र गोपाल बाहेक मेमेपि गोपालरा कलाम्ह राधा; पासापि नरेन्द्र व मदन । अथे साहूया म्हाय्म्ह सविनाया चरित्र चित्रण याना क्यनातगु ग्यसु ला धाये मज्यू गुलि न्हाय्कं, मिल खों म्हाय् मचा व पासां, चित्रण यये हल । Pearl s. Buck या The good Earth यात चरित्र चित्रण बांलागुलि प्रख्यातया स्तरय् तया तल । भीगु उपन्यास क्षेत्रय् थज्यागु कम हे तिनि जूमां माखापिखां बाहेक न्हाय्कं उपन्यासं पात्रतय् चरित्र चित्रण बांलाक क्यनेगुली सफल जूगु खनेदु । उकिं मेपाली भाषाया

अनुराधा' उपन्यास थें न्हाय्कंया सामाजिक प्रति-स्था प्राप्त याये फु थें माखापिखां थव अंगिकार याना काये फेगु लक्षण उपो खनेदु थें मच्चं । छाय् कि माखापिखां पात्र फुकं कम्जोरपि च्वये हल । नापं माखापिखा निराशावादी उपन्यास ख धयागु खँ स्पष्ट हे सिइदु । उपो पाठकतय् धारणा नं थव हे खनेदु ।

अले मुख्य पात्री गोपालया कलाम्ह राधा जुया नं राधां भूमिका काये मफुगु, ग्वये मफुगु स्वये-बले बिना हिरोइनया (नायिका) माखापिखा उपन्या-स धासां अत्युक्ति जुइ मखु । तर राधाया जीवनया लं धाथें आदर्शतां भयेबीगु धासा स्पष्ट जू । छाय् कि थ भात गोपालं बिना कारणं याइगु कसा, दाइगु जूसां थुकिया भ्या हे जक नं च्यूता त थें मच्चं । ख ला साहूया म्हाय् सविनां थत जबर्जस्ति गोपालं बाध्य जुया बलात्कार याका च्वने मासां 'छि धयादिल थव पाप मखु, तर स्वया दिसँ, गोपाल दाइ, छित दवं गुबलेसं क्षमा याइ मखु' धका राधां धयावंगुया फलवरूप कान्छीया काण्ड हानं छको जेलय् च्ववने माल, समार्ज तिरस्कृत जुइ माल, गुकि गोपालयात आ गुबलेसं चैन दइ मखुत धयागु स्पष्ट सिइदु । ख ला सविनायाके अनुराधा उपन्यासया अनुराधाया थें न्यागु बदला कायेगु साहसया कमि खनेदु । अथे नं सविना पतित जूगु थगु इच्छां मखु, बरु जबर्जस्ति जूगु जूमां वयागु चरित्र नं आदर्श हे मानय् याये मा । पतित वयात धाये मा गुम्हस्या स्व-इच्छां व्यभिचारी जुया जुइ । थन्यापि मिसा पात्रत धूम्बाँ साय्मिजुया यक्को उपन्यासय् खनी । गंकी, पासा, मतिना इत्यादि उपो उपन्यासय् पतित मिसा पात्रत कथानातगु दु । शायद मिसा-समस्या ज्वना भागुया

श्व लक्षण जूवगु ला ?

माखापिखा उपन्यासं मध्यम वर्गीय पात्रया परिवारया चित्रण यागु दु । गोपालया अर्थाभावं याना थगु लक्ष पूवनी मखु, बेरोजगारी समस्यां गोपालया जीवन मेगु हे लँपुइ थ्यनी । स्कूलया मास्टर जुइ । मास्टर जुया हे जीवन ह्ना च्वने माली । समाजय् थौंया इलय् फुकस्यां ह्नाक च्वनेत धन मा । बिना धनं सुनानं न्हागु हे उद्देश्य तथा च्वंसां अपूर्ण जुइफु धका माखापिखा उपन्यासय् गोपालया जीवनया अवस्थां सिइका कायेफु । धनं फुकं यायेफु, याये मफुगु छु दु ? श्व खं नं उपन्यास-या छगु निगू दृश्यं हे छलङ्ग जुइ । “धनं भोगु जीवन नाप जबर्जस्ति म्हितीबलय् म्हीस छाय् पाप मधाल ? म्ह नाप म्हितेगु हे जक छाय् पाप ?” धका उपन्यास च्वमि न्हास न्हाणे तयेहल । ख नं धनया कारणं गुलि मनूतयगु छें वुं स्वाहाजुइ । जीवन उखे ला थुखे ला मध्येक लावनी । अथे नं थथे सुनां याना जुइ वयात दोष व्यूसां वं धनं भोगु जीवन नाप जबर्जस्ति म्हितीगुयात उलि घृणा व पाप भामप्यू, गुलि समाज बिना कारणं कामुक ध्ययं म्ह नाप म्हितीगुयात पाप भापिया तल । उकिं शायद साहूया म्हाय सबिना व छं देरा कयाच्वंम्ह कांछी धाम्ह निम्हेबित गोपालं बलात्कार यागु व बलात्कार याये-त्यंगु पाखे सहानुभूति प्राप्त यायेत जक उगु न्हास व्वये हगु थें च्वं । उपन्यासया विषय-वस्तुं गोपालं अभद्र व्यवहार खास याना कांछीयात बलात्कार यायेत्यंगु धातें बाहियात सिबाय् मेगु छुं धाये फइ थें मच्चं ।

थौंया धनया समाज स्वार्थी धका माखा-पिखा उपन्यासं कयना ला व्यूगु दु । अले गुम्ह मनू गुगु विचारधाराम्ह जुइ, वं मेमेपिन्त नं व हे दृष्टि-

कोणं स्वयेगु याइ । वास्तवय् थथे स्वयेबले उपो मात्राय् धोका जूवये फु श्व खं नं माखापिखां निर्देश यानाकयं । तर, मनुष्यया जीवनय् जीवनया उद्देश्य व लक्ष हीन जूसा इमिसं जीवनय् गुबलें हे नं सफलता प्राप्त याये फइ मखु थें उपन्यास नं असफल जुइ फु । उकिं माखापिखा नं स्वयेबले उद्देश्यहीन थें च्वंसां स्कूल कलेजया परिस्थिति व अवस्थाय् जुइगु व्यवहार व घटना थौंकन्हेयात त्वयेक माखापिखां व्वये हगु दु ।

धन माखापिखाया नापं “धकिं” सफूया विषयय् नं छुं खं न्हाथनेगु त्वःगु स्वाभाविक जुइ थें च्वनी । धकिं उपन्यास थें हे च्वनिसें कवधयंक छगु हे जक कथाबस्तु । अथे नं धकिं उपन्यास मखु । सामंजस्य छुकी धासा धकिं छम्ह उई मिसा भाइ-चाया तताया बाखं, माखापिखा छम्ह ल्याय्म्हया व्यथाया बाखं । अले लेखक व पात्र उई मिसा छम्ह जुया कना च्वंगु बाखं धकिं खसा घटीट घटनाया स्मृति बाखं जुया लुमंति पिदनाच्वंगु उपन्यास माखा-पिखा ख । धकिं उपन्यास उकिं नं मखु कि समाजया फुक छपातं किपा न्हाणे व्वये हये मफु ! उई मिसा व वया प्रेमी बाहेक मेपिनिगु चरित्र चित्रणया अभाव जूगुलि धकिं उपन्यासया स्तरय् मध्यसे बाखया स्तरय् थ्यन ।

च्वमि जगदीश चित्रकार भाजुं उपन्यासया नां माखापिखा तगु विषयवस्तुं पाय्छि हे जू । मनोरञ्जनया व्याभ नारी ख धयागु भापिया जूगुलि गोपालया दइच्वंगु व्यक्तित्व पवसा ह्या वनी, माखापिखाय् लाम्ह भुजि थें अस्तित्व हीन जुइगु उपन्यासया नां माखापिखा जूगुलि सार्थक जूवा । नापं माखापिखा छगु भावना प्रधान नां जूगुलि बांला जू । तर माखापिखा उपन्यासया आवरण पृथय् माखापिखाय् लाम्ह छम्ह मिसा कयनेया सत्ताय् छम्ह युवक लाका कयंगु जूसा धातें अक्क भचा अप्पो चइक अवश्य दये फु । ★

“मा० जगत सुन्दर मल्लयात बगू पौ”

मा. जगत सुन्दर कका,

मातृभाषा भक्त पथ,

इन्द्रपुर, स्वर्गलोक,

छिस्कर,

छि भव संसार तोता आमुखे भागु नीदं दत । तर थौं तक नं छित आख बाग हे च्वये फयागु मखु । बल थौं छि ग्वीदं दु खुन्हु भिन्तुना छासे भव पौ छपौ च्वया हया च्वना ।

छिगु सपना साकार जूगु खबर तथा जक पौ च्वयेगु विचारं थौं तक नं मच्चयागु ख । उकिं थौं तक नं पौ मच्चयागु खँय क्षमा यानादिसं ।

छि भागु २००६ सालय ख । उकिं छित २००७ सालय नेपाल रेडिओ मीगु भासं समाचार बियेगु यागु खँ छि थम्हं हे खंगु खं जुल । २०१० सालनिसें नेपाल भाषा पूर्वीय भाषाया रूपं प्रवेशिका परीक्षा बियेबलय काये दुगु खँ छि स्वर्गलोकं नेपाल रेडिओ न्यना सिइका दिइयुं दुगु हे जुये मा । अथे हे आइ. ए व बी. ए लयनं नेपाल भाषा काये दुगु न्याइपुगु खँनं छि सिइका हे दिल जुइ । आ थौं कन्हय नेपाल रेडिओया नां रेडिओ नेपाल जूगुलि नेपाल भाषा व मेगु भाषां (अङ्ग्रेजी भाषा छगू तोता) समाचार बियेगु ज्या यायेगु तोते धुंकल । आ छुं दं लिपा नेपाल भाषा व नेपालया मेगु भाषायात पूर्वीय भाषाया फोलय मतसे इच्छा-धीन विषयया रूपं जक काये दइगु जुयाच्वंगु दु ।

स्थानीय भाषा जातीय पेशन व नेपाली पह दुगु छेँ मयइगु भावना न्हिया न्हियं आपा जुजुं वया-च्वंगु दु । तर छगू न्याइपुगु खबर दु कि मीगु राष्ट्र भाषा जुयाच्वंगु नेपाली भाषाया कदर भारत सरकार यासे दार्जिलिङ्ग कालिम्पोङ्ग व आसामय स्कूलया शिक्षाया माध्यम भाषा याना बिउगु दु छायाधासा व क्षेत्रय नेपाली भाय लहाइपि आपा दु । भव खँ आदिकवि भानुभक्त्यात नापलाना न्यंका बियादिसं । वय्क भव खबर न्यना साप लय ताइ । संस्कृत जक साहित्य च्वयां जनतां ध्वाथुइमखु । स्थानीय जन भाषां च्वसा तिनि जनतां थुइ धका वय्क धया दीम्ह ख । संस्कृत साहित्य रचना यायेगु चलन जुया च्वबलय भानुभक्तजुं रामायण नेपाली च्वयादिइ । अथे वय्कलं नेपाली साहित्य च्वया दीबलय वय्कयात मनूतय्सं गथे छिछि दूरदूर यात उलि मात्राय मखुसां जिमित नं नेपाल भाषां च्वयेगु यात धका मनूतय्सं साम्प्रदायिक दृष्टिकोणं स्वयेगु यानाच्वंगु दनि । सिद्धान्तवादी जगत सुन्दर मल्ल कका ! छिगु उपदेशया अनुसरण यासे जिमिसं थगु भाषां च्वयेगु गुरु यानागु दु, च्वयेगु तोते मखु ।

थौं कन्हय नेपालय थगु भाषाप्रति मनूतय्के

भक्तिभावना साप द्वे म्हो । कन्हय् कंस आपा दया
वइ धका आशा ला याना वया च्वनागु दु । तर
छगु खं जिमिति सान्है हे निराश यायां हयाच्वंगु
दु । व छु धासा थौंकन्हय् मनूतय्के विदेशी शब्द
तया खं ल्हायेगु, विदेशी वस पुनेगु हे आपा चलन
जुया वयाच्वंगु दु । 'हलो ! छि सुनाप खं ल्हायेत स्व-
या दियागु ?' 'अहो ! आइ आम् सरि ! छि जिगु खं
रियलाइज याना दिये मकुत ।' मिस्टर आइनं यूयात
होमय् सी या वया तर मिस्टर यू होमय् प्रिजंट मरु
गुलि अथे लिहाँ वया । 'कका ! थौंकन्हय् मी नेवा
भाय् ल्हाइबलय् थुकथं तकं खं ल्हाइपिं दयेधुंकल ।
सन्ध्याकाइलय् तिनिरुयपाखे चाछू म इबलय् छित
सुनां गन भाये त्यना, मास्टर साहेव ?' धका सुनानं
धाइबलय् छि धया दीगु जिमित लुमनि— 'तिनि-
रुयलय् फय् छको त्वं वनेत्यना, बाबु ।' थथे धाइगुलि
बबले छित मनूतय्सं वेँ धाल । मेपिसं वेँ धालं छु ?
जिमिसं हे छित वेँ धका धया । छित वेँ यानापि
जिपि । थौं वया छि धागु खं ख धका थूपि नं जिपि
हे । उकि थौंकन्हय् मीसं थगु भाषाया शब्द तोते
मजिउ धका हाला च्वनागु दु जिपि । उकि छित थं
जिमित नं वेँ धका धयाच्वंगु दु । विदेशी भाय्था
शब्दं जक त्यत्तुमतु त्यला हयाच्वंगु मखु, विदेशी
तयारी वस्तु नं त्यत्तुमतु त्यला हयाच्वंगु दु, गुकि
बेरोजगारी आपा ददं वया आर्थिक अवस्था हे
स्यँतुमतु स्यना वनाच्वंगु दु । 'मखं साहूया पसलय्
कपाय् न्यायेत ध्यवा मदुनि !' धका छि म्ये हाला
भाल । आ जिमिसं म्ये हाला च्वना— 'धारुवा
साहूया पसलय् बुरुसर्ट न्यायेत ध्यवा मरुनि !'

जगत सुन्दर मल्ल कका ! छि खवपय् खौमा
खालय् व यँय् बालकुमारीइ स्कूल चायेकूगु ख ।

उकिया प्रभाव बांलाक नेपाल भरय् लानाच्वंगु दु ।
स्कूल छता नेपालय् गाक्क मरुनिसां यक्को दत धका
जिमिसं ल्हा बस्वाना धाये फया । उकि थौंकन्हय्
शिक्षा प्रेमीया ल्याखं छिगु नां खूब कयाच्वंगु दु ।
म्वातले मनू बुन्हा जुया वनी । व स्वार्थीम्ह मनू
जुया वने नं फु, प्रलोभनय् नं लाये फु, दर्जा वा
तक्माया सिखया दुने व लाये फु । तर अथे छि
गुबलेसं मला । सिये धुनेव व सदां उज्याम्ह हे मनू
जुइ । उकि छिगु नां मनूतय्सं हृदयनिसं कयाच्वंगु दु ।

शिक्षाया माध्यम भाषा ख, उकि मीसं मचा-
खाचातय् शिक्षा बियेबलय् छगू भाषा ज्वना आख
व्वंके हे मा । थव खँय् छि धया भाल — 'मथां
आखल सयेकेगु ख सा मां भासं आख व्वंके मा !'
थव छिगु खं शिक्षा प्रचारया क्षेत्रय् तधंगु सल्लाह
ख । थव जिगु खँया रूपं ज्या मेगु देशय् ला जुल,
मीगु देशय् आ तकं मजुनि छि छको हानं थव
पृथ्वीइ जक मखु नेपालय् हे जन्म का भासं ब्रम्हा-
यात भनसुन याना जिउसा थत्थं हे जन्म का भासं ।
मखुसा जिमिसं स्वर्गलोकय् रकेट छगो तोता हये
उकिइ सुत्ता च्वना भासं । नेपालय् छि रकेट दत धका
भाषा दियेमते । नेपालीत आ तक साइन्सय् माइनस
हे तिनि । थव रकेट छया हयेफु अमेरिका अथवा
रुसं छायाधासा अन मातृभाषा शिक्षा बिउ । उकि
अन च्वपिसं न्हागु खं याकनं थूगुलि अमिसं थौं
थुलि उन्नति घाये फुगु ख । नेपालीत ख्वाय् । अमिसं
तुरुन्त छुं खं नं मता । 'मथां आखः सयेकेगु खः सा
मां भासं आख व्वनादिसं ।' थव भीत धया भान्ह
मा जगत सुन्दर मल्ल ख ! धका जिमिसं माइक
तया न्हाय्पनय् एयर फोन तथा फक्को ततसलं मी
नेपाली दाजुकिजापित धयाच्वनागु दु ।

खँ लहाल्हां खँ बइ । 'मथां आखः सयेकेगु खः सा मां-भासं आख व्वनादिसँ !' धका छि धागु खँ पासा छम्हस्यात धयाबल्य व पासां जित धाल — नेपालयात टुका यायेगु स्वयेमते । जित ला अले पालितनिसँ तं प्याहाँ बल । अले जि धया — 'परिवार व राष्ट्र छगू हे रूप ख । जिगु खँ न्यनादिसँ, जिमि पासा छम्ह दु । वया व वया दाजु व किजाया ब्याहा मजुनिबल्य अपि सान्है हे मिल्य जु । तर ब्याहा याये धुनेव वया कलातं याना धाये ला, वया दाजुया कला तताजु' याना धाये ला अथवा वया किजाया कला भमचां याना धाये ला अपि स्वम्ह मध्ये छम्हस्यां थ कलायात जक ततपुगु लुँ-चुरी व बाबांलागु पसि व वस बियेगु याना हये सार्थं अमि ब्याग जूवन !' जिगु धापूया अर्थ थव ख कि छगू हे जक भाय्यात शिक्षाया माध्यम याये-बल्य जिमि पासाया स्वम्ह दाजु किजा मध्ये छम्हे-स्यां थ कलायात जक बांलाक तिइकेगु व पुंकेगु स्वबल्य ब्याग जूव थें प्रारम्भिक शिक्षा छगू हे जक भाषां बियेबल्य जू वने फु बरु । उकिं प्रारम्भिक शिक्षा थथगु भासं बियेगु यायेमा । अले उच्च शिक्षा बियेबल्य थुगु थुगु क्षेत्र थुगु थुगु भाषाया क्षेत्र धका घोषणा याना सरकारं उगु उगु थासय च्वंगु फुर्क स्कूलय व भाय् अनिवार्य रूपं काये मायेके मा बिद्यालयया स्तरया पढाइलय । व भाय् गुगु रूपं ब्वने मायके माली मेगु भाषा-भाषीयात थव खँ सरकारं ब्वछियेसा । डाक्टर जुयेत, साहू जुयेत, सरकारी कमचारो जुयेत उगु धाय्या भाय्या ज्ञान कुगाक हे गुहालि याइ ताया ।

छि च्वयाथकादीगु अंग्रेजीया अर्थ नेपाल भाषां च्वया तगु कोष व नेपाल भाषाया अर्थ

अंग्रेजी च्वयातगु कोष थौं तकं जिमिसं पिकाये मफयानि, पिकायेगु बिचा तक नं यानागु मरुनि । छायाधासा थन च्वपि सफू पसल्यात नाका मदयेकं छुं सफू नं पिकाइपि मखु । कन्हय नेपाल भाषा अनिवार्य रूपं व्वकेगु जक शुरू थजु, फुर्क सफू पस-ल्यात छि काय्याथाय वना सफू जि छापे याये धका धावनी । आ ला छि च्वयाथकगु कोष किलं नइगु अवस्थाय् ध्यनाच्वंगु दु । उकिं नेपाल भाषा शब्दया नेपाल भाषां हे अर्थ च्वया तगु कोष नं नेपाल भाषाया च्वमितय्सं मच्वयेगु बिचा यानाच्वंगु दु । गुबले नेपाल भाषां स्कूल कलेज व विश्वविद्यालय-स पूरा स्थान काइ उबले छिगु कोष नं पिहाँ वइ थं च्वं, नेपालभाषा शब्दया नेपाल भाषां अर्थ च्वया तगु कोष नं नेपाल भाषाया नांदंपि च्वमिपिसं च्वयेगु शुरू याइ थें जित च्वं ।

छित जिमिसं प्यंग थां मध्ये छगो थां याना पूजा याना च्वनागु दु । उकिं थव जिमिगु ज्यां छि लयताइ खना । ख तु छि छम्ह मनु । खालि छि स्वर्गीय जुल । सियेयुंका पूजा यात कि लयताइम्ह मनु धो जूवनी । सियेयुंका पूजा यागु खना लय मताइम्ह खास मनु जुइ । खास मनु थम्हं धया थें जुया वगु पृथ्वीइ खन कि लयताइ । छित जन्मन्दि न्यायेका पूजा याइगु यो ला कि अथवा मथां आख सयेकेगु खसा मां भासं आख व्वकेमा धयागु सार्थक जूसा यो, च्वया हयादिसँ । छि धया दिउ थें जिमिसं याये । आ तक ला जिमिसं छित पूजा यायेगु हे याना च्वना छित लुमंका ।

छि मी शुक्रराज शास्त्री नापलासा इको वया बियादिसँ कि मी नेवा दाजु किजापिसं छिके क्षमा पवना हगु दु धका । छु जुया धाये, छु जुया

धाये वय्कयात छगो थां धका जिमिसं नाले लोमन ।
 चरमाया कमजोरी याना दथुइ लानाच्वंगु थां जूगुलि
 खंके मफुत । वय्कलं च्वया थका दिउगु नेपाल भाषा
 न्याकरण प्रवेशिका परीक्षा विइपि विद्यार्थीतय्त व्वने
 मायेका तगु दु । उकि नेपाल भाषा कया एस्. एल.
 सी. पास यापि विद्यार्थीतय्सं भी शुक्रराज शाम्त्री
 नं छगो थां ख धका हालाच्वंगु दु । भी थथे सिये
 धुंक्कपित लोमंका छ्वयेगु मनूतय् स्वभाव जूवने
 फुगुलि भी आजुअजुजुपिसं श्राद्ध याना लुमंकेगु
 यानाच्वंगु ख । श्री शुक्रराजजु श्राद्धया विरोध
 याइम्ह जूगुलि जकं वय्कयात लोमंक्कगु ला धका
 छि शङ्का याना दिइ । अथे जुया धरोधर्म लोमंकागु
 मखु वय्कयात । उकि आ जिमिसं 'पृथ्वी व स्वर्ग
 संघ' छगू चायेकेगु विचार याना च्वनागु दु । आमु-
 कन ज्या छिसा छि नं 'स्वर्ग व पृथ्वी संघ' छगू
 दयेका दिसँ । न्हापां जिमिसं छिक्कपित थ्व पृथ्वीइ
 हाकनं छको चाहिउ भायेत निमन्त्रणा छ्वया हये ।
 उकि फछिफतले व 'स्वर्ग व पृथ्वीइ संघ'या छ्वाञ्जे
 (सचिव) छि थ हे जुयेगु कुत यानादिसँ । सिध्दि-
 दास, योगवीर, निष्ठानन्द, शुक्रराज, लेखनाथ,
 लक्ष्मीप्रसाद देवकोटा, मोतिराम, भानुभक्त, तुल्सी-
 दास, बाल्मिकी — थुपि साप हे चलाकपि खं ला ।
 छित वेँ पह बोम्ह सचिव जुये बहम्ह मखु धका
 स्वात्त अपि जुया काइ । न्हाक्को हे खातखुत याये
 मासां छि हे सचिव जुयेगु यानादिसँ । जिमिसं
 छ्या हयेगु निमन्त्रणाय् छि हे थ्व पृथ्वीइ नेपालय्
 भायेगु यानादिसँ । अले जिमिसं छित थ्व पृथ्वीइ
 छि धाधाय् चाहिइके छ्वये । छि थ किजा पद्मसुन्दर-
 यात आख व्वंके धका व हे जापान छको भागु ख ।
 व नं लिपा ला राणा-सरकारं हाक्कुगु पुला वने

मदयेका बिल । आ छि जिमिगु निमन्त्रणाय् नेपाल
 भाल धावा विदेशया भ्रमण याके । पित जुयेधुंक्कम्ह
 जि देश विदेश चाहिलां देशयात लु लाभ जुइ धका
 छि मनय् तया दियेमते । देशयागु ध्यबा फुका
 याकचा जक मोजं चाहिले मखु धका नं धया दिये-
 मते । ध्यबा छगो मफुकुसे मेगु देशयात धया
 निमन्त्रणा कया छित चाहिइकेगु पक्का जुल ।

परिवर्तन विस्तारं जुइ । थ्व खं छित धाये
 मागु मखु । छाय्धासा जि स्वया छि थकालिम्ह जक
 मखु, यक्को ससिउम्ह अनुभवी नं ख । अथेसां
 थ्व जि छित धया च्वना अनुभवया आधार । जित
 च्वं — विश्वय् दक्कोय् बिस्तारं परिवर्तन व प्रगति
 नेपालय् हे जुयाच्वंगु खनेदु । छिगु जमानायागु भी
 नेपालीतय्के पह आ तकं हे दनि । भचा ससिउम्ह
 जुल कि थगु भाय् तोतेगु, थपिनिगु वस तोतेगु व
 चाकरी यायेगु मनोवृत्तियापि जुयेगु तालवाल आ
 तकं हे दनि । अम्ह थ्व स्वभाव आपा खने दये धुंक्कल
 धाये माली ला थें च्वं । मखुगु हे खँ जूसां तय्महस्यां
 धागु जूसा व हे खँयात ख धका धायेगु मनो-
 वृत्ति न्हिन्हि बहे जुया वयाच्वंगु दु । सेवाया भाव-
 नां ज्या याना च्वंमहस्या अवस्था खराब जुयाच्वंगु
 व मखुगु ज्याखँ याना च्वंमहस्या अवस्था बांला-
 ना च्वंगुलि हे थथे जूगु ख ला थें जित च्वं । लड्डु
 छगो लक्सुकल कि खुशी जुइम्ह गणेशोयात पूजा
 याना च्वंतले भीके नं लड्डु छायेगु व छायेका
 नयेगु भावना द हे दइ ।

कका ! पौ च्वच्वं ताहाक जुल । अथे नं प्रेमं
 च्वया हगु पौ भाग च्वनिसें कथ्यंक व्वनादिइ
 धयागु आशा दु ।

छित आ छता खँ च्वयेगु बाकी दनि । व छु

धासा भीगु खवपदेया खँय् । भीगु खवपदे भन् भन् हे स्यना वना च्वन । छगु शब्दं धासा थौं कन्ह्य खवपदे मनूतय् कारखाना अर्थात् मनूत तयार जुइगु कारखाना थें च्वनेधुंकल । मेगु शब्दं धासा खवपदे-यात छगु स्वाभाविकगु म्यूजियम धाये बह जुये धुंकल । खवपदेयात दयेकेभाल धका ताये मदुगु सलं खवपय्तय्त भाषण बियाचर्चमहे हे जुजु भूपतीन्द्र मल-या सालिक हे ख थें च्वनेधुंकल । तपुखु सुयेधुंकल । खवपय्त ज्या मदया नेपालया दकभनं वने माले धुंकल । खवपय्तय् हापु चूलाकेगु लँपु छगु हे दु । व ख जागीर । जागीरया भरं देश थहाँ वनी मखु । जागीरं जक फुकस्य तं लजगा नं दवइ मखु । उकीसं खवपदेतय् ला अड्डाखाना नं आपा दुगु मखु । अथे धका कारखाना नं खवपदेशय् दुगु मखु । उकिं थौं कन्ह्य खवपय्त लजगाया निंति नेपालय् उखेंथुखें वनाच्वंगु जुल बहनिपाखे व सुथपाखे भचा खवपदे भक्तधा मथे सिमाय् भंगत दइगुलिं याना सुथय् व बहनिपाखे सिमा भक्तधाइ । थव नं छु कारणं जूगु धासा थौं कन्ह्य यं खवप व खवपं यँय् वनीगु बस

सभिस दु । नेपालया पूर्वपाखे हु न्ह्यागु गामय् नं व हे खवपय्त खनेदु । नेपालया पश्चिमपाखे हुं खनेदु व हे खवपय्त । तर, छता खुशीया खँ थव ख कि डातापोल्ह दनि, तलेजु दनि, नवदुर्गा दनि, दँय्-दँसकं बिस्का जात्रा जुनि, अले छिगु कुतया परि-णाम-स्वरूप दँय्दँसकं नेपाल भाषां साहित्य सम्मेलन जुनि ।

थौं वया बल्ल थव पौ च्वया छित । पौ मच्वयेगु ला बानी हे नेपालीतयगु । उकीसं टिकट तथा चिट्ठी च्वयेत ला साह्रै हे नुग स्यापि नेपाली । जि नं छम्ह नेपाली हे न खत । उकिं थौं तक चिट्ठी च्वये मफयागु ख । उकीसं स्वर्गय् छित चिट्ठी छ्या हया टिकट तये म्वाला जक । आ थौं कन्ह्य छित पौ च्वया हये थाकुइ मखुत । छायाधासा न्हियान्हि मोटर, मोटर साइकल व हवाई दुर्घटनाय् लाना आमुखेपाखे वइपि आपा दु । म्हिग मोटर दुर्घटनाय् लाना मरुम्ह स्वर्ग-मानया ल्हातय् थव पौ बिया हया । मनूया ल्हातं चिट्ठी छ्येगु भी नेपालीतय् चलन ख । मेगु खँ फुकं स्वर्गमानं हे कनी । आयात थुलि ।

१५ गते कार्तिक २०२६

छिम्ह काय्चा,
सूर्यबहादुर पिबा

लेखक पासापिं झीगु स 'सितु' यात लुमंकादिसँ !

निर्वासित जूम्ह जि दूम्ह कचि मचा

—इन्द्र माली

१.

तामा खुसिया पारी थौं छुं लुमन्ति मदु
अन केवल पुलां-पालांगु आपा-इपा जक दु
जि उलि हे पुलां
गुलि अनयागु आपात ।
व छगू दिप खः
गन निर्वासित कचि मचातय्गु
जीवन-आस्था अन्त्य जुल ।
जि उलि हे पुलां
गुलि कचि मचातय्गु निर्वासित बाखं ।
खः जि नं छूम्ह कचि मचा
था बुद्धया जन्म स्थलय
श्व काजि भीम मल्लया जन्म देशय्
मांपिसं मिखां ख्ववि धा हाय्का
छपा लहातं नसा बजि व्यकुं च्याना
मेगुल्लहातं कचि मचा बुया
थन निर्वासित जूगु खः
छूम्ह सुं जुजुयागु उदारताय् ।
उकिं थन सिमा आ तक नं
थःगु हः लाया —
“श्व नं छंगु दे खः
सुनानं छंत निर्वासित याय् फइमखु” वक्का
युगयागु संदेश
कचि मस्तय्त् न्यंका च्वंगु दु ।

थौं नं गुँगु पतिकं

सिमा-सिमा पतिकं

चायागु कण-कण पतिकं,
खुसियागु वेग व लहर पतिकं
कचि मस्त बुया
मिखां ख्ववि धा हाय्का
थःगु देसय् लिफ, लिफ स्वखं
मांपिसं हागु म्ये थ्वयाच्वंगु दु ।

२.

जि नं व हे मांया

छूम्ह कचि मचा खः

व हे कचि मस्तय्गु छगू रूप खः
गुम्हेसिया नुगलय् भयभय् बिया
क्वागु हि दासि वइ च्वंगु दु ।
जिगु ख्वा खना
जिगु व्यथा व प्रतिशोधं जागु सः न्यना
छपुच मनुखं धागु दु—
“झीगु सुरक्षाया लागि
श्व मुल्याम्ह कचि मचायागु
याकन अन्त्य थाय् मागु दु !

३.

सुं पसल्यां जिमि मांयात दाइ च्वन
वया जहानपिसं हिस्याना च्वन

गुलिस्यां दागु खं पां मखंछु याना चवन
अय् नेपामि पासापिं,
धात्थें छिमिगु नुग नेपामि जुउ ला ?
जिगु नुगलय् विद्रोहं हा कया च्वंगु दु
उकिं जित थौं

स्वइगुं उपदेश मगु मदु ।
वापा, छिपि छको जिगु न्द्योने दं
छम्हेस्यां मेम्हेमित थिं स्वग्
भीसं थन छु याय फड धका
भी थथे दनेवले
स्वैगुं नुगलय् भववाय् च्वःसा वाय्नेच्यु
उकिं भीत छुं याय फड मगु ।
भी, भी जुल कि
सुनानं छुं याय फड मगु ।

४.

मांपिसं स्वबिधाः नाप हागु भ्ये

कचि मस्तय्गु ख्वःमः

आ तक जिगु न्हाय्पनय् थ्वइ च्वंगु दु ।

जि ला थुने धुं कूम्ह

क व मचायागु छगू ख्वःसः जक खः ।

जि व ज्याथ खः

गुम्हेसित यखाना स्यात ।

जि व नःलिम्ह ल्याय्म्ह खः

गुम्हेसित गेलिं शिकार यात ।

जि छम्ह व कचि मचा खः

गुम्हेसित निर्वासित याना छ्वत ।

जिगु अंग-अंगं

थ खँ गुबलें लं मंके फड मगु ।

जिगु सासलय् कचि मस्तयगु ग्राह व पीडात

गुबलें मथसे चने फड मगु ।

जि उलि हे पुलां

गुलि निर्वासित कचि मस्तय्गु बाखं ।

★

शाक्य प्रेस

छिकिप्रिनिगु हे ख

दुस्व भासं

शाक्य प्रेस

अंबहाल, जोर गणेश

फोन नं.-१३६०४

“थपायसकं बांला कि !”

—केशरमान ताम्राकार

‘नहाय्कं धैगु नं तसकं हे अजूचाइपुगु वस्तु जुया च्वन खनी का। थवया न्होने दुगु न्हागु वस्तु नं थुकी प्रतिबिंबित जुया च्वनीगु!’ नहाय्कं स्वया सँ छ्याना च्वनाम्हेसिया मनय् अनेनेगु बिचारत न्याचा फातापुली थें गुबलें थुखे गुबलें उखे फाताफाता पुला च्वन। कोथीक नहाय्कनय् स्वयां छम्ह ल्यासे प्रतिबिम्बित जुयाच्वंगु खना जिगु ला हंसं हे थाय् तोतल। जिगु मनय् खँ दासिवल— “गथे सुं मदु-धाय् कोथाय् छम्ह मिसां चिवा कावये फुगु; व नं जित हे खंकेत नहाय्कंया न्होने दना।” नहाय्कंया लिक्क वना स्वयां व ल्यासे जित स्वया मुमुहुं न्हिला ह थें च्वन। बाम्ह जक खने दुगु व नहाय्कनय् व मिस या रुवा तसकं बांला। थपायसकं बांला कि स्वर्गय् इन्द्रयाथाय् प्याखं लहुम्ह मेनका हे ख ला धैथें च्वं। स्वलिसे व मिसां जित स्वयेगु स्वतूगु मखु। जित ला व मिसा जिगु लिउनेखं दना जित स्वयाच्व थें ताल। धैगु अज्यागु रूपं याना नहाय्कं स्वया च्वनाम्ह जि नहाय्कंया न्होने दु धका हे नं लोमने धुंकल। नहाय्कंया न्होने मेगु नहाय्कं क्यना यक्को वस्तु वयेके थें जिगु नुगलय् नं यक्को दयेक व मिसाया रुवा व रूप जक वया च्वन पालंपा यायां। वं छुं धाइ ला धैगु आशाय् जिगु नहाय्कं आय्बुया च्वन। गबय्त नं तिरिक्क छस हे नोमवा। धैगु अज्यागु

रूपं याना ख ला वा जि थ हे मछाला ख, जि नं लिफ स्वया वैत छुं धायेगु आंत हे मवो।

सत्य नहाय्कनय् व मिसा जित तसकं हे बांला ताल। वंगलय् व असनय् वइपि बांवांलापि ल्यासेत स्वयानं थव तसकं हे बांला। ख का अथे धका फुकं बांमला धयागु ला मखुनि, अय्सां आ खना च्वनाम्ह ल्यासे इपि स्वया सिक्क हे बांला। सँ हे गज्यागु ढाँचां मिलय् याना तगु; सँ छ्याना तगु ला रुवायात तसकं हे लव। आ तक थथे सँ मिलय् याना ववपि ल्यासेत जि गबलें हे मखनानि धासां ज्यू। गुलि नं जि खनापि दु अमि फुकस्यां सँ भ्यालां भ्यालां जक तया वपि।

जिगु मन मेगु खँपाखे फातापुल -

“न्हाम्ह मनूया नं थथगु जीवनय् थथगु लक्ष दइ!” धका प्रोफेसरं कलेजय् व्वंकूगु खँय् छम्ह पासां धागु खं जिगु नुगलय् बुँगाचां ल बुया वइ थें बुया वल। जिमि पासां थथे सँ भ्यालां तया वइपि ल्यासे-तय्त कया धागु— “मिसातय्त भीत स्वया यक्को न्हो जीवनय् लक्षया महत्त्व व्वंके धुंकल ज्वी छाया-धासा इमिगु स्वल्हुया भ्यालां तया वगु सं धा “जिगु जीवनया लक्ष तसकं भयानक, शायद जिमिगु लक्ष मेपिनिगु लक्ष थें मखु!”

थज्यागु हे खँ ल्हाना च्वनावले जिगु लिक्कसं

जोगिनीया रूप धारण याना सँ भयालां तया तम्ह छम्ह ल्यासे थगु चालय् मस्त जुया न्यासि वना च्वन । भचा जायेका अज्यापि हूल हे जिमिगु न्ह्योने वन । पासां मदिक हे छम्ह-छम्हसिगु रुवा पालं पा स्वया च्वन । जि नं गबले थ पासायात गबले सँ भयालां तया वपि मिस्तेत स्वया च्वना । “थव ला फेशन का !” पासायात थासाक बोहलय् दाया धया । वं जिपाखे छको नये थें स्वया धाल — “थव फेशन मखु, किरण, छं मानय् यासां जि मानय् याये मखु थव फेशन ख धका ! थव ला कतिला पाकया दसु का ? धेबा फुइ धका चिकं मत्युसे जूगु । छं खन हे ज्वी, सुइगु छयँलय् चिकं दु का धासा ?” पासाया खँ न्यना छको निहले मास्ते वल । तर पासां बबबी धका जि “ख, ख” धाधां पासाया खँय् समर्थन याना च्वना ।

जिमि पासां हानं धाल — “इमिगु सँ भयालां-या अर्थ जि न्हाच नं धायेधुन । आ हाकनं मेगु हे अर्थय धाये — “इमिगु चिकं मतसे भयालां वयेका तगु सँ ला माखापिखाया जा ख गुकी तक्यने धुन कि ला ल्यायम्ह त स्वाभाविक सी माली । व अज्यागु स्वगु सुका ख गुकियात पयनेत स्वखं हे पयनेत स्वम्हेस्या जिन्दगीया मू हे मदया वनेफु । व अज्यागु सँ ख गुकि छंगु ब्रम्हचर्यत्वय् हाकल ईका बी । उकि जि धाये — सँ भयालां तया वालाका वशिपि व मिसात मखु, अपि ला भिखाया धोकावाजि ख, किच्छन्या ख । नेपायात स्यंकेत अप्सराया रूप धारण याना वपि लसित ख । सिइसार्थवाहुं लहासाय् त्वता थकूम्ह मिसाया सन्तान ख । उकि जित ला थव फेशनया चि थें मता, किरण ! थिपि फुकं माया जाल ख । सयेके, सीके, देश दयेके धका ढोंग याना

थ बाबले बत्थे जुइफुपि ।” जि ला पासायागु खँ न्यना धरहरा जुया भवाताहां दना च्वना । घण्टाघरं त्वां...त्वां...त्वां...त्वां...त्वां थाना न्याता ई जुल धका परिचय विल ।

“धेत्तोरि का ! गज्यागु बिचार वयाच्वंगु !” थत थम्हं तुं धिक्कार याना । थज्यागु खँ नं लुमने धेगु दु ला का, थव नुग नं गथे जूगु ल्या । “व ला फेशन ख फेशन, युग लिसेलिस्से हिलावं वनीगु फेशन !” पासां धागु खँ ला जित छम्ह अय्लागुलुं धागु थें जकताल । जि थुइके मफु व फेशन हे ख ला वा पासां हे धा थें । न्हात्थे हे थजुले; जित ला थव फेशन ख, सिर्फ फेशन । अमिगु नुगलय् गुव पाप वा धर्म थदयेमा; जित ला सँ भयालां तयेगु हे नेपाया फेशन ख । मेमेपिसं थव फेशनयात लसिया उदाहरण व्यूसां, जिगु लागि ला थव फेशन हे ख । मनू हिलावने मफुसां फेशन हिलावंगु नेपा, फेशनय् गाक विकशित ज्वीत्यंगुया दसु ख । थव नेपाया उन्नति ख । थव हे फुक जनताया उन्नति ख ।

न्हाय्कनय् स्वयां व मिसां अभ्क्त नं मुसुमुसु निहला स्वया हे च्वन तिनि । जित ला भचा मछा थें गय् थें गय् थें च्वनावल । सुं मदुगु कोथाय् छम्ह नच्चाभ ल्यासे खना जिगु रुवा ह्याउँया वल । जिगु रुवा ह्याउँया चोलिसे मिसा भन् भन् निहला ह थें च्वन । केलेहें मिखां जित स्वया जिपाखे न्हाव थें ताल । जित ला छु याये, छु याये जुल । “कोथाय् ल्यासे सुचुकीम्ह जुइ धुकल का मखा ?” धाइ धका नं ग्याना वल । दना वना कथं “छु या वइगु जिगु कोथाय् ?” धयाकथं रुवा ह्याउँक ब्वोबिया कोथां पितिना छवयेनं मास्ते वल । हानं वैगु बांलागु रूप याना धासा जित ला व यो थें नं च्वनावल । तर

जिं छुं नं याये मफु । मिसाया रुवा न्हाय्कनय् खने दया हे च्वन ।

कुनें सुं तलय् थाहाँ वगु स्वाहाने स वल । स्वाहाने स भन्भन् तस्स जुजुं सत्तिना वल । थाहाँ वयाच्वंम्ह जिमि वा हे ख धका जि स वयाच्वंगु पलाया ढंगं सीका । बानं थव खन धायेव ला मखुथे हे ज्वी, छु जक याइगु ज्वी, छु जक धाइगु ज्वी जित धका जिगु नुग भाराभारा मिन ।

“न्हाथे यानासां व ल्यासेयात खाताया तलय् सुचुके माली ! छुं जुया वा कोथाय् द्राहाँ हे फासां खनी मखु !” थथे भत्ती तया लिफ स्वयां ला, जि ला ग्वाज्य हे ज्वी मायेक थारान्हुत । व ला गनया धात्थेंयाम्ह ल्यासे ख धका । व ला न्हाच तिनि जिमि केहेँ निर्मलां खाया थका धागु क्यालेण्डर धका ले जुयाच्वन । तर व क्यालेण्डरयाम्ह मिसा खयां नं धात्थेंयाम्ह हे नच्चाचाम्ह ल्यासे थें च्वंक लाया रंगं छायेपा समा याका तगु स्वयेवले ला अभ्म्ह हे नं मुसुहुं न्हिला छुं धायेत्यंम्ह ला धैथं च्वं । तर, अफशोच व बांलासां छु याये ? न्हिला च्वंसां छु याये ? वैके फीके दुगु सकतां दु तर व ला खालि भोंयाम्ह हे जक जूगुलि वैके स मदु;

गति मदु; माया मदु । उकिं जि गज्या-गज्यागु कल्पना यानागु ख व फुकं हे न्हलं चाइवले म्हगस न्हनी थें छूमन्तर जुया थव क्यालेण्डरयाम्ह ल्यासेचां जित हिस्स ज्वीक आशां घाका बिल । अले ला जिगु नुगलय् व क्यालेण्डरया ल्यासेचा खना धाये ला न्हाय्कं खना धाये ला त नं पिहां व थें च्व, न्हिले नं मास्ते व थें च्वं, मस्यु छु छु जू थें च्वं । जि ला गबलें क्यालेण्डरय् गबलें न्हाय्कनय् स्वस्वं वाताहां च्वं च्वना । न्हाइपुक म्हनाच्वनीवले लाक हे खातां कुतु वया थारा न्हुया गपाय्स्कं न्हाइपुक छु म्हंगु ल्या धका धलि स्वया छाती उसिउसि याना लुमंका च्वने थें !

तर, गुलि नं जुल, नुगलय् स्याक हे जुल का, छु याये ! छिकपिसं सि हे स्यू आखिर जि नं ला छम्ह नकतिनियाम्ह ल्याय्म्ह हे न ख । आहा ! जि धात्थेंयाम्ह ल्याय्म्ह ख थें व नं धात्थेंयाम्ह हे ल्यासे खगु जूसा ला; धात्थें गज्या-गज्यागु जक ज्या-खं ज्वीगु ज्वी ! तर, थव जिगु अस्तित्व मदुगु काल्पनिक नुग-सयात थव कीकी हे हास ताये मदुगु कोथां जकसां तागु जूसा ला शायद थव कोथां नं गुलि मंझाला रुवा ह्याऊंका जिगु दुःखय् सहानुभूति मखा कयनीगु ज्वी !

भाषा प्रेमी ख धैगु जूसा नेपाल भाषाया 'सितु' पत्रिका

म्हसीका दिसँ, ब्वना दिसँ,

मां-भाय्पात म्हालासला तयादिइगु याना दिसँ !

माहेश्वरी मामा

—तेजेश्वर बाबु ग्वंग

सदां सदांया गुनगुन छगू—माहेश्वरी मामा, नापला जोछि थाय् छगूया आप्रह-माहेश्वरी मामा—थौं थें आ थें च्वं नि । दुदना नं लुमदंगु इच्छा, जासेवया नं पूवने मफुगु मंतुना, दुने चिल्लाय् दना नं पिदने मफया भंगु स-गुलि दुर्बल ! गुलि कमजोर !! गुलि लिगिलिगि !!! धाथें ला माहेश्वरी मामाया नुगलय् अनेतनेगु सकतां दु जुइ । शायद, मती अनेतनेगु सकतां दया छेँ वया छुं नं मदु, अथवा छुं नं मदया सकतां नंदु वया । संसारय् न्यंक भनं धेधेबल्ला जुइक मनू दया नं माहेश्वरी मामाया सुं नं मरु, अथवा स्याक्क नुगलय् हाना मदया जक वया लागि सकलें उत्थें ला, धाये थाकु ।

थये च्वं—शायद माहेश्वरी मामाया सया अभिव्यक्ति मरु । वास्तवय् ला स धैगु हे अभिव्यक्ति मखु ला ? मनुखं दक्कोसिवे न्हापां लुइकूगु अभिव्यक्तिया मूर्त आधार नं स हे मखु ला ? सा, मे, चोले, फे आदि व मनूया सन्ततिं छसलं पिडवये-कीगु मा सया दुने गुलि तादात्म्य । तर, अभिव्यक्ति मरुगु सया माचा गन ? थन तायेमदुगु कमजोर सया माचा सुनां तल, सुनां तल ? थन सकलें थवगु स जक तापिं मखु ला, न्यंकभनं ? अभिव्यक्ति मरुगु सयात नं कघाना व्यूसा मनुखं थन सत्यया मू भ्याभती जकसां छाया पिमदनीगु जुइ ?

निकतियात नं छु थें छु थें भापिइगु स्वभाव छगू—माहेश्वरी मामा । प्वंगु सलाई बट्टा, गंगु

स्वांफो, न्हंगु वस पो, सकुपुचि थजागु लासा, सदां अशक्तगु कोथा, गुबलें मिनवये मफुगु मक-माहेश्वरी मामाया संसार । सलाईया प्रयोजन ख्यूं थाय् भिल्लिकक च्यायेगु मखु ला ? तर, प्वंगु सलाई बट्टा नापं प्यपुना च्वंम्ह माहेश्वरी मामा, अथवा माहेश्वरी मामाया प्वंगु सलाई बट्टा गुबलें भिल्लिकक च्याइमखु छु च्याये हे फइमखु । स्वांफो धैगु हे जीवन क्यबया मध्य वसन्तया प्रतीक मखु ला ? तर, माहेश्वरी मामाया जीवन क्यबचा हे न्हंगु गंगु स्वांफो वया स्वरूप । वस धैगु हे थौंया समाजया प्रतिष्ठा मखु ला ? खसा न्हंगु वसपोया महिमा छु ? वास्तवय् ला न्हंगु वस-पो हे माहेश्वरी मामाया प्रतिष्ठा थें । वया ज-ख न्हंगु वस-पो जक खचाखच । मेक ला मि ग्वाकेगु थल । तर, माहेश्वरी मामाया मकलय् मि ग्वाइमखु । मानो अन्तिम जलाया लागि त्यंका त थें अन मूज गुबलेसं दुबिइ मखु, सदां ख्वाउँसे, खिउँसे । मानो माहेश्वरी मामा धैम्ह हे जति बिहीन जीवनया मूर्त प्रतीक थें ।

लुमकु लुमकुं नुग जायेक थन असंख्य माहेश्वरी मामातं लेहेँपुया वइ । गुबलें लुकुं बिइ मफुगु सुप थें माहेश्वरी मामाया जीवन गुलि सुप थें । सवा मदुगु स्वाद छगू माहेश्वरी मामाया परिचय । नुगया छम्ह याक व याकया दु नं दुने मात्र छगू इच्छा जक गुबलें पूमवंगु । नुगया मू नुगलं मथूथाय् ध्वदुइगु किचाय् दुबिना च्वंम्ह माहेश्वरी मामा

अपरिचित परिचय जक । नुगया मू नुगलं पुले मखंगु प्रत्येक जीवने वया पलं । नुगया मू नगलं पुले मखंगु जीवन गुलि नीरस नीरस, गुलि विचलित, गुलि वैरागं भयेवीगु । वैराग धैगु नं ला वास्तव्य चरम पराकाष्ठाय् ध्यंगु अतृप्ति, अशंतोष व असामंज-स्यतां पिलुङ्गु छगू गंभीर स्थिति अथवा स्थिति गंभीरता जक मखु ला ? अले प्रेत धैगु धारणा छगू पृथक अस्तित्वया रूपय् खने मरुसां थगु हे परिवेशय् लुङ्गु मनोविज्ञानया किचा ला छाया मजुइ ? उकें धाये मारते वइ-प्रेतं यदि गुबले सुयातं पीरे यासा वैत हे जक गुम्ह थ भासं थ भन्हुया जुइ ।

धार्थे ला जीवन धैगु हे छगू मतिनाया ज मखु ला ? तर मतिनाया थलं भव्लुना पिदंम्ह माहेश्वरी मामां मतिनाया मू गुबले परिभाषित याये मफु । मतिनां जाया नं मतिनां गंक द्याम्ह माहेश्वरी मामा जीवन नापया छगू विरक्तिपन व वैराग्यया केन्द्र बिन्दु जक । भिगु, बांलागु व सवा दुगु बस्तुत भितले, बांलातले, सवा दतले स्वथनो तयेगु वया प्रवृत्ति मतिनां द्यागु थव समाज प्रतिया छगू अनास्था, छगू मौन विद्रोह व छगू उपहास जक । समाजय् च्वना सामाजिक परम्परा अले संस्कारं प्वंका च्वने मालेवं थुकथंया स्वभाव जन्य प्रवृत्ति मनूया नुगलय् थाय् काइगु मनोवैज्ञानिक सत्ययात थुगु 'दतले कुचा मदयेव बिचा' समाजं गन थुल ? जित च्वं—समाजया सम्पूर्ण विश्वास, व्यवहार, मान्यता व परम्परायात हे न्हूगुलि थाय् कायेके मफयेकं थुगु समाजयात अगति थिइगु त्वती मखुनि ।

सदां एकादशीया उपासक माहेश्वरी मामा-या सुथ-बन्दि हे छगू छगू एकादशी । अमे बारना

धैगु हे छगू जीवन वया । ला, न्या, खे व ऐला त्वतूगु भिदं-नीदंया ल्याचा मखु । शायद माहेश्वरी मामां थुमित सीका हे त्वतल । अथे नं थुकिया पुष्टिस गुबले छस पिमज्वगु मौन अभिव्यक्ति मात्र—माहेश्वरी मामा; गुकथं गुकथं आर्याघाटय् बिसर्जित जुइ । स्वातले डायत्सन ट्याक्सि स्वये मनंम्हं डाय-त्सन ट्याक्सि आर्याघाटया सफर अन्तिम यात्रा याई । आर्याघाट ध्यंगु ला छगू अहो-भाग्यया अभिलेख; समाजं उद्घोषण याई । जि ला थौंया छगू समाज मखु—आर्याघाटयात म्हया सी योम्ह मनू । सीगु ला छगू स्वाभाविक प्रकृति जक । सीगु खना न जि ग्यानागु दु, न त सीवं तरे मजुइगु ग्यालोचं हे जित रुयाये फुगु दु ।

मफइ, मजिइ व मगाइ केवल स्वातले हे मखा ? माहेश्वरी मामा मफइ, वया मजिइ, वयात मगाइ छुं । व नं छम्ह मनू—अभावयात हे प्राप्ति भापया सास तथा च्वंम्ह । वया कमजोरीइ समाजया छगू व्यग्रता सिबे मेगु व्यक्त जुइ हे छु ? वयात सुनां स्ववन ? न त जि हे जकं । माहेश्वरी मामां गुलि भापल जुइ नुगलं नुगलं—छको पुलुकक रुवा स्वयेगु जिगु । जि धैम्ह नं छगू स्वार्थया परिचय जक थे जित आत्मग्लानीं गप तिइ, जित थथे थम्हं सिना थे जुइ । धिक्कार थव स्वार्थया पिण्डयात नं ।

“धिक्कार !” छगू थव नं प्रायश्चित्त जक मखु ला ? प्रायश्चित्त हे छगू पापयात चुइकेगु गंगा जक ला ? पाप धयागु अले थम्हं याये मागु कर्तव्य विमुखताया पर्याय सिबे छु ? अनेगु न्ह्यस बिसया द्वन्द्व छगू जिगु जीवन गुलि नकचरा । गुलि मझामजु मानो सम्पूर्ण जिगु परिवेश मात्र परिपंचनाया छगू रचना-जाल । स्वातले उपहासया पारापारा लहापा

न्यायेका सीवं सद्भावना, सहानुभूति व सद्गतिया नारा बिश्त चंखगु थव वर्तमान जिगु - भुक्तमान यायां हिश्मिइ चायापुसे च्वनी। जि धयागु संझा मात्र छगू असंतुलित स्थिति व मा पहया (चाहना) तिफयाये थाकुगु तापासू (दूरी), अले व हे तापासू पिज्वगु एवाकवाक मनस्थितिया थव्वा-वदव्वा लधा थें जाह्म छह्म मनु वे' जक। वास्तव्य न्हूगु म्हया नं पुलांगुली हे वाच्याकक दुना वाथावाथा कंगु जीवन स्वरूप थथे बाहेक मेगु जुइ हे छु थें।

छप्पा म्हुतु' नोवा थें ताये दई थौं-“घाथें हे भाग्यमानी का माहेश्वरी ला!” जि मस्यू घाथें ला माहेश्वरी छाया भाग्यमानी? स्वातले छगू थासय् कय्कुंसां सीबले आर्याघाटया खुसी सिथय् चकंगु आकाशया ववय् लाना माहेश्वरी मामा भाग्यमानी जुल ला? अथवा स्वायेगु जक दुर्भाग्य जुया सीवं भाग्यमानी घाल ला? मानो थन स्वाम्वाकं सिना च्वनेगु छगू दुर्भाग्य जुया सिना वनेगु हे छगू तधंगु भाग्यमानीया परिचय थें स्वातले अभागीह माहेश्वरी मामा सिनालि भाग्यमानी हं!

गन स्वायेगु 'सीगु गन हानं? निगुलि छगू जुइ फै मखु। जीवनाया महिमा ला सीगुली मखु, न ख सीगुया महिमा दुने जावनया सार जकं लुकुं बिना च्वंगु नं। स्वाथेगु ला दकसिवे तधंगु छगू अधिकार। सकसितं समान कथं स्वाये सयेका बिई फसा उम्हस्यां हानं मेगु धर्मया अर्थ माजुइ हे स्वालेमा। जित ला सिना भाग्यमानी जुइगुपिवे स्वाये दया अभागी जुइगु जूसां अभागी हे जुइ मास्ते वइ। उकिं हे जि सम्पूर्ण थव समाज मखसे छगुलि मिगुलि जक जुया ग्वाना च्वने मास्ते वइ।

आर्याघाटय् तिप्येनेवं तरे जुइ ला कि मजुइ?

थुकी सरोकार छु? घाथें ला सीगु हे छगू तरे जुइगु जुया बिइ। म्वाना थें म्वाये मखंगु परिवेशं मुक्त जुइगु हे छगू तरे जुइगु ख। थगु इच्छा व आस्थाया दुने थयात सुनानं अनिच्छित अले अनास्थित जुइका जीवन हने म्वालीगु नं तरे जुइगु ख सा, शायद, माहेश्वरी मामा तरे जुल। अथे नं तरे जुइगुया सन्दर्भ थुलि कचाइमखु। सुं तरे जुइत सुयातं तरे नं याना वनेमा। थव छगू स्वपु, अर्थ पूर्ण धारणा छगू। माहेश्वरी मामा छगू असम्भार जंजालं मुक्त जुल। मछि-मछि कथंया छगू मात्र दायित्वं सुइतं मुक्त याना, तरनतार जुल।

माहेश्वरी मामाया बसोबास विचित्र। विचित्र माहेश्वरी मामाया आर्याघाट। खयेत ला माहेश्वरी मामा स्वयम् विचित्र। विचित्रया चित्र सम्पूर्ण समाज थव विचित्र।

खिउंसे ख्वाउंसे च्वंगु बन्हिस्या ई। पिलिपिलि सलि - मत छप्पा यानं खनेदइ। गोबिन्द, माणिक व तेजेश्वर मुनुमुनु हाहां पला च्वयेका च्वंगु। मरे धुकल थें माहेश्वरी मामा। घाथें ला माहेश्वरी मामा मरे धुकुगु जुया च्वन। साल्लुसे पुलांगु सिलखोलं नं मंगसीर मासया ख्वाउंगु वातावरण-यात त्याका च्वं थें च्वं। मानो माहेश्वरी मामायात बागमतीया लखं हिइसे थुरुथुरु खाकेया बदला चिकुसू हे थुरुथुरु न्हया पराजित जुया च्वन। अस्थि पंजर देहया लागि व लोंहया आसन नं मानो र्पोजया लासा जुया बिउ थें माहेश्वरी मामा याउंक चत्तावाना च्वन। लिक्क न्होने सालुगु पसिच्चतं भुना विद्या टुकुक्क पयतुना च्वंगु दृश्य हृदय विदारक। “गोपाल बा व बाबा मामा मरुगु जूसा थन हे मध्यनीगु राजा दाइ” विद्यां तेजेश्वर-

यात श्वकी ।

हरिदास, छम्ह खवपया ज्यापु जय्वागीश्वरी
ज्यालुवया च्वन्ह । चच्चि यंक वं बिउगु गुहालि
मूल्यवान । सिथं यंकेत माक्को सामाग्री हरिदासं हे
म्होतका दामं चायेक हया बिइ । सिथं यंकेगुली
हरिदास नं छम्ह सक्रिय गुठियार मजुसे मगाई ।

पशुपति महाद्योया कस्सं मदिक न्हानाच्वंगु
सललल बागमती गंगा स्थान - आर्याघाटय् आ
जक मखु जि स्वये जुजु हरिश्चन्द्रया पालनिसें
जातिवया भेदभाव बिहोन न्हूगु मुलुकी ऐन प्रच-
लित जुजु वया च्वंथे च्वं ।

साक, भिक व दंक, लुधंक प्वा फुदंक
कौला व तुच्चा यानादीत, अले धुच्चापत्ति दुस्वया ज्ञायेत नं, लोमंका दीमते —

चक्रवर्त्तन

झोछेंय

भासँ, छिकूपिन्त दुनुगलनिसें लसकुस यानाचवना ।
चक्र रेस्तुराँ, झोछेंय

इहिपाः भवजं ?

अयं भूत स्वया बौ बिड़पि नर पशुत
 मसः मस्यूपि सिना च्वन
 मिखा कना
 बरु उइ यंकि करण दिपय
 मूर्खं सिरपाः बिड़के योसा ।
 इहिपालय वःपि छिपि फुक फुक
 मसांया खिच त ज्वः
 छेँ बुँ फुत
 छिमि छ-छा नयदत
 हरर्र हरर्र न्हिल, भवय थुवाःया छ्यँल्य दिक्
 आः सकसिनं हिस्याः इहिपालं फवगीं जूह धकाः
 मवः छिपि आ लिफ्यायूत छेँ बुँ ।
 त्याःसा त्याकबा
 बूसा बुत का
 थुलि हे मखा छिमि लिजां
 त्वःति छिमिस धायेगु आः—
 “ब्याः भवय नके मखु ला ?”

★

बवनापौ मूर्खतयत्

अयं मूर्खतां जाया च्वंपि मनूत
 जिगु इतिहासयात छकः च्वंवा
 जिगु प्रत्येक पलाखय इंचा व मुगः दु
 थ व फुक दुनाच्वंशु समाज बवलकेत निपा लहातय्मां ज्याबः दु
 थ संसारया प्रत्येक शोषक व नवाफतयत्

नुगः मुङ्केत श्व क्षिपति दु
 ज्या याना वयनेत ।
 श्व इंचा व कःनि खतांमुगः व कुलि
 भय् बियाच्चंगु जिगु इतिहासयात छकः च्वंवा
 अले जिगु म्हया प्रत्येक थासथ्
 ख्वं ख्वं थानाच्चंगु स्व ख्वं
 जि नं याय् धयागु सः पिकाः वा ।
 श्व जिगु निभाल वःगु ख्वाःयात
 छकः चुप्पा नःवा
 कू व नोया ख्वं स्वख्वं
 सिरपाः बिउ वय्गु मखु
 जि नं ग्वाहालि बिइ धकाः सः बिउवा ।
 अले जि छिमित जिगु श्व म्वाः मनूया इतिहास च्वंके
 जिमिसं मखंगु, सीध्कूपिनिगु मखु, श्व वर्तमानया
 सीकि छिमिसं अले श्व वर्तमानयात छु याय्माः धकाः
 अय् मूर्खतां जायच्चं पिं मनूत
 जिगु इतिहासयात छकः च्वंवा ।

★

चीमिम्ह मचाया सः

अय् तुच्चा याकूपिन्थाय् जक शोकसभा मुनीपिं नायोत
 थन नं छकः शोकसभाया आयोजना या
 धनपो दुपिं थन सुं सीपि मदुसां
 छम्ह ज्यामि सिनाच्चंगु दु
 ग्वाहालि बिइपिं मदया ।
 छिमित भिकूम्ह धकाः मखु,
 सुयातं ग्वाहालि याःम्ह धकाः मखु
 सुयातं सेवा याःम्ह धकाः नं मखु
 सकसितं भिकीम्ह, ग्वाहालि बिइम्ह, सेवा याइम्ह जः धका ।
 छिमिके थें न्याःगु नुगः मदु जिके न त हि हे दु

तर छफुति मानवताया हि व्वलंम्ह जिके मानवताया हि दु
 तर, जि प्वाथय् दुने सिना च्वना
 सुयायुं तुति सिका च्वना
 अयुनं जि सित धका
 शोकसभां जाःगु मदु थन ।
 जि आखः व्वनाच्वनागु दु
 तर पँप सफू ज्वना मखु न त गनं स्कूलय् वना
 फगत छपु कू व इंचा ज्वना
 खा महाःवल्य् जा हाय्का बुँइ वना
 हि-चःति हाय्का च्वना
 तर सकसिनं हीचाय्का च्वन, छम्ह ज्यापु धकाः
 कलाःया खि कुबिइम्ह सिके छु ज्ञां दै धकाः
 उकिं जितः सुनां म्ह मस्यूसं
 छम्ह ज्यामि सित धका,
 शोकसभा छकः मुंवा
 मिखां ततःग्वय्क् स्वयासां उकिया पलिसा पुले, पलिसा पुले ।

★

भ्मी सकसितं यो

निंगु, भिंगु व सागु नसा,

उकिं, लुमंकादिसँ

‘न्यू संकटा जेरी, स्वाहारी हलुवा रेष्टुरां’

थुवा :— बुद्ध स्थापित

खिचापोखरी

हाकु जाकि

—उद्भव मास्के, ख्वप

हाकु जाकि धायेवं दके न्हापां नेपागाया छगू प्रमुख ऐतिहासिक नगर ख्वपदे न्होने दंवै। थुकी छुं प्रकारया कपोतकल्पित खँ सुलाच्चंगु मदु बरु बास्तबिक ऐतिहासिक तथ्य दु। ख ला जाकि धायेवं करीब बागू लाखं मयाक जनसंख्या दुगु ख्वपदेया जक प्राणेश्वर मजुसें नेपाभीतयगु दकलय् प्रमुखगु नसा जुयाच्चंगु दु।

हाकु जाकिया शिरजनात्मक। एवं ऐतिहासिक अनुसन्धान यात धासा ध्वैगु थगु हे प्राचीन खँ तथाकथित जक मजुसें बास्तबिक जू। सन् सातौं शताब्दीया छगू देया मंसीर महिनाया खँ ख। नेपालया कान्तिपुर नगरय् नेवा जुजु अंशुवर्मा शमृद्धिशाली राज्य याना च्वन। वय्कया अति स्याम्ह म्हाय् (अति योम्ह म्हाय्) भृकुतिया सुसम्पन्न लावन्यता प्रति समकालीन राजकुमारत आकृष्ट जुयाच्चंगु इलय् ल्हासाया लामा जुजु शङ्गचंगम्पो आपा फौज ज्वना ख्वपया छगू थाय् सँक्वया लँपु ज्वना नेपालय् हयेकावत। फौज ख्वपदे तक नं हयेकावत। गम्पो व वया अनुयायित तसकं क्रूर स्वभावयापि ख धयागु खँ इतिहासं स्पष्ट यानातगु दु। इमिगु आक्रमण समय खास याना मंसीर महिनाया वालैगु व लैपिङ्गु (लैप्युज्या) ई जुया च्वन। उडण्ड गम्पो व वया अनुयायितय्सं ख्वपदेया स्थानिय निवासीतय्त न हे मनकुसें द्यांला-

का स्यायेगु धका पाकय् जुयाच्चंगु वा धमाधम त्वाल्हाना (लया) वांछ्या चाय् ल्हाकाविल, लै ला चाय्सं गारय्याना बिल। फलस्वरूप 'अगचा मालां देगचा ल्हा' धैथे छुं न्हि शान्ति स्थापना जू वैसें लि वा दक्को हाकुया वलाचा (हाकुवा) जुया च्वन, लै जुक्को ध्वगिना सिनामनी परिणत जुया च्वन, व हे वलाचा जाकि चुसें लि हाकु जाकि पिहाँ वल। वस्, अनथाय् निसे हाकु जाकिया प्रादुर्भाव जुल। थथे लोक कथा नं जुयाच्चंगु दु।

हाकु जाकिया रंग ला ध्वया नाम हे स्पष्ट याना धैच्चंगु दु, तर हाकु धाल धका अपाय्चो हाकु मजु गुलि कि ध्वया नाम धैच्वन। बल्कि भती भती जक हाकुया स्यूचा रंग वैथे वैथे च्वना च्वंगु रंग थे वो। अले ध्वया ख्वा ला अर्थात रूप ला भीगु तुयूगु जाकिया ख्वा थे समान वो।

हाकु जाकिया ऐतिहासिक निर्माणया नापनाप कला व वैज्ञानिकता नं निहीत जुयाच्चंगु दु। ख्वपदे जक मखु, नेपादे जक मखु, अझ सारा संसारया वैज्ञानिक क्षेत्रय् समेत हाकु जाकि थगु हे वैज्ञानिक रेकर्ड कायम यागुलि विश्वय् सुधां ध्व अद्वितीय अद्भूत खाद्यान्न (नसा) जुया वैच्चंगु जुइमा, चाहे संसारया छयं ततगोपि वैज्ञानिकतय्सं ध्व सारगर्भित पदार्थया दर्शन तक नं याये मखं निगु हे थजुइमा। उकि वैज्ञानिक अनुसन्धान शास्त्राय्

(लाइवेटोरी) थुक्रिया विधिवत परीक्षण मजूनिसां व्यावहारिक कथं थुकी वैज्ञानिक परिपक्वता दु धायेगु सीदु ।

हाकु जाकि खपदेया थगु हे मौलिकपूर्ण नसा जूगुया नापनापं थुक्रिया महत्व बुढापाका स्थानिय मनुतय् छेँय् छेँय् बांलाक म्यू । थव जाक्रिया दकसिवे अप्पो चलित थन हे दु । अय् धायेवं नेपा-गाया तापाक च्वंगु दे. गांत नं थुकी सतिक वया च्वंगु मखु । भन अप्पो यानां भोंदे, ठिमीदे, खम्पु, लुभू आदि ला खपदेया थव ज्याय् अनुकरणय् वल । वलाचा तथा हाकुजाया प्रिय जुया हाकुसे माकुसे-च्वंगु हाकुजा फुदंका भपीत यमि, यलय्त ला खप देशय् भाया खपयत्तय् अटिथि जुया च्वनीगु नं कि-वदन्ति मखु । हाकु जाक्रिया संज्ञा बिया खपयत्तय् व्वबीगु, गिजय्यायेगु ज्या नं मयागु मखु । भन खपदे ज ख च्वंपि यमि, यलय्तसें ला खपयत्तय् “हाकु जाकि भ्यात के” धका सम्बोधन याना तत स याना सतीगु ।

छुं दँ न्हापा हाकु जाकि थव थनया दकलय् प्रमुख मखुसां मुख्यगु नसा जूगुलिं थनया सयकडा ५०, ६० प्रतिशत मनुन थुकी आश्रित जुयाच्वंगु ख । उकिं थनया अत्यधिक बुढापाकात भविष्यया चेतन मयासं मूल रूपय् थुकी हे धुक्क (निसन्देह) जुया च्वनीगुलिं थनया नवयुवकतय्सं थुक्रियात प्रगति बाधक धका लांछना याइगु जुया च्वन ।

थव जाकि आपालं म्हो थासय् सीमित जुया, आपा तापाक तापाक प्रचाराभाव जूगुलिं थुक्रिया महत्वपूर्ण स्वाद काये मखंपि ला छु नां तक नं मस्यूपि आपा हे दनि । गुलिखे मनुतय् ला थव जाकि खना अद्भूतचाया कुटकुटी लगय् जुया

च्वनीगु, हाकु जाकि घयागु शब्द न्यने मात्रं भन गय् थें गय् थें व आश्चर्य जुया थुक्रिया परीक्षा याना हे स्वैगु । थथे हे प्रशंगया तसकं न्हाइपुगु खँ दु व छु धासा शिवरात्री (शिलाचन्हय्) मेलाया बखतय् छम्ह यात्र (मस्र्या) खपय् दत्तात्रेयया मेला भरे यायेया लागि वयाच्वंगु जुया च्वन, खपया तिन-खयलय् (मोटरपार्क) थ्यनेवं आकस्मिक अनया छगू जाकि पसलय् वैगु मिखा वन । अन मियातगु हाकु जाकि-दों खंबले ला तसकं अद्भूतचाया साहूनी (पसल्या) याके साहुति यासें लि थत गाछि न्याना यंकल । साहूनीया कथन अनुसार व जाकि मना (थुल), जा बुइ धुंका खंबले एकदम हाकुया व बास्ना वयाच्वंगुलिं मस्र्या घृणा व तंभ्वेका जासिचा नापं ल्हवना पसलय् लित वीर्यवल हँ । अले साहूनी नापं चकित जुया मस्र्या (मध्यएशिया) यात हक्का धाल हँ “गज्याम्ह मनु ल्या... तुममे जाकि कहा मैने जाकि दिया तुम जा ह्यांगु जि छु सिया !” थथे हे थव जाक्रिया सम्बन्धय् आपालं लोकोक्तित दु ।

थव नयेगु हे चीज जूसां थुक्रियात खपदेया जक मखु फी नेपागाया सुधां तधंगु संस्कृति धाये फु । थव खँय् थुकि नं स्पष्ट या ज्यापुतय् थव जाक्रिया लागि वलाचा तयेत भिंगु साइत बिचा याना विधिवत वलाचा तयेमा, व हे वलाचा छेँय् हयेत नं जोशी कयना भिंगु साइत बिचा याना पूजाया नापनापं भयनया जात्रा थेंम्येहा ला “वाखासे खसें खासे” याना छेँय् हयेमा, नत्र बिघ्न जुइ हँ, सखेत्र कयनी हँ । वाखासे थनया किसान सम जया परम्परागत अति न्हाइपुसेच्वंगु मधूर लयनं भरे जुयाच्वंगु लोक-गीतमय उत्सव ख । थव वाखासे वैबले ताहाक ज्यापुत भोछुना म्ये हाहां वैगु ख । छखें लां थवं

थज्यागु संस्कृतिया सबिस्तार बिकाश यार्या वैचंगु नं दुसां मेखें विभिन्न आधुनिक नकल, मकलय् हुक्य जूपि मनुतय्सं विभिन्न लांछना याना थैगु प्रगति पथय् अवरोध हैचंगु दु। गुलिस्थानं ला जा, जाकि हाकु थें मन हाकुया बुद्धि भ्रष्ट जुइ यो, थी हे मत्यो धका नं पनीगु। खपदेया बुढा-बुढीतय्सं ला भिपति प्युंका न्हाको हे जोद यासां थ मस्तयत् हाकु जा नके थाकुया वल। बुढा-बुढीतयत् धासा न्हापांनिसें नइ वैचंगुया नापनापं थ थ छें या मूल आधारे जुया वैचंगुलि वय्कपित थव अति हे सा, मदयेक हे मज्यू किन्तु थौं न्हेया मस्त खास याना ल्यासे, ल्याय्महिपि अर्थात् नकतिनि ल्याय्मह, ल्यासे पिदना च्वंपि काय्-म्याय् मस्तयत् धासा थव तसकं हे मनि, अले तमय् वया थ बाज्या बज्येपित थव हे धया गृह युद्ध पिकाइगु “मनुत गुलि गुलि बुढा-बुढी जुयावइ उलि उलि हे दंदंगु मसा-मसागु, सिति लागु ध्वगीगु साना वइ।”

न्हाम्हेसिनं न्हागु हे धासां ख, ख, ख' धायेगु थव छगु नेपादेया, अम्र विश्वया सुधां अद्वितीय बिज्ञानं जागु सुसंस्कृति ख। थुकिया बिकाशय् छिगु बिकाश दु, नेपादेया उन्नति दु, अम्र विश्वया इज्जत दु, नेपादेया बिजोगति दु, अले दु विश्वया वैज्जति।

हाकु जाकि तुयूगु जाकि सिबे नं स्वस्थकर मजुगु मखु, थव खं छन्हु निन्हुया परीक्षां हे शिद्ध जुइ। हाकु जाकि अत्यन्त हलुकागु खाद्यान्न ख धका ला लोक प्रशिद्ध जुइधुंकूगु खं ख। वैज्ञानिक पहलं बिचा याना स्वयेबले नं थव हे शिद्ध जू व कि गुलि गुलि खाद्य वस्तु हलुका जुइ उलि हे स्वास्थोपयोगी नं जुइ। उकिं मनुतय्सं हलुका खाद्य नयेमा (हलुकागु चीज

वा वस्तु नयेमा) धका डाक्टर, वैद्यतय्सं सल्लाह बी थव सर्वमान्य खं ख कि हाकु जा वरु कवा कवा हे नयेमा; रुवाउँगुलि उलि हितकर याइमखु गुलि कवागुलि हाकु जा नयेबले दिशा हे याये स्वा थव पाचन शक्तिया द्योतक ख। उकिं थुकिया महत्व थुया अप्पो मात्रां चाहना दयावया विभिन्न थाय् थासय्या मनुतय्गु बुद्धि मागत पूर्ति यायेया लागि नांजापि बंजामी ठिमोत खपदे चाचाहिला हाकु जाकि कया यंकीगु। हानं हाकु जाकि वलुचा (काति) दयेकेया लागि नं अत्यन्त उपयोगि जुया च्वंगु दु; थुकी प्रचूरता उत्पन्न याये फुसा च्यां स्वया नं मनुतय् स्वास्थययात हितकर (फाइदा) याइ।

हाकु जाया महत्व अम्र अप्पो खपदे-सय् बढय् जू। थव हाकु जाकिया जां मीत अर्थात् मनु-तयत् गुलि पौस्तिकता व्यू धैगु खं ला मीगु छेंय् छेंय् जुया वयाच्वंगु साधारण ज्यां हे स्पष्ट याना क्यना तैतगु दु। व छु धासा नि मीगु खपदेशया आपा हे छेंय् छेंय् भौमन्तय् अर्थात् मिस्तय् मचा वुल धायेवं व मचा वूम्हसित निला स्वला तर्क न्यंक हाकु जाकिया जा थुया हिं स्वको स्वतुं याना नकीगु नं चलन दु। थव छाय्धासा मिस्तय् मचा बुया दच्छि मदयेकं व मचावूम्ह मांम्हेसित छुं अपाय्चो थाकुगु ज्या याकीमखु, यदि धनी परि-वारयाम्ह भौ-मयजु जूसा ला अज वैत ला ल छकु तर्क कायेके बी मखु छाय् कि मच वूगु शरीर अर्थात् जिउ स्यनी धका। इपि व दच्छि तर्क गुबले थछेंय गुबले उखे, गुबले थुखे जुया मोजमजां बिटय् याइ थव छाय्धासा मचा बुइबले इमित तसकं सास्ति जुइ हँ अले इमिके च्वंगु यको तागत तुतय् जुइ हँ उकिं व फूगु तागतयात तनेत न्हि स्व-छाक याना

निला स्वला तक तुयूगु जा मनकुसे हाकु जा नका तइ । थवया कारण तुयूगु जां सिबे हाकु जां यको पौस्तिकता ब्यू । थुकि नं सिद्ध जूवो कि हाकु जाकि तुयूगु जाकि सिबे पौस्तिक जू ।

हाकु जाकि मनूतसें व्यवहारय् जक महसे, अयूला दयेकेगु, थौं थुइगु थें ज्यागु बांमलागु ज्या-खँय् नं छ्यलातगु दु । गुलि गुलि ज्यापुतय्सं ला सरकारी प्रतिबन्ध दु सां थथगु छेंय् मुर्नि मुर्नि थव जाकिया भ्यात थौं दयेका न्हिनसिया बजि व भवजय् नापं व्यवहृत याइगु सर्वसिद्ध जुयाच्वंगु दु ।

थव मनूतयगु अन्न प्रतिया तधंगु तिरष्कार ख ।

नेपाया थज्यागु बेजोद सांस्कृतिक प्राणेश्वर-यात सीमित मयासे नेपाया अथेतुं बाणिज्य सन्धि देशया थाय् थासय् थुकिया स्वाद व फाइद काये-केया लागि भी नेपाल सरकारं थुकिया आवश्यक नियन्त्रण याना मुलभ मूल्यय् थाय् थासय् बिफि डिपो एवं निर्यात केन्द्र स्थापना याना थुकिया प्रचूर मात्रां प्रचार तथा सुव्यवस्था कायम याना यंकल धासा गिरय् जुगु भीगु मुलुकया आर्थिक स्थिती छगू तधंगु टेवा जुइ धैगु स्वयं जित लगय् जू । बस् !

न्हून्हूगु कस्मिराया छगू जक धुकू

‘अञ्जलि’

टेरिजल, टेरेलिन, टेरिकटन,
पनामा, तुइट, सुटिंग,
ओभरकोटिंग, गा आदिया लिसें

समुद्रपारं वयाच्वंगु बांवांलागु
कस्मिरा

न्हूसतक (शुक्रपथ) ‘अञ्जलि’ इ हे जक छिकपिसं

लुधंक व दंक कयादी फइ

प्यागु सिँ दुयाचवना

—मन देवी तण्डुकार

मां मदुसांनिसें जा थुइगु पा-वो जिगु लहातिइ । अफ भुतू हे जिगु छ्यनय । च्यादँ भिदँ दयेधुंकल थौं थें जा थुइत गुवलें हे उसि मचायानि । छायां छायां मग्गु थौं जित जा थुइ थाकुया च्वन । सुथंनिसें दिक्क चाया च्वन । नुगलय् ब्वाला काये मफुगु मि गुनुहुँ ग्वाना च्वन । अयूसां थथे मि ग्वाका च्वनां छु याये ! सुयात बिइ फु जिं थुकिया राप ! केहेँ-किजा चिचीधिक तिनि, तमासा क्यनेगु हे जिगु ई जुयाच्वनतिनि । थथे मनय् बुलुमि ग्वला हे तुं मंमदु मंमदु खासा बां जुया जिं जा थुइत तनखन याना च्वना । थौं ला च्वना च्वंम्ह केहेँयात हे सता तर्कारी लपयेके बिया । थौं थ्व जिगु सूद्योँ क्वमजोगु ख्वा खना व हे छगू बैगलय् निकू कुँनय भुतू च्याका च्वंभिं माइली मां, साँहिली मांभिं किपा जुया च्वन । इमिसं स्वये जि इपिं खना तं प्याहाँ वो धका मखा च्वन ज्वी सुनानं नोमवा । अथे ला मंसीर महिनाया न्हाइपुगु निभा न्हावलें पाये दुपिं असार महिनाया वा-फय् फया च्वने छु यइ ? फया च्वने मागु नं मदु इमि चान्हय् सुद्योँ लूपिं । “यो ता ! आ छु याये मानि ?” तर्कारी ल्यये सिधयेका केहेँ चिया न्हासलं जि भसंक वन । छुं नं याये म्वाल धेगु सूचं छयनं हे बिया । भुतू जाय्क मो तया थगु नुगलय् दंक दुगु खसु थें । सिंका मिलय याना छका छका याना लोजक तीजक । तर थौं सिं नं मिलय

मजू । गुवलें भ्यात जुइगु, गुवलें थस्वइगु, गुवलें मिलय जुइ थें च्वन कि दुनावइगु । दिक्क जुल । भुतू प्वालय च्वंगु फुक्क सिं लिक्का । सिं भचा तत-का जुया च्वन । चुकय् यंका चुफि भ्वा भ्वा पाला सिं कुचा कुचा जुइक फाया । “ह आतिनि च्याइ का” धका मतिइ तया सिं थत यंका । भुतुली सिं मिलय याना । मोया द्योने मकलय् च्वंगु मि प्वांका अले पुया बुलुहुँ पिलिपिलि च्यात । जा व केँ द्यलुना । लोँहमाय् मसला तया निना नापं थगु नुगलय् अतीतया बिस्मृति नं निना भृति वया च्वन— “हरे ! जिगु कपा जक गुलि याकन ह्वंगु ! थ्व भुतू हे जिगु जीवनया बाखंया छ्यं जुल । जिगु कहानी, प्याखं हे थ्व भुतुली च्याना च्वन । अले जसि, केँसि द्यलुहुँ हे जिगु बाखं क्वचाया वनीन ।” मि ला मच्या खनी ! कुँ वया च्वन । जिगु हियूगु मिखां जित नुगलय् छको कुति न्यात । सिंइ मचिकं लुना बिया । सलाइ छपु नं किया तया बिया । ह्वानाकर्मिक च्यात छत्थुं बल्लाभ्हेस्यां निर्वलतयूत हयेक वनीबले थें । जि धाराकक न्हुल ग्यानापुगु मिया ख्वापा खना । उकेया द्योने मेगु सिंका नं तया बिया जि हानं अतीतया धकि उला वर्तमानया कोथाय् दुहाँ वना । “सुयात कने थ्व जिगु जोगु बाखं ! सुया न्हाय्पं दु ? सुनानं भिचा याइ ला तुंया व्यांचिया पिनेया संसार स्वयेगु गुलि

हालसा दु जुइ धका ? छु वं जक प्रयत्न मया जुइ
ला तुन्छि प्याहाँ वयेत ! तर व गथे फइ ? वयात
बिबसतां गोर्खालौरी तथा तगु दु । वया नुग गुलि
छ ? उफ ! जि थ्व दुग्यं किपायात गथे याना क ये ?
अले सुयात कने ? बौयात कने धासा न्हूम्ह चिरिमां
न्हूगु पंजलय जिपि स्वम्हं हाना मदुपि भंगत जुया
व्दाहाँ वने माली अले ला भन ! अले ला भन
शिक्षित जुया नं अशिक्षितया रूप्य धधस्वागु कभालय
चवना चवनाम्ह जि ह्य ये फै ! ” अय ! सुमन !
मि सिना कुँ वगु गवायन जाय धुंकल । मि मच्याकुसे
छु याना चवनागु ? ” माहिली मांया सलं जिगु
न्हाय्पनय् करेन्टं ज्वन । मि ला मचिकं फुइवं हानं
सित खनी । काचाकाचां थूचा कया मिइ भू भू
पुया । मि मच्या । मिलापू खोयात छको खा खा
याना हानं मि पुया । अयसां मि मच्या । बैल्य चवनां
चवने मजीक कुँ दंक जुइधुंकल । मेगु निप्वा भुतुलि
नं उलि छप्वा भुतुलि ति कुँ प्याहाँ मव । छु याये छु
याये जुल ! तं प्याहाँ वल । जा बुके लिवाय धुंकल ।
मतच्या-थलय चवगु मचिकं हानं फुक्क मोय पंका
बिया हानं मेगु सलाइ किया तय बिया । न्हापा थें
हे हयेकाया च्यात भचा जायका हानं मि बुलुहुं
मिना हे वन । मि सि हे सित । व्हाँय व्हाँय ख्वये
माते वल । मि पुपुं कथु हिइसे चवना गना वल ।
छ्यं कपा वाँइ वाँइ स्यात, म्ह हरन्ता जुल । तर
प्यागु सिं च्याके मफु । सुथसिया गुना थाये धुंकल
तर जासि, केँसिइ च्वंगु ल हे लुमुलुमु तक हे धागु
मखुनि । अथे ला सिं भुतुली पना तथागु नं ख
अयसां सिंया दुम्हयात हे फूचायेक प्रकृति प्याका
तये धुंकल ।

माइली मां साँहिली मापिनि जा बुका नं
मि स्याये धुंकल । जि स्वया गुलि लिपा एस. एल.

मि. पास याम्ह माहिला बाया म्हाय् विश्वविद्यालय
वं वनीम्ह निलम “यो माँ ! जा याकन ता, बस्
हुटय् जुइ” धाधां समा याये सिधयेका थाहाँ वल ।
साँहिला बाया म्हाय् कायपि नं स्कूल, कलेज
वनीपि फुक्कं जा नवल । इमिगु पहचह खना जि
लाति जुया तोलहे चाया स्वया चवना । थत थम्हं
तंका शुमिइ यंके बिया चवना । प्यागु सिंया कुँ
धाये ला, थगु हियूगु नुगया परिणाम धाये ला
जिगु मिखा गोर्भेरा जुल । प्यागु सिं पुया मि
च्याकेगु ला जिके शाहस मन्त । “छि, सुमन
तताया ला खाली कुँ वयेकेगु ज्या सिबे मेगु छुं
हे ज्या मदु का ! ” धका जा नया च्वम्ह निलमं
रुपा याना धाल । तर वं रुपा याना धासां भौचि-
या रुपा छुँया नी जुल । घा सिचुकेत तीजक फूफू
याना स्वांपूसां भन घा हिइया वगु घा जुम्हेस्यां
हे जक सिइ । निलमं थुलि धागु ला जिगु नुगलय
मि मलखं कल । छु धाये छु धाये, जुल । जि थुलि
धया- छु धाये जे, निलम, छिपि थें मामं गंगु सिं
दुया बुका तगु जा नया ज्या यायेत जिमिगु कपा-
लय किया तगु मदु । थये हे मिखां खबि सो सो
वयेक कुँ वयेक प्यगु सिं जक दुया चवने बाहेक
मेगु ज्या मदु । ” न्हायेसां व नं छम्ह सफूया नाता
हे मखा ! जिगु खँ न्यना वं छुं नं लिस मयू ।
केहँ व किजा नं स्कूल वस पुना जा नयेत थहां वल ।
तर कुँ जक वोगु भुतू खना निम्ह निग थां जुल ।
जा नया च्वपिनिगु खा छको स्वत । व हे कुँ वगु
भुतूया न्हाये जिगु लिक्क पयतू वल । जिगु नुगलय
भन हाकुसे खातुसे च्वंक खसु थाहां वल । थुवले
हे मौनता भंग याना केहँ नं थगु क्लासय् वनीम्ह
जा नये सिधयेका स्कूल वनेत्यम्ह साँइला बाया

मह्याय्यात “बिना तता ! थौं जित थाय् छको कया-
ति न्है !” धका धाल ! “मफु मफु ! सुयां भ्वाति
मखु जि थन, थाय्थी कया तयेत” धका भर्क जुजुं
साँहिला बाया मह्याय् क्वहां वन । केहैया ख्वा
जिल्ल जुल । तहाकयेक व ख्वाउँक भसुका तल ।
न्हातिका ख्युँका क्वल्लुत । “यो ता, जिपि हाफ
टाइमय् जा नवये न्है ?” धका केहै, किजा नं
स्कूल वनेत क्वहां वन । जि ज्यू नं धाये मफु, मज्यू
नं धाये मफु । छखा छैया छगू हे दबुली, छगू हे
इलय् आकाश व पातालय् निगू दृश्य खना जि
निर्जीव लोह व अप्पाया मूर्ति जुया च्वना ।
आलपं हे अस्तजलय् तथा तम्ह रोगीया थं जित
हिकु थाहां वल । “जा वुत ला हां, सुमन !” धाधां
बा नं थाहाँ भाल । काचाकाचां ख्वबि दुया वाकु
छिना हिकु पना कुं ख्वबि वोम्ह थें पहायाना हानं
मि पुया । “हस्तेरि का आ तक जा मवू नि ला ?
थौं भन भचा न्हापां वने मा धयां...” भचा दिक्क
चागु भावं धयादिल । “सिं लैचा थें वाच्या वाच्या
प्या मेगु सिं नं मदये...” थुलि जिगु म्हुतुं मचायेक
हे प्याहां वल । जिगु शब्द ख्वखना सलं फूचागु
खन ला लु थें बानं जिगु ख्वा छको तुं क स्वयादिल ।
सुम्क प्याहां तुं भाल । जि हानं व हे प्यागु सिं
सकमर च्याइगु किसिमं मिलिय् याना च्याकेत कुत
याना च्वना । मयानां नं लु याये मेगु च्याकेत दुगु
मखु ! न्याना हयेत - “वि जि च्याका विइ ज्वापु-
चिया पस्तलय् निकले सिं थिका नि हया, कन्है कंस
तलब वइबले पुला विइ ।” धाधां कलेचा सिं निकले
ज्वना बा भुतुली व्दाहां भाल । जि तोता बिया ।
भुतुलिइच्चंगु प्यागु सिं फुक्क लिक्का व कलेचा
सिं तल, मि छको पुल । गंगु सिं हे मखा । च्यायेत

छु मा । वहानाक्क च्यात । व प्यागु सिंयात लखं
लुना स्यात । “भवार्ई इ...” स वल, स्वये हे कन्ना-
चाइपुसे च्वंक मां सीम्ह मचा दुरु त्वने मखना ख्व
थें । न्हाच स्वया अप्पो हाकुक्क त्यार्क कुं थाहां वल
दिपय् सी मुका खरानी ल लुइबले थें । छाय् छाय्
मस्यु व चाये मफुसां बच्चि बच्चि फुना हाकुक्क हांग्वा
जुइ धुंक्कुगु मिलाखों खना जिगु मिखाय् ख्वबि सो
सो वया च्वन । “खन मखा, सुमन ! छं जिगु
जीवन ! आ डिमिसं जित च्याकेत गुबले कुत याइ
मखुत हला ?” धका मिलाखोंनं थगु नुग उला
च्वं थं जिगु न्हाय्पनं ताल । भिदं न्ह्यो पाखाकुं
थना कुं हाना हाना वयेक भाजनय् स्वथना निर्जीव
मांया देइ नापनापं यंक्कुगु मिलाखों जिगु मिखाय्
चाचाह्वल । मिखां पाखा हाल । आलपं जि मिखा
तिसिना बिया । तर । सुनानं मखं । लिपा वोम्ह
कलेचा-सिं वहाना वहाना च्यागु स्वया थ लखं
स्याका चातवाना च्वंम्ह मिलाखों स्वस्वं उके थ
दुबिना च्वंगु खना । व मिलाखों न्हाथे यानासां
च्याका हे छये मास्ते वल । बा दना लहा स्यू भ्वातले
जि तीजक व मिलाखों कया तथा बिया । बानं
“लिबाबले व प्यागु सिं तयेमा ला ! आयात उलि
सिं गा हे गाइ नि । मखुमा तर्कारी नं दयेके स्वाल ।”
धाधां हानं प्यागु मिलाखों लिक्का कसिइ वांछये
हल । जि बैगया छपा कपा जुया स्वयाच्वना । व
प्यागु मिलाखों व सिं गुबले च्याये फै ? अले गुबले
फुइ धका आय्बुया ख्वाउँक भसुका छको तथा ।
मखु, हन्चा, कन्है, कंस ला हानं थ्व हे प्यागु सिं
मदुसें हे गाइ मखुनि धका न्हापुइ कुतिन्यात । “थथे
प्यागु सिं हे जक दुया च्वनेगु हे मखा जिगु
हिज्या !” धका नुगलय् कुतिकुति न्याकाच्वना !

जिगु नुगः दुने सुं दुपिनाविल

—आर. के. तुलाधर

गुलि कविता जिं च्वय् धुन ज्वी,
मस्यु गुलि म्ये नं हालेधुन ज्वी ।
तर,
जिगु नुगलय् सुं दुपिना हे च्वनतिनि
श्व फय् श्व चाया सवाः जिं गुलि काय् धुन
तर, कनेमफु स्वैतं जिं ।

क्षणिक न्हिला त्याय् कयागु खः सुयाकें
न्याजया नामं भसुकाः सिवे पुले मफुनि ।
गुलि सुपाँचं जिगु नुगः भूँवल
उलि हे ख्वबिया रूपय् हाय् के धुन ।
अयन्,

श्व मिखाय् असार महिना फूगु मखुनि
शैशवया न्हाइपुगु दिनं
बसन्तया छम्हा फसं
जवानिया रंगीन क्षण नं
जिथाय् वय् ल्वःमन थें
जितः नमतुसे वना बिल
पलाः तय् वं श्व थासय्
भिक्षादं क आमैया चां पाच्युं वल
गुलि प्यंकेत सना वैत जिं
प्रायश्चित जक बाय् माल

ख्वबि दुनेया सवाः जि

—सुश्री दिव्री तुलाधर

पिलुइ मझाः जि सुनानं खनी धकाः
श्व न्हाइपुगु ख्यलय्,
थः त ल्वःमंकाः स्मिता च्वपिं
जितः खनेवं तक्क दी धकाः ।
श्व शान्त जुयाः न्हानाच्वंम्ह खुसीचा
भावावेशय् वयाः थः गु लँ ल्वःमंका
तंचाम्ह मे थें सना व्यूसा
सुनानं जितः सरा बी ला धकाः ।
हेलाया पात्र खः जि गनं
तर नं नुगः घाःया जि स्वया मेगु भाषा छु दु थन ?
ल्वमगु नुगलय् पल्पसा जि जुइवं,
न्यानाः सुं दिना बी धकाः ।
न्हिलाया खुमीबाः लय् ल्वःमंकी जितः
सुखया जलय् घाःया किचः तंकी
ख्युँगु ख्यलय् ला जितः हे लुमंकी
थुगु ख्यलय् जि लुमन्ते हे जुया व्यूसा,
छंगु न्हिला हे हिहिलनाः ख्वैबी धकाः
पिलुइ मझाः जि सुनानं खनी धकाः ★

नुगः दुने सुलाच्वंम्हसित
निकाय् त सना जिं गुलि
तर,
भन दुनुगलय् हे दुपिनाविल ।

मांयात पौ

नोभेम्बर २४, १९७२

योम्ह मां,

थौं थें न्यागु ध्व ईयागु भचा चिचिधागु तर निभा तन्न त्वयाच्वंगु मन हे याउंसे च्वंकीगु दिन खना नेपालय् च्वनाबले भीगु जस्ताय् च्वना निभा पापां स्वन्ति ल्यं दनिगु भोगत्या, चाकुसि आदि स्यंका, भे भे लिकाकां चि-मल्ताय् थुना मे न्यायेकु न्यायेकुं नयेगु लुमना वयाच्वन। अले हाकनं म्हय् चिकं बुला, छ्यनय् गा अथवा छुं तया निभा पाना आराम कया च्वनेबले पाउँसि— भ्रमसि, खाइसि आदि चायागु चिगोगु भ्यगतय् ह्याउँक मल्ताचुं, चिचुं व चिकनय् वाला नयेगु लुमना वबले म्हुतु छप्वातं ई जायावल। धात्थें, म्हिग व थौं थें न्यागु दिन ध्व बिदाया दिन नाप खूब मिलय् जु।

अं, म्हिग व थौं जिमित Thanksgiving या लागि बिदा बिया हगु। बिदा धका स्कूलया ज्या फुकक लोमके दुगु ला मखु नि। धाये माल धासा मास्टरतसे “का छिमि ला बिदा जुइगु जुल, अय् जुगुलि बिदाबले ध्व ध्व पाठ याना हि” धका भन अप्पो अप्पो ज्या बीगु। अय् जुगुलि ध्व बिदाय् बिदा धका मन याउंसे च्वंका जुइ दइगु समय मखु। तर अय्सां कलासय् वने म्वागु व न्हिन्हियागु रुटिन अनुसारं जुइ म्वागुलि भचा इलुका धायेमा।

ध्व बिदाया लागि म्हिग सुथय् जो (Joe) नाप वयागु छें वना। वयागु छें फिलादेल्फियां अथे हे २० माइल ति जक तापा। इपि च्वनीगु थाय् खूब न्ह्याइपुसे च्वं। शान्ति वातावरण, हाहू धयागु छुं मदु।

जोया परिवारय् बा, मां बाहेक ध्व पर्वया लागि वया काकी व बजे नं थन वयाच्वंगु। इपि फुक मज्जापि मनूत ख। जोया दाजु छम्ह व केहेँपि निम्ह दु। चिधिकम्ह १२दँ दुम्ह ललनां थें हे अस्य व हिसि दु।

आपा हे अमेरिकनतय् Thanksgiving धका म्हिगया दिनय् जलाखलात मुना तर्धंगु भव्य थें नइगु। व चलन भीथाय् नखत्या थें का। तर जोयागु छं म्हिग तर्धंगु भव्य मन्यायेकू। इमि कंस आइतबारखुन्हु अथे यायेगु विचा यानाच्वंगु। म्हिग जिपि जक फुकस्यां भव्य नया गफ सफ याना च्वना। जोया मां खूब न्ह्याइपुसे च्वंम्ह मिसा— खूब खया यायेमा। इमि फुकस्यां यक्को प्रश्नत न्यन। जि नं न्ह्याइपुसे च्वंका जवाफ बिया च्वनागुलि इमि ला जित त्वते हे मास्ते मव। जो व जि मेपि पासापि नापलावने मागुलि बल बल पिहां वना।

थिपि मनूत, न्हापा धायेधुं थें खूब न्ह्याइपुसे च्वं। खाना नं खूब साक्क दयेके स। छता जक छु

मज्यू धासां थिपिं फुकं मीथाय् नेपालय् बुढीपिं बजेपिं थें। न जक यक्को नकीगु। न्हाक्को नसां हाकनं हाकनं साया बीगु। नये मफु धयां हे मज्यू। मिहग बहनी ला व नकू ध्व नकू धइगु हे महु का, छु धाये। बहनी घने न्ह्यो ला सनां सने हे मफु। अले पासापि नाप उखे थुखे चाहिउ वना। लिपा तिनि भचा पचय् जुइधुंका ठीक जुल। छु धाये का।

थौं लिबाक्क घना दनाबले १२ बजे ति जुल। लासाय् च्वँच्वं स्कूलया पाठ फुकं लुमनावल। तर, लासाय् च्वनेबलेयागु आराम व मज्जायागु बल स्कूलया पाठ यायेगु सिकं यक्को जूगुलि स्कूलया पाठ यायेगुया लागि जित लासां थमेत जिगु मन हार नल। भचा ताउ जासँलि अन्यागु ताल मजिल बा धका काचाकिचि दना। तर मनं गुलि काचा-काचां सने मास्ते वयेकूगु ख उलि ल्हा, तुति काचा-काचां मसं। विस्तारं लास य् पयतुना। छखें विचार बल—मास्टरत ला धाथें राक्षसत थें हे ख। बिदा धयागु आराम कायेगुया लागि धका ख, स्कूलया पाठ यायेगुया लागि मखु। थन्यागु तं जक चायां छुं ज्या मजू खनी। 'तं पो थके मरि-पो कर्कियाके' धया थें जक। अय् जूगुलि विस्तारं दनादिना, रुवा सिला कफि त्वना, जो व जि आख ब्वने धका तमतयार जुया। सन्ध्याकाई जुवले आख ब्वने नं म्हाइपुसे च्वनावल। अले ध्व चिह्नी च्वया का। थय्क बिचा यानाबले मांयात चिह्नी मच्चयागु नं यक्को हे दत धका ध्व चिह्नी मांया लागि नेवा भासं च्वया च्वना। मज्यू ला ?

कन्हय् जिमि उर्साइन्स् कलेजयाम्ह पासा छम्हस्या व्याहा जुइगु। कन्हय् निहच्छि व्याहालय् लगय् जुइ माली। व जिमि खूब मिलय् जूम्ह पासा

ख। मेमेपिं उर्साइन्स्यापि पासापि नं यक्को वइ-तिनि। खूब मज्जा जुइ थें च्वं। व्याहाया लागि टाइ, सूट फिना चतक्क च्वंका वने मानि।

मंगलवार बहनी छता गजबगु खं जुल धयां। अथे हे साढे दस बजे ति जित फोन बल। मुनां फोन याना हगु स्यू ला ? हाज्य भाजु, दीपक बाबुं का। बल्ल बल्लं का वं खबर यागु। दक्कोलय् पहिला छको ब्वबिया। दाजु धयां ज्यू ला मखु ला, ठीक नक्सां ज्या-खं मयासँलि ? तर बास्तबय् जित ला खूब हर्ष जुल नि। जिपिं निम्ह १२ घन्टा तक्क ला गफ याना च्वना का। वं St. Louis Missouriई फोन याना हगु। देढ घन्टा तक्क खं ल्हानागुया घेबा वया यक्को तुल ज्वाी तर अयूसां नाना रङ्गी ग्वाचय् खि थागु खं ल्हाना च्वनागुलि खूब मोज पिहां बल। जिपिं X-Mas बले नापलायेगु प्रोग्राम दयेका। वया गन्यागु बिदा दइ मस्युनिगुलि व थन वइगु ला जि वयाथाय् वनेगु ला छुं पक्का मज्जुनि। तर जिपिं नापलायेगु ला पक्का हे याना। व थन बल धासा फायदा छु दइ धासा थुखे पत्ती यक्को नेपालीत दु कूल चन्द्र, गोविन्द आचार्य, माधव शर्मा (झिमिसं वयात म्हमस्यू) आदि। थुखे बल धासा वंगु वर्षय् क्रिस्मस् बलेयागु थें न्यागु Reunion जुइ। न्हाथे हे जूसां हाज्य नाप खं ल्हाये दइबले न्हाइपुसे हे च्वनी। वया ज्या ला मजागु हे थें च्वं। भचा यक्को मिहेनत यायेमा थें च्वं।

दीपक नाप Lie या बारे नं खं ल्हाना। वं नं मेपिसं धा थें कलेजय् Accept जुइधुंका तिनि Lie यात खबर ब्यु धाल। वया भनाइ स्वयेबले Agricultural Engineering पाखे वनेगु खूब बेस जुइ

थे खनेदु ।

छता न्हाइपुसे च्वंगु खबर न्यके का, मज्यू ला ? वंगु शुक्रबारखुन्दु कूल चन्द्र जिथाय् वगु । वं माइक फर्सट थन फिलादेल्फियाय् च्वं च्वंगु दु धैगु न्यना हं । जांच बुझ याना वयात फोन याना । धात्थे व फिलादेल्फियाय् ज्या याना च्वंगु खनी । वयाके जि तमलया बारे न्यनाबले वं लाखय् जित पत्तालग्य् याये मफया च्वंगुलि व्यूवये मफुत धाल । अले कन्हय् व्यू वये धाल । धात्थे कन्हय् खुन्दु जिगु छेय् वल । जिपि फुक च्वना गफ याना च्वना । वं Agricultural Dept. तय् ज्या यागु खनी । वयाके Agricultural College या बारे नं न्यना । वं तमल नं हल । बाफरे ! तमल ला खूव हे धाघरानगु खनी । जवय् च्वंगु ला दक्कोलय् खास । भचा तगो जूगुलि ला छाय् मस्यु स एकदम हे सफा । तमलया बारे छता खँ कने धयागु का । जि नेपालय् दुबले तमल दयेकूम्हैसित ला जित अपाय् चो विश्वास दु मजू । भीसं न्यानागु तमल एकदम हे श्वाथगु का । थन ला जिमि सितार थाइम्ह पासा-याके खूब बांलागु तमल छजो दु खनी, वयाके तिनि न्यय् कया तया । आ थुगु तमल वसेलि थुगु बांलागु जुसेलि वयागु लित बिया छ्या । बाम नं खूब सेलासे च्वंगु, बांलाना चितिक्क च्वं । जित थव तमल ला खूब हे यो जू ।

किरणया हालखबर अपाय् सकं ठीक मन । वंगु हप्ताय् वं छेय् वनेगु बारे खँ कंवजे जि ला गजब जुया च्वना । वयागु थन वया छु छु यायेगु योजना ख व फुकं ठीक नक्सां सवन खनी । वयात लाखय् ट्रिस्ट भिसा जनवरी १० तारिख तक्क सिबे अप्पो बी फइ मखु धाल हं । जनवरी १०

तारिखया भित्रय् छुं स्कूल अथवा कलेजया पाखें Admission जूसा तिनि Student Visa काये दइ । तर वया धापू कथं व सम्भव मदु । अले वयागु बिचार छु धासा, जनवरी १० तारीखया भित्रय् ला बने मालीगु हे जुल । तर वयागु जिगु थें न्यागु टिकट दिसेम्बर १० तारिख तक्क जक म्याद दनि-गुलि दिसेम्बर १० तारिखय् लिहां वनेगु बिचा याना च्वंगु । अन्यागु खँ न्यना जित ला अपशोच जुल । अले जि वयात धया अथे छथुं पक्का याये-मते । दिसेम्बर १० तारिखय् वने मासां, अबले तक्क-या भित्रय् छुं मेगु उपाय दुसा कोशिश याये धका मा । बिचरां छुं यायेगु उपाय मखन । अले जि व नाप बांलाक खँ ल्हाना उखे थुखे मनूतयूत फोन याना । थन च्वंम्ह Foreign Student Advisor नाप नं खँ ल्हाना । वं नं उखे थुखे फोन यात । अम्ह निगू स्वंगु समस्या तच्चगु हे दनि । व हल यायेत मुश्किल जुइ फु तर कोशिश यानां तुं च्वनागु दनि । स्वये, छु जुइ । शायद, किरण लिहां वने माले फु । अन्यागु धयागु न्हाइपुगु खँ मखुनि । वया पासापिनिगु न्होने नं बांलाइ मखु । हानं व थन दुबले नेवा भाय् बरोबर लहाये दु । व नं मदइगु जुल । भचा अफशौचगु हे खँ ख तर थव घटनां छुं मनूत होशियार जुया बइ छाय् धासा नेपालय् च्वं पि आपा मनूतय् बिचा याइ थें अमेरिकाय् जक थन कि मेगु फुकं ठीक जुइ धयागु खँ बिल्कुल हे ठीक मखु । अमेरिकायागु Beaureuerac व Selfish-ness थें न्यागु नेपाया Exploitive सिर्क तचो । धापूया मतलब नेपालय् च्वं पि मनूतसे गुगु नक्सां अमेरिकायागु बिचार याना तगु ख व पाय्छि मजू । थव ला जि न्हापा न्हापा नं यक्को

हे दोहरे त्यहरे याना च्वया हये धुंगु दु नि । न्हाथे हे जूसां तबि जिगु बिचारय् किरणयात मदत यायेगु जिगु कर्तव्य ख व वयात मदत यायेगुलिइ जित हर्ष हे दु धायेमा । अय् जूगुलि फच्छिफत्तले दिसेम्बर १० तारिखया भित्रय् छुं यायेगु स्वये, मज्यूसा छु याये, मखु ला ? जिगु छे च्वनीम्ह छम्ह Sally धयाम्ह मास्टर जुइत ब्वना च्वम्ह विद्यार्थी दु । वं थौंकन्हे अनुभवया लागि हाइस्कूलय् ब्वंका च्वंगु । जि वयात थव समस्या कना । अले किरणयात दच्छि हाइस्कूलय् छया Visa फेरे यायेगुली गुलि सम्भावना दइ धयागु खँय् तुमय् यायेत वया हाइस्कूलय् Foreign Student Advisor नाप खँ लहाना खल । सोमबारखुन्हु किरणयात ब्वना हिं धागु दु । छु जुइ स्वये नि ।

छिमित थव खँ कना थं नं च्वं, मकना थें नं च्वं । अय्सां कने का । लच्छि ति न्ह्यो थन राहुल धयाम्ह भारतयाम्ह सितार थाइम्ह वोगु । वैत तमल थाइम्ह छम्ह मालाच्वंगु । वं जित फोन यात । वं धाल — वया छथाय् निथाय् सितार थायेगु बिचार दु, तर तमल थाइम्ह मदुगुलि जि थानाव्यु धाल । जि ला वयात धया—जि तमल थायेगु यानागु दच्छि हे मदुनि, जिके अथे पिने Concert य् थायेगु शक्ति हे मदुनि । अथे धयाबले Concert य् थाये मंमदुसां वयाथाय् छको वा, स्वये नि, गय् च्वं धाल । कासा का, थव बांलाक सितार थाये सम्ह नाप थायेगु मौका छाय् गुमय् यायेगु धका बिचा याना वयाथाय् वना । जिपि निम्हस्यां थाना, व ला वाघरान नक्सां थाये सम्ह खनी । अले वयात जि थाइगु नं योगु जुल—खूब सेला हँ । वं जित Concert य् थायेफइगु बिश्वास लगय्यात । कासा

का धका, थुबले हे बहनी ८ बजे शहरय् थावना । खूब न्हाइपुसे च्वन । अले लिपा वं धाल—व हे बहनी वया WMMR धयागु खूब नांमुदगु रेदियो स्टेसनय् थायेगु प्रोग्राम दु, जि नं व नाप तमल थानाव्यु धाल । जि नं कासा का थाना हे बी धका थाना बिया । थाये न्ह्यो काचाकाचां जिमिथाय् छे च्वंपिन्त फोन याना । इमि नं न्यने खूब मास्ते बयेका च्वंगु । छम्हस्यां ला टेप नं यात । व जि छिमित छुनु छया हये का । तर खूब हे न्हाइपुसे च्वन । कन्हय्खुन्हु नं जित मेगु Concert य् थानाव्यु धाल तर जि ला अथे निह निह थावनेत टाइम गन दु धका, जाँच दु धका धया बिया ।

जिगु पाखें हालखबर उलिचा बाखं थुलिचां का । आ छिमिके न्यने का खँखिं । थौंकन्हे ला भव्य-भी खूब तच्चो जुइ । भव्य जोरे यायां, लं सुसुं अय्ला काकां लिमला जुइ । छिमि भव्य नइगु थव त्वनीगु, फलफुल नइगु लुमकु लुमकु ई हे चुकुचुकु वं का जि । का का मोज या । तर, मोज यायेगुया बिचय् जित चिट्ठी च्वयेगु लोमंकेमते । ग्व, मानं ला चिट्ठी छपु हे च्वगु मखु । ललनां नं मचव । निगु लाइन जक जूसां च्वया हिं ले । बाज्या-बजेया छु खबर दु । मोहनिया गुलित भुतुमालि च्वयेका ? स्वन्तिइ किजापूजाबले गय् च्वं ? नखत्या ब्वनाबले सु सु बल, सुनां छु छु धाल ? थन्यागु ला मानं धका न्हाइपुक च्वया हये स । बानं रत्नदाइयाथाय लिमला लिमलाबले जिगु प्रश्नया जवाफया निम्ति वंगुलिइ जि सदां कृतज्ञ जुइ । हानं प्रश्न ला यक्को हे दनि, लिपा न्यना हये ।

छता खँ, जि नेपालय् दुबले मनूत नापला-वनापि सुइसं च्वया हये मफुनि, सुइगु लागि छुं

स्वर्गीय श्री ५ त्रिभुवन जयन्तीया अवसरयू

मौसूफ प्रति दनगलं श्रद्धान्जली द्यछासे-

राष्ट्रिय प्रजातन्त्र दिवस २०१९ या सुखदोपलदययू

सकल गाहकीत व शुभचिन्तकतयूत

भितुना !

ने पाल वद्युत कर्पोरेशन

याये मफुनि । ज़िगु बातावरण, अवस्था गन्यागु । १० वजे ति हे दने मानि । राम, राम !

जुया ब्वन छको कना ब्यु । व आ वडगु Semester

यू छु यायेगु, स्वयेगु पक्का जुल धका धयाब्यु ।

आ ला, तस्कं हे लिवात । बिदा ब्यु । कहयू

कायभाजु,

बिलिखि (रूपक वज्राचार्य)

“बुद्ध-धर्म हे स्वतन्त्र चिन्तन”

— बद्धिमाया मानन्धर

बुद्धया आपालं विशेषता दु । उल्लि मध्ये छगू ख स्वतन्त्र चिन्तन । मानव समाजया विकासया निति स्वतन्त्र चिन्तन परमावश्यक जू । संसारय मेपि सुं हे शास्तातसें मव्युगु स्वतन्त्र चिन्तन गौतम बुद्धं थ अनुयायी श्रावकतयत वियाबिज्यागु दु । थव छगू अतुलनीयगु वसपोलया गुण ख । बुद्धं मेपिसं थें थत थम्हं गुबलें नं सर्वज्ञ धया विमज्या वसपोलं धाक्को फुक्कं सत्य ख, मेपिनिगु असत्य नं धया विमज्या । वसपोलं धागु धका छत्थुं मिखा तिसिना विश्वास याये मागु मदु धका कालामयात उपदेश नं याना विज्यागु दु ।

छन्दुया खं ख । बुद्धयाथाय् कालामया मनय् शंका दुगु जुया प्रार्थना यात कि गुलि गुलि श्रमण, ब्राम्हणतसें थथगु मत हे जक सत्य, मेपिनिगु असत्य धाइ । अले कालामयात बुद्धं धया विज्यात कि शंका ज्वीगु थासय् शंका जुल ठीक हे जू । थथे भ्रम ज्वीगु स्वाभाविक हे ख । उकि छिमिसं सुयागुं खं चाहे बुद्धयागु हे थजु केवल थथेया कारणं स्वीकार यायेमते ।

हे कालाम, गथे लुं-वह मिइ लुया परीक्षा याना स्वयेगु ख, अथे हे न्हागुं, न्हाम्हसिगुं खं नं थगु स्वतन्त्र न्हपुं जाँचय् यानां मस्वयेकं विश्वास यायेमते । थगु न्हपु रूपी तालज्वी लना स्वया थव

भिगु ख, लिपा थ्यंकरं हित ज्वीगु ख, जीवनय् उप-योगी ज्वीगु ख, सदायात लोगु व पालय् याये फ़ैगु ख धैगु थूसा जक स्वीकार या धयाबिज्यागु दु । उकि बुद्ध-धर्म हे स्वतन्त्र चिन्तन ख धइगु खं थव खं स्पष्ट सीदु ।

छगू मेगु नं स्वतन्त्र चिन्तन थव ख-छगू समयय् बुद्ध नालन्दाय् पावारिक अंया बगीचाय् विज्याना च्वंगु जुया च्वन । अवले निगन्थनाथ पुत्रया प्रमुखम्ह शिष्य उपालि धैम्ह त्थिर्कर गौतम बुद्ध नाप शास्त्रार्थ यावत । शास्त्रार्थ बुत अले उपालि विन्ति यात -- भगवान, छपिनिगु न्हापायागु उपमां हे जि सन्तुष्ट जुया । विभिन्न प्रश्नया व्याख्या भारि नक्सां बांलाक याना विज्यात । आश्चर्य भन्ते, अद्भुत भन्ते, लं दुना च्वंहेसित लं कयने थें, ख्यूं से च्वंथय मत च्याका वी थें जुल धका उपालि थनि निसं बुद्धया शरण गत उासक भापिया विज्याहुं धका प्रार्थना यात । थथे हे बुद्ध स्वतन्त्र चिन्तन जूगुलि उपालि थगु मनय् च्वंगु शंकायात बुद्धयागु न्होने तया ह नं हानं प्रार्थना यात । अले बुद्ध थव नं धया-विज्यात कि बांलाक विचार गाका न्हागुं ज्या याये सयेकेमा । उले जऊ मखु बुद्धिमानि जुया बांलाक ध्वीका, सीका जक हे न्होने पलातयेगु ज्यू ।

थव खं न्यना उपालिया मन भन हे सन्तुष्ट

व प्रसन्न जुल, छाया कि भगवानं हे धयाविज्यात बांलाक बिचार याना ज्या यायेमा धका । मेपि तिर्थकरतय जि थें ज्याम्ह तधम्ह श्रावक दुबले नालन्दा छगुलि ध्वजा-पताका व्वयेकीगु । तर गौतम बुध्दं ला उपालियात धयाविज्यात बांलाक ध्वीका जक बुध्दया शरणय् वा धका । उकिं उपालि निकोलं नं बुध्दया शरणय् वन ।

भगवान बुध्दं हानं आज्ञा जुया विज्यात कि उपालिया छें व परिवार तदमछि हे निगन्थतय जजमान ज्वी धुंकल । उकिं अपि छेंय वइबले अमित दान नं बी मखु, सत्कार नं याये मखु धका मती छता तयेमते नं धयाविज्यागु दु । थव खं याना उपालिया भन हे मनय् प्रभावित जुल, भन वया मन क्वातुल । उपालि, न्यना तगु ला बुध्दयात जक दान व्यु, मेपिन्त बीमते । तर, बुध्दं धइविज्यात निगन्थतय नं दान व्यु धका । उकिं सीदु बुद्ध गुलि उदार व श्रेष्ठ जू धइगु । उपालि स्वकी तक नं भगवानया शरणय् वन ।

बुध्दं थ शिष्यपिन्त थथे नं आज्ञा जुया

विज्यागु दु—थव धर्म (सन्दिष्टिक) थन हे, थन थव हे जीवनय् फल बीगु ख । दुखं मुक्त ज्वीगु जूसा, छिमित भयातुसा, थाकुसा मययेक ज्वना व्वने मागु मदु, “कुल्लुपमाहं भिक्खवे धम्मं देसमि निस्थरणय नो गहणाय” अर्थात जिं छिमित दुंगाचा थें जागु धर्म उपदेश याना, खुसी पार याना वनेत दुंगाया सहायता मा, पार तरय् ज्वी धुन धायेव व दुंगाचा पाछाया ज्वीमागु मखु । उलि जक मखु, बुध्दं परिनिर्वाण ज्वीत्ययेका थव नं धया विज्यागु दु—भिक्खुपिं छिमित मछिसा, सकसियां चित्त बुझय जूसा, चिचीधंगु नियम त्वता छवसां ज्यू । एवं प्रकारं थ अनुयायी श्रावकतयत् समयानुसार विनय नीति हीका यंकेगु मौका बियाविज्यागु दु । थथे वसपोल गुलित उदार व स्वतन्त्र प्रेमी जू धैगु खनेदु । थथे स्वतन्त्र चिन्तनयात बुध्दं महत्व पूर्णगु थाय् बिया विज्यागु दु । आर्थिक व सामाजिक परिवर्तन अनुसार जीवन परिवर्तन याना यंके मागु जुया अवस्था व युगयात लोय्क नीति हीकेत बुध्दं आज्ञा जुयाविज्यागु दु । उकिं बुध्द-धर्म हे स्वतन्त्र चिन्तन ख !

बुध्दयात सुनां जक म्हमस्यू ?—

छाय् कि वसपोल महामानव ख निस्पक्षम्ह !

झी वसपोल थें महा-निस्पक्षम्ह ज्वी मफुसां

न्हियान्हि मागु भाय्या खयल्य निस्पक्ष जुइफु !

“पालचा”

—तारा “शारदा”

कविता

—अमर बहादुर शास्त्री

का रे का जिगु पालचा सीन
न्हाचः तिनि पितज्वःगु मत.
सुनां खनी थथे हृदय थव छुःगु !
केवल जुइन थव सलीचा कू !

असहाय थव जिगु पालचाय् छिमिसं
केवल आश चिकंसां तैय्यु
मखुसा इप्पः कंकं वोगु थव
फसं जितः छुं मखु थें नुनीन !

हुँकन ग्यानापुक कालसर्प थें
सुपाँय् वयाच्वन सूर्यः नुने थें
प्यख्यें भंभावातं त्वपुल
जिगु पालचां आ गथे पंवेनेगु !

लागिमगि चाचा छम्ह कवि
छंत माः जुल हिवकः दंक
स्वप्न लोकय् सुरर दुनाः
भवं निसें नभय् थ्यंक !

न्हिलेव कवियात थय्क स्वया
कविताया कवितां प्याना च्वंगु
नभ-भवया छपाः किपा जुयाः
भावनाया मसि च्वया तःगु ।

कविया कवितां प्याकुति न्याकाः
जि न छंत माः जुया
वैवं कविता लवीके मफयाः
भासुलना भचासां छंके दुना ।

अहो ! छथुं जि ला भसंग वन
छ हे जिगु कविता जूगु खनाः
भावना, कल्पना, अभिव्यक्ति जिगु
छंके हे चित्रित जूगु खनाः !

— किम इल सुंग

न्हूदँया सम्बोधन

अध्यक्ष किम इल सुंग

पासापि,

सन् १९७२ वंगु मीसं खन । थव दँ मीगु
राष्ट्रया इतिहासय् मेगु जाज्वल्यमानगु दँया रूपय्
अङ्कित जुयाच्वनी । छगु आशां जागु न्हूगु दँ १९७३
वगु मीसं स्वया च्वना ।

कोरियाया मजदूर दलयागु केन्द्रीय कमि-
टीया पाखें व गणतन्त्र सरकारया पाखें सकल
कोरियाली जनतायात न्हूदँया हार्दिक शुभकामना
व बन्दना जि द्यछाया च्वना ।

थगुने कोरियाया मजदूर दलयागु नेतृत्वय् भी जनतां न्यागूगु पार्टी कांग्रेसया निर्णय सफल यायेगु निम्ति गतिशील संघर्ष याना राजनैतिक, आर्थिक, सांस्कृतिक व सैनिक फुक्क क्षेत्रय् धयार्थे ज्वालालालां थीगु सफलता हासिल यात ।

थगुने सकल जनताया अभूतपूर्व महान् राजनैतिक उत्साहं सर्वोच्च जन सभाया प्रतिनिधितयगु व विभिन्न तहयागु शासनया अङ्गतय् प्रतिनिधितयगु ल्यज्या सफल नकसां भीसं संचालन याना । ल्यज्याया माध्यमं भी जनतां कोरियाया मजदूर दल प्रति व गणतन्त्र सरकार प्रति असीमित समर्थन व महान् विश्वास प्रकट यात अले भीगु पार्टीया जुचे विचारधाराय् आधारित जुयाच्चंगु एकमात्र विचार व उद्देश्यय् कस्सिक छधी जुयाच्चंगु सम्पूर्ण समाजया इप्तात थेंज्यागु एकता व दृढता प्रदर्शन यात ।

तन्हू हे मरुनि, न्यागूगु सर्वोच्च जन सभाया ऐतिहासिक न्हाप्पांगु सेसनय् भीसं जन गणतन्त्र कोरियाया समाजवादी सम्बिधान ग्रहण याना । अले भीगु क्रान्तिकारी विकासया यथार्थता नाप ज्वंक राज्यया अङ्गतयगु ढांचाया पुनर्गठन यानालि गणतन्त्रया न्हूगु सरकार दयेका । समाजवादी सम्बिधान ग्रहण यानालि समाजवादी क्रान्ति व निर्माणय् हासिल यानागु सफलतायात भीसं क्वातुका, मजदूर व किसानतयगु क्रान्तिकारी शक्ति अझ यक्को बल्लाका अले समाजवादया पूर्ण विजयया निम्ति व देशया स्वतन्त्र तथा शान्तिपूर्ण एकीकरणया निम्ति यायेगु संघर्षय् छगू न्हूगु शक्तिशाली ज्याभ प्राप्त याना ।

थ्व न्हूगु दया दिनय् न्यागूगु सर्वोच्च जन

सभाया ऐतिहासिक न्हाप्पांगु सेसनय् ज्वति कापि सकल पासापि लगायत सम्पूर्ण निर्वाचकतयगु सर्व सम्मत समर्थनं जनताया प्रतिनिधिया रूपय् ल्ययेका वपि सर्वोच्च जनसभाया प्रतिनिधितयत हार्दिक अभिवादन जि छ्छाया ।

१६७२ सालय् समाजवादी अर्थव्यवस्था व संस्कृत समेतया निर्माणय् भीसं तथंगु सफलता हासिल याना ।

थगुने प्राविधिक क्रान्तिया स्वंगू प्रमुख ज्या सफल नकसां पूर्वकेगु लागि मजदूर वर्ग व मजदूर जनताया मेमेगु फुक्क अङ्ग न्याक्क संघर्ष यात अले राष्ट्रिय अर्थव्यवस्थाया फुक्क क्षेत्रय् गजब नकसां मेहनत यात । राष्ट्रिय अर्थव्यवस्थाया आपालं कचामचां खुदं योजनाय् पूर्वकेगु धका तातुना तयागु उत्पादन स्तरयात पुलावना थुमिसं प्रशंसनीय परिणाम खाताय् जायेकल । आपालं फैक्टरी व उद्योगं खुदं योजनाया स्वदंयागु लक्ष्य सिकं अप्पो ज्या याना क्यन ।

थगुने शिक्षाया क्षेत्रय् फिदं अनिवार्य उच्च माध्यमिक स्कूल शिक्षा पूर्ण रूपं लागू यायेगु ज्या प्रारम्भ जुल अले फैक्टरी कलेज व उच्च शिक्षाया विभिन्न मेमेगु संस्थान गाक्क दयेका मिलख बुद्धिजीवीतयगु सेना सिर्जना यायेत जब्बरगु नी स्वनेगु ज्या जुल ।

थगुने भी वैज्ञानिकतयसं थपिसं वैज्ञानिक क्षेत्रय् हासिल यानागु भव्य सफलता सहित विज्ञानया प्रज्ञाप्रतिष्ठान स्वनागु नीदं बुदि न्यायेकल । पार्टी केन्द्रीय समिति वैज्ञानिकतयगु तस्सकं कदर यानाच्चंगु दु, छायाधासा जुचेय् आधारित विचार अनुरूप भीगु विज्ञानयात विकास यायेगु पार्टी

नीति अनुसार थुमिसं न्यायक संघर्ष यागु दु अले समाजवादी आर्थिक निर्माणय व देशया वैज्ञानिक व प्राविधिक उन्नतिइ तस्सकं महत्वपूर्णगु अनुसन्धानय थुमिसं वांलागु परिणाम हासिल यागु दु।

थगुने भी सिनेमाया कार्यकर्तातयसं व मेमेपि ह्याडं लेखक व कलाकारतयसं साहित्य व कलाया आपालं क्रान्तिकारी सैनिकरत् ज्या यागु दु। थुकथं इमिसं पार्टीया नेतृत्वय भव्य रूपं विकास जुयाच्चंगु व ह्याच्चंगु भीगु समाजवादी साहित्य व कलाया मर्म सम्पूर्ण विश्वयात क्यनाबिल, भी श्रमजीवी मनूतयगु क्रान्तिकारीकरणय व श्रमवर्गीकरणय तधंगु देन बिल। भी लेखक व कलाकारतयसं यागु उवालालाला च्वंगु सफलता खना पार्टी केन्द्रीय समिति सन्तोष व्यक्त यागु दु।

जन सेनाया मनूत व अफिसरत अले जन सुरक्षा सैनिकत देश व जनतायात वीरता पूर्वक रक्षा यायेगु निम्ति थथगु चौकिइ दृढ जुया च्वन, मजदूर-किसानतय ह्याडं जत्था व ह्याडं युवक जत्थातयसं नं थगु क्रान्तिकारी ज्या गौरव नकसां पालन यात। थगुने कोरियाली जन क्रान्तिकारी सेना पीढ़ बुदि न्यायेका जन सेना अन्तर्गत भीगु क्रान्तिकारी सशस्त्र सेनाया अविनाशी शक्ति सारा संसारयात भीसं क्यनाबिथा।

स्वतन्त्र व शान्ति पूर्वक देश एकीकरण यायेगु संघर्षय नं थगुने पला गावकं च्वयेके धुंगु दु। भीगु पार्टी व गणतन्त्र सरकारया दृढ व प्रबल प्रयत्नया फलस्वरूप थगुने जुलाई महीना उत्तर-दक्षिणया ऐतिहासिक संयुक्त वक्तव्य प्रकाशित जुल। थुकी मुख्य स्वंगु सिद्धान्त दु—स्वतन्त्रता, शान्तिपूर्ण एकीकरण व महान् राष्ट्रिय एकता। थव

वक्तव्यय दुगु स्वीकार पत्र अनुसार उत्तर-दक्षिणया 'एकीकरण कमिसन' गठन जूगु दु। उत्तर-दक्षिणया संयुक्त वक्तव्य घोषणा जुसेलि उत्तर-दक्षिणया रेडक्रसतय खँहाबल्हा मज्जा न्ह्यज्या-बनाच्चंगु दु। फलस्वरूप, भी जनता देश स्वतन्त्र व शान्तिपूर्ण तरीकां एकीकरण याये धका गुगु संघर्ष यानाच्चंगु ख उकी न्हूगु यच्चुगु आशा खने दयावल। जुचे विचारधाराय आधारित स्वतन्त्र व शान्तिपूर्ण एकीकरण यायेगु भीगु पार्टीयागु नीति-या थव छगु तधंगु विजय ख; अले थव नीति ठीक जू थुकी अचूक सारतत्व दु थयागु आश्चर्यजनक प्रमाण ख।

थगुने क्रान्तिइ व निर्माणय भीसं हासिल यानागु थव फुक्क महान सफलता मजदूर वर्ग व जनताया विभिन्न अंगं पार्टीया केन्द्रीय कमिटीया छ्वालि क्वात्तक छधी व छपा जुया अले उच्च कोटीया क्रान्तिकारी उत्साह व सिर्जनात्मक कार्यशीलता यागु वीरतापूर्ण संघर्षया परिणाम ख।

न्हूदँयात अभिवादन यासे जि पार्टीयागु विचार व नीति अनुसार थगु क्रान्तिकारी ज्या ससम्मान पूर्वकूपि भी वीर मजदूर वर्गयात, सहकारी किसानतयत, ज्याकमि बुद्धिजीवीतयत, जन सेना व जन सुरक्षा सेनाया मनू व अफिसरतयत, सार्वजनिक सुरक्षाया कार्यकर्तातयत, मजदूर-किसान ह्याडं अङ्गरक्षकतयत व ह्याडं युवक अङ्गरक्षकतयत हार्दिक धन्यवाद व दुनुगलनिसें बधाई बिया।

दक्षिण कोरियाया समाजयात प्रजातन्त्रीकरण यायेगु निम्ति व देशया स्वतन्त्र व शान्तिपूर्ण एकीकरणया निम्ति थगुने बहादुरी साथ संघर्ष यापि दक्षिण कोरियाया फुक्क जनतायात नं जिगु न्हूदँया अभिवादन दु।

थगुने जापानय् च्वंपि कोरियाली जनता चोङ्ग-यान जापानय् च्वंपि कोरियाली वाशिन्दा-तयगु सर्वसाधारण सभा) या नेतृत्वय् थगु प्रजा-तान्त्रिक जातीय अधिकार रक्षा यायेत अले देशया स्वतन्त्र, शान्तिपूर्ण एकीकरण न्ह्यज्याकेत भीषण संघर्ष यात । न्हूदँया उपलक्ष्यय् चोङ्ग न्यानया अधिकारी वर्गतयत व जापानय् च्वंपि ६०००० कोरियाली जनतायात अले पिने च्वनाच्वंपि फुकक कोरियालीतयत जिगु हार्दिक अभिवादन व बधाई दु ।

‘मीगु पार्टी’ व गणतन्त्र सरकारं विदेशी सम्बन्धय् यागु प्रबल उद्यमया फलस्वरूप थगुने मीगु क्रान्तिया अन्तर्राष्ट्रिय एकता अम्फ क्वातुगु दु । १९७३ सालया न्हूदँयात अभिवादन यासे जि सकल कोरियाली जनताया पाखें संसारय् दक्को समाजवादी व आपालं मेमेगु देशया जनतातयत, गुम्हसिनं मी जनतां समाजवादी निर्माणया निम्ति व देशया स्वतन्त्र व शान्तिपूर्ण एकीकरणया निम्ति यानाच्वंगु संघर्षय् समर्थन व उत्साह बिउगु दु, इमि फुकसितं हार्दिक बधाई व अभिवादन छाया । पासापि,

खुदँ योजना पूर्वकेत १९७३ या बख्छि ल्यं दनि । थव दँय् फुकक पार्टी सदस्यतयसं व ज्या-कमि मन्तयसं न्यागुगु सर्वोच्च जनसभाया न्हाप्पांगु सेसनय् न्ह्यथंगु निर्धारित ज्या अनुसार राष्ट्रिय अर्थतन्त्रया फुकक क्षेत्रय् मेगु तथंगु क्रान्ति-कारी लहर कार्यान्वित यायेमागु दु, अले थुकथं खुदँ योजना पूर्वकेगु संघर्षय् निर्णायक विजय हासिल यायेमागु दु ।

राज्यया योजनाय् प्रतिपादन यानात थें

याकन हे राष्ट्रिय अर्थतन्त्रया फुकक क्षेत्र विकास यायेत थुगु दँय् मीसं सक्रिय जुया ज्या याये, विशेष याना उत्पादनया दकले न्हाप्पांगु क्रिया जुयाच्वंगु ‘एक्सट्रैक्टिभ’ उद्योग न्ह्यज्याकेत तस्सकं कुत याये ।

‘एक्सट्रैक्टिभ’ उद्योगय् उत्पादन अप्पोयेकेत आ दुगु कोइला व धाउ खानीइ गालय् यायेगु ज्याय् मीसं यन्त्रीकरण व विस्तृत यन्त्रीकरण सक्रिय नकसां छयलेमा । उखे हानं, प्रशस्त डिपोजिटया भण्डार जायेका तयेमा अले न्हूगु कोइला व धाउ खानी व्यापक रूपं विकास यायेमा । थुकिया निम्ति मीसं भूगर्भिक सभे च्वन्हाका यंकेमा ।

कोइला व धाउ खानी यन्त्रीकरण यायेत अले न्हून्हूगु खानी विकास यायेत इन्जीनियरिङ्ग उद्योगं व राष्ट्रिय अर्थतन्त्रया विभिन्न कचामचां गाक्क ततधंगु मशीन व विभिन्न सामग्री अले वस्तु उत्पादन यायेमा ।

थुगु दँय् निर्माणया ज्याय् जनताया जीविका स्तर सुधार यायेगु निम्ति व मीगु उद्योगया स्वतन्त्र अप्पोयेकेगु निम्ति तस्सकं महत्त्वपूर्ण जुयाच्वंगु तत-धंगु आधुनिक धातु शोधन केन्द्र व ततधंगु सामु-दायिक रासायनिक उद्योग केन्द्र दयेकेगु विशालगु ज्या पूर्वकेमा । पूंजी निर्माणय्, पार्टीयागु केन्द्री-भूत निर्माणया नीतियात पालन याना आ निर्माण जुयाच्वंगु किम चैक आइरन आइरन वर्क्सय् च्वंगु इस्पात व रोलिङ्ग कारखाना अले सुंघि रासायनिक कारखाना याकन पूर्वकेत मीगु प्रयास केन्द्रीभूत यायेमागु दु । नापं, पश्चिम प्रदेशय् विशाल रासा-यनिक कारखाना दयेकेत नं मीसं कुत यायेमागु दु । नापनापं, सोहुसु पावर स्टेशन व पुक्चाङ्ग थर्मल पावर स्टेशनया निर्माण ज्या मेहनत साथ च्वन्हा-का याकन हे पूर्वके मागु दु ।

उपभोग्य वस्तुया मात्रा व किसिम अप्पोये-
केगु इमिगु क्वालिटी विशिष्ट रूपं सुधार यायेगु
थुकुसीया भीगु मुख्यगु ज्या मध्ये छगु ख । हल्का
उद्योग्य थुकुसी भीसं टेक्सटाइल, वस लाकां, दैनिक
आवश्यक वस्तु व नसा उद्योगयात आधुनिकीकरण
यायेत खूब मेहनत याना ज्या यायेमा । अले व हे
अनुरूप उच्चकोटीयागु उपभोग्य वस्तु यक्को मात्राय्
जनताया निम्ति उत्पादन यायेमा, खुदं योजनाया
लक्ष्यया निम्ति तातुना तयागु उत्पादन स्तर सिकं
अप्पो उत्पादन यायेमा ।

यातायातया खँय्, यातायातया निम्ति गुगु
आपा दयेक मांग वयाच्चंगु ख उकियात यथेष्ट
मात्राय् पूर्ति यायेगु निम्ति भीसं भौतिक व शिल्प
सम्बन्धी जग बल्लकेमा अले थुकिया संगठनय् सुधार
हयेमा । विशेष याना रेल्वे यातायातय् क्रान्तिकारी
अनुशासन व नियम स्थापना यायेत अले यातायात
व लक्ष्ययाया क्षमता विस्तृत यायेत प्रबल प्रयास
यायेमा ।

कृषिइ कृषि उत्पादन तीव्र रूपं अप्पोयेकेत विस्तृत
यन्त्रीकरण व रसायनीकरण सक्रिय नकसां भीसं
स्वन्हाकेमा । द्यांया दथुइ दथुइ याकन कृषि विकास
यायेगु धयागु पार्टीया नीति बिलकुल ठीक जू धयागु
खँ थगुनेयागु अनुभवं साबित जुइधुंक्कगु दु । थज्यागु
क्षेत्रय् बुज्या याना स्वयालि थवयात प्रभावकारी
यायेत भीसं इमित थुकुसी यक्को दयेक ट्रैक्टर, ट्रक
व मेमेगु आधुनिक कृषि ज्याभ अले यक्को रासा-
यनिक मल व मेमेगु कृषि रसायन बोमागु दु ।
कृषिइ न्हूगु ढांचायागु कृषि नीतियात मागु कथं
सहकारी खेतीया प्रबन्ध व संचालनयात भीसं
सुधार यायेमा, विशेष याना मानव शक्तियात

उचित नकसां प्रबन्ध याना थवयात चिन्चा मर्क
कृषि उत्पादनय् केन्द्रीभूत यायेमा ।

राष्ट्रिय अर्थतन्त्रया विभिन्न शाखाय् यन्त्री-
करण व अर्थ तथा पूर्ण स्वचालन लागू यायेत
उत्पादनय् विज्ञान व शिल्पया दकले सकले न्हूगु
सिद्धियात विस्तृत रूपं छयलेगु महत्वपूर्ण ज्या ख ।
थथे यात धायेव उत्पादन याकन अप्पोयेका भी
ज्याकमितयत थाकुगु श्रम मुक्त याये फइ । वैज्ञानिक
व शिल्पकारतयसं भीगु फुक्क विज्ञान व शिल्प-
यात विश्वया स्तरय् स्वजायेकेगु अले नापनापं
वैज्ञानिक अनुसन्धानयात वीरता पूर्वक उत्पादनय्
छयलेगु कुत यायेमा ।

थुगु दँय् समाजवादी निर्माणय् न्हूकथं
थकायेगु ज्या प्रभावकारी यायेत अले भीगु सफल
नकसां संचालन यायेत भीसं राज्यया अंगतयगु
कर्तव्य ब्वलकेमा । राज्यया फुक्क अंगं समाजवादी
विधानय् उल्लेख जुयाच्चं कथं थगु ज्या यायेगु
ढांचायात याकन हे हिला थगु ज्या सन्तोषजनक
जुइक यायेमा ।

थुकुसी भीसं यक्को दयेक विभाजन जुया-
च्चंगु छुं केन्द्रीय कार्यकारी अंगतयत छधी यायेगु
न्हूगु पला छिनागु दु । राज्य व आर्थिक संस्थान-
तयगु ज्याय् विभागवाद व प्रदेशवाद पायायेत अले
उत्पादनय् नियामक नेतृत्व सुदृढ यायेत थव छगु
महत्वपूर्ण कदम ख । विभागवाद व प्रदेशवाद गलत
सैद्धान्तिक दृष्टिकोण ख । थुकि थगु हे जक संस्था
व थगु हे जक प्रदेशया स्वायत्तयात सम्पूर्ण राष्ट्रया
स्वार्थ सिकं च्वय् तइगु जुयाच्चन । समाजवादी
निर्माणयात आघात याइगु हानिकारक ज्याया
तरीका थव ख । विभागवाद व प्रदेशवादयात राज्य

વ અર્થયા કર્મચારી ફુકસિન મદયેકા છુએમા ।
 ઇમિસં રાજ્યયાગુ સાધારણ ડ્યાય્ સદાં તસ્સકં
 ધ્યાન બીમા અલે સહકારી ઉત્પાદનય્ ઇમિસં યાયે-
 માગુ ડ્યા અસફલ મજુક પાલન યાયેગુ સ્વયેમા ।

ક્રાન્તિયા શક્તિ સમ્પન્ન વ્યક્તિ જુયાચ્વંપિ
 કાઢરતય્ કુતલય્ દે ફુકક ડ્યાયા સફલતા નિર્ભર
 જુયાચ્વંગુ દુ । જનવર્ગયા ન્હોને ધ્વવાના અલે ઇમિ
 ન્હોને ડ્યાવહારિક દૃષ્ટાન્ત વ્વયા નેતૃવર્ગ સાહસ
 પૂર્વક સંઘર્ષ યાત ધાસા ન્હુગુ પદ્ધતિ વ ચમત્કાર
 પિકાયેકુ ધયાગુ લ્લં અનુભવં વ્યંગુ દુ । ગન ધ્વ યાઙ
 મહુ અન ડ્યાય્ સુસ્તી વૈ ।

થુગુ દૈય્ ફુકક નેતૃવર્ગ ક્રાન્તિકારી સંઘર્ષય્ વ
 નિર્માણય્ ન્હોને લાક્ક દનેમા, જનવર્ગયાત કુશલ
 પૂર્વક સંગઠન યાના ઇમિત નિર્દેશન બીમા અલે
 થપિનિગુ નિશ્વાર્થ પ્રયાસયાત ન્હાવ્વયા ઇમિત
 દૃષ્ટાન્ત વ્યને બીમા । વિશેષ યાના નેતૃવર્ગ થપિનિગુ
 ડ્યાય્ નોકરશાહી વ આત્મગૌરવ મદયેકેગુ કુત
 યાયેમા । થપિસં છું ડ્યાય્ નિર્દેશન બી ન્હાવ ઇપિ
 સદાં ડ્યા યાના ચ્વંથાય્ વનેમા । ઉત્પાદન યાનાચ્વંપિ
 જનતાયાગુ ઇચ્છા અલે મજદૂર વ કિસાનત ડ્યા
 યાના ચ્વનાચ્વંપિ વ્વય્યાગુ યુનિટયા વાસ્તવિક
 સ્થિતિ બાંલાક સીકેગુ સ્વયેમા । રાજનૈતિક ડ્યાયાત
 ઇમિસં પ્રાથમિકતા બીમા અલે જનવર્ગયાગુ ક્રાન્તિ-
 કારી ઉત્સાહ વ સિજનાત્મક યોગ્યતાયાત સક્રિય
 નકસાં પ્રસ્તુત યાયેમા ।

મીગુ ન્હોને વયાચ્વંગુ દકલે મહત્વપૂર્ણગુ
 ક્રાન્તિકારી ડ્યા છુ ધાસા સૈદ્ધાન્તિક ક્રાન્તિયાત
 તીવ્ર યાયેગુ અલે સમ્પૂર્ણ સમાજયાત ક્રાન્તિકારી
 યાયેગુ વ મજદૂર વર્ગીકરણ યાયેગુ લ્લ । સૈદ્ધાન્તિક
 ક્રાન્તિયાત મીસં ગવલે દે શિથિલ યાયે મજિડ,

સમાજવાદયા નિર્માણય્ જુગુ સફલતા લ્લના સન્તોષ
 જુઙ મજિડ । સમાજવાદી નિર્માણયા સફલ ઉન્નતિ
 વ જનતાયા મૌતિક વ સાંસ્કૃતિક હિતયા શીઘ્ર
 સુધાર નાપનાપં મીસં સૈદ્ધાન્તિક ક્રાન્તિયાત અમ્મ
 તીવ્ર યાયેમા અલે ડ્યાકમિ ફુકકસિત પૂર્ણ રૂપં
 ક્રાન્તિકારી યાયેમા । મજદૂરવર્ગીકરણ યાયેમા ।

ડ્યાકમિતયત માર્ક્સવાદી - લેનિનવાદી
 વિચારધારાં મીગુ જુચે વિચારધારાં સુસજ્જિત
 યાયેત પાર્ટીયાગુ નીતિ વ ક્રાન્તિકારી પરમ્પરા કથં
 શિક્ષા બીગુ તીવ્ર યાનાં ચ્વનેમા । અલે ઇપિ પાર્ટીયા
 ધાત્થે હ્યાર્ડંપિ સિપાઈ જુઈ, પાર્ટી વ ક્રાન્તિયા નિર્મિત
 લ્લાઈપિ સામ્યવાદી ક્રાન્તિકારી જુઈ ।

થુગુ દૈય્ નં મીસં પાર્ટીયાગુ સૈનિક વિચાર-
 યાત પૂર્ણ રૂપં લાગુ યાયેમા । થુકિયા મુલ્ય ઉદ્દેશ્ય
 લ્લ સમ્પૂર્ણ સેનાયાત કાઢરતયગુ સેના દયેકેગુ,
 ચ્વંનિસં વ્વચ્ચંક ધ્વયાત આધુનિકકરણ યાયેગુ,
 ફુકક જનતાયાત શસ્ત્રયુક્ત યાયેગુ વ સમ્પૂર્ણ દેશયાત
 વ્વાથ દયેકેગુ અલે રાષ્ટ્રયા રક્ષા શક્તિ અપોયેકેગુ ।

જાપાની જનતા વ વિશ્વયા જનતા નાપ
 અન્તર્રાષ્ટ્રીય એકતા બલ્લાકેત, થગુ પ્રજાતાન્ત્રિક,
 જાતીય અધિકાર સુરક્ષિત યાયેત વ માતૃભૂમિ સ્વતન્ત્ર
 વ શાન્તિપૂર્ણ દંગં યાકન એકીકરણ યાયેત ચોક્ક-
 યોનં વ જાપાનય્ ચ્વંપિ કોરિયાલીતયગુ સંસ્થાં જુચે
 વિચારધારાયા ક્રાન્તિકારી ધ્વાય્ ચ્વચ્ચંક લ્લના
 અટૂટ રૂપં લ્લ મેહનત સાથ કુત યાયેમા । જાપાનય્
 ચ્વંપિ કોરિયાલીતયસં પ્રતિક્રિયાવાદીતયગુ ફુકક-
 ફાકક તોડફોડ વ ધ્વંસાત્મક ડ્યાયાત પૂર્વક ચક-
 નાચૂર યાયેમા, ચોક્ક-યોન સંસ્થાયાત અમ્મ દ્રો
 યાયેમા, ધ્વંથ ગુહાલિ યાના વ ન્હાજ્યાકા, ચોક્ક-
 યોનયા છ્વાચેરં ગોમુના થગુ સંઘર્ષ જારી યાનાં
 ચ્વનેમા ।

BOROLINE

The soothing antiseptic cream that leaves the skin soft and blemish free.

B O R O L I N E

ensures alround protection.

Use BOROLINE before retiring. You will be protected all the while against many common skin abnormalities and affections.

NO NEED TO THINK TWICE

Sole distributor :—

Indo-Nepal Trading Concern,

Post Office Box No. 262,

Nhyokha

भीगु पार्टी व गणतन्त्र सरकारं थुकुसी नं अन्तरराष्ट्रीय जङ्गी एकता क्वातुकी अले विश्वया फुक्क जनता नाप मित्रता व सहकारिता विकास याई। भी जनताया क्रान्तिकारी उद्देश्ययात अन्तर-राष्ट्रीय स्थिति अफ ल्वयेकेगु निम्ति हे थये यायेगु ख। साम्राज्यवाद विरोधी, अमरीका विरोधी संघर्षया फररर ब्वयाच्वंगु क्रान्तिकारी ध्वांग्या क्वय् च्वना आक्रामकता व युद्धया साम्राज्यवादी नीतियात पनेत व स्यंकेत भीसं दृढता पूर्वक संघर्ष याये अले एशिया व विश्वया शान्तियात सुरक्षा याये।

पासापि,

थुकुसी भीगु न्होने वयाच्वंगु क्रान्तिकारी ज्या तस्सकं थाकु तस्सकं आपा। फुक्क ज्याकमितयसं फुक्क आपद विपद व विघ्न बाधा बहादुरी

साथ पार यायेमा, आत्मनिर्भरताया क्रान्तिकारी भावनायात पूरा ध्यानय् तथा समाजवादी निर्माणय् छगू न्हूगु, तथंगु क्रान्तिकारी इस्थान भीसं यायेमा। थुकथं ध्व १९७३ सालयात खुदं योजना पूर्वकीगु निर्णायक वर्ष भीसं यायेमा।

भीगु संघर्ष फलदायी जू, भीगु भविष्य उज्ज्वल जू। भीगु पार्टीया बुद्धिमत्तापूर्ण नेतृत्वय् न्ह्यज्याना च्वंपि भी जनताया निम्ति विजय व गौरव हे जक तैयार जुयाच्वंगु दु।

निर्धारित समयसिकं न्हव हे खुदं योजना पूर्वकेत अले स्वतन्त्र, शान्तिपूर्ण ढंगं देश एकीकरण यायेत व समाजवादया पूर्ण विजय हासिल यायेत पार्टी केन्द्रीय समितिया छ्चालि चट्टान थें झधी जुया भीपि फूर्ति साथ न्ह्यावनेनु।

बौद्ध भावना

आनन्दकुटी,

स्वयम्भू,

१५ फागुण, २०२६

प्रिय बुद्धरत्न,

पौ निपौ ध्यंगु तन्दु दत । छपौ बनारसय प्राप्त जुल, मेगु छपौ बुद्धगयाय । छं सि हे स्यू जि भावना तालीम कावया च्वनागु । भिन्दु-भिन्दुया भावना कोसं (शिविर) जूगु । जि स्वक भाग कया । भावना याना च्वंतले जिगु जीवन बन्धनमय जुल अथवा घण्टामय जुल । गंया आज्ञानुसार जुया च्वना । संसार नाप अलग धासां ज्यू । पिनेया छुं समाचार मस्यू । अखबार स्वये मज्यू, सफू स्वये मज्यू, रेडिओ न्यने मज्यू, चिट्ठी च्वये मज्यू । पिने वैगु चिट्ठी ला स्वये ज्यू धायेमा । चिट्ठी च्वयेगु फुशंत नं मदु । भावना सिधयेका जक बांलाक चिट्ठी च्वयेगु मती तया च्वना । छंगु चिट्ठीया लिस नं ताहाक याना बीमागु जुया च्वन ।

जि २० माघ, २०२६ खुनु नेपा ध्यंक वया । ध्यंक वसेनिसं भावना याना वोम्ह धका मानयाना भोजन निमन्त्रणा भो भो वल । म्हा धाये मज्यू । थव भिक्षु जीवन हे करपिनि भरोसाय ख । आश्चर्य चा, भावनाया खँ न्यंपि उस्त मदु, जित मानय जक याना च्वन ! श्रद्धाया महिमा मखा धाये !

निमन्त्रणाय वना वाउँ पाउँ नयाबले जोर वल । मुसु वया बाँझि मयाक लासाय आराम काये माल । मस्य वना लिहां वयेवं खालु-ति त्वनेमा धाइगु । न्हापा छेँय जिमि मां नाप दुबले त्वंका-चंगु नं ख । आ आनन्दकुटी जंगलय च्वंच्वना,

सुनां खालु-ति त्वंकी ? त्वनेमा धापि नं सुं मदु ।

प्रकृति जिगु भावना बल्ला ला मला ला धका परीक्षा यागु जि मस्यू । जि जांचय असफल जुल ! उकिं छंगु पौया लिस याकनं बी मफुत जि स्यू— पौया लिस याकनं बी मफुसां नं छ तंचाये मसम्ह धका ।

आ पौया लिस शुरू याये । छंगु पती महस्व पूर्णगु खँयककों दु । थौं छगु-निगूया जक लिस बिइ, मज्यू ला ?

छं सुभाब छगु बिया हगु दु— ‘भन्तेया भावना याना बिज्या थें मिथ्यादृष्टि छता तोता बिज्याहुँ । हानं थुकी नं भन्तेनं मिथ्यादृष्टि (Misunderstanding) याना बिज्याइ ला धका जि ग्या ।’

थव सुभाब बिया हगुयात आपालं धन्यवाद ! थन मिथ्यादृष्टिया अर्थ स्पष्ट यायेमागु दु थें ता । साधारण बौद्ध सफुती मिथ्यादृष्टि धयागु—नाना प्रकारया घोया प्रति बिश्वास याना, पूजा याना बरदान कायेगु, खुसी मोल्हुया पाप कटे जू धका बिश्वास यायेगु, पुनर्जन्म मदु धका लाको-पाको सना ड्वीगु, पुनर्जन्म दु धका थव जन्मय व खावा थव खावा मदुसां लिपाया जन्मय सुख सीगु आशा आदि थुपि फुकं मिथ्यादृष्टि ख । तर, छं च्वया हगु मिथ्यादृष्टिया अर्थ मेगु हे ड्वी मा । अंग्रेजीइ

हल्लेख याना हगु Misunderstanding
“मिथ्यादृष्टि” छता तोते मा धागु खनेवं मसंक
वन । उखुनु भीपि छपुच मुना कार्यक्रम दयेकेगु बारे
खँ जूबले छं सुभाब छगु तल । उगु सुभाब बारे जि
मखुथे श्वीका कया । उकिं याना तथंगु भ्रम जूवन ।
गलतफहमी धाये ला, असमझदारी धाये ला धै थें
जूवन । थुकियात मिथ्यादृष्टि धाइ । छं च्वया हगु
‘मिथ्यादृष्टि’ शब्द नं श्व हे अर्थय् ज्वी मा ।
सम्यकदृष्टि दत्त धायेव मिथ्यादृष्टि तना वनी ।
ध्यान भावना बल्लात धायेव मिथ्यादृष्टि तना
वनी । धाथें ख मिथ्यादृष्टि साप ग्यानापुसे च्वं ।
श्व मदयेकेत यक्को भावना याये मानि, यक्को
अभ्यास याये मानि । वातावरण बांलाके मानि ।
जिके अज्ज नं मिथ्यादृष्टि भतीचा ल्यना च्वन तिनि ।
श्व दृष्टि तोता छयेत कुत याना च्वनागु दु । सुभा-
बया लागी हानं छको धन्यवाद दु ?

छं न्यना हगु मेगु न्ह्योस ख - भन्ते, भावना
धयागु छु ? भावना याना छपिन्त छु अनुभव
जुल ?

न्ह्योस साप बांला । बरु भवे वनेबले मचा
छम्ह नं च्वना यंके थें प्रश्न नाप मेगु प्रश्न नं घाना
हल । ठीक हे जू । विद्यार्थी जुया च्वंगुलि जिग्यासा-
पूर्ण प्रश्न न्यना हल ।

भावनाया शाब्दिक अर्थ ख अभ्यास ।
वास्तविकपार्खें धाये माल धासा चित्त एकाग्र यायेगु
व चित्त शुद्ध यायेगु ख । मेकथं धाये माल धासा
होशियार जुया उन्नति याना यंकेगुयात हे भावना
धाइ । सिद्धान्त सिकं अभ्यास मूवं अले जक व्याव-
हारिक जुइ । अभ्यास मदबले सिद्धान्त छु नि छु
ज्वी । ब्वसा जक ख । छु अभ्यास यायेगु ? श्व

माक थं चंचलम्ह चित्तयात बशय् तयेगु, तालीम
यायेगु अभ्यास ख । चित्त बमलात धायेव समाजय्
च्वना ज्या याये फैमखु । विचलित ज्वी । निराश
ज्वी । समाज खना बिस्म्यु वने मास्ति वइ ।

भावना बुद्ध-धर्मया दुग क्वेँ ख । भगवान
बुद्ध आपालं धया थें शील (सदाचार), समाधि
(एकाग्रता), प्रज्ञा (विवेक बुद्धि) या जक भिक्षुपिन्त
उपदेश वा शिक्षा बिया विज्याइ । सदाचार बिना
समाधि दैमखु । समाधि बिना प्रज्ञा नं दैमखु ।
आपासिया बिश्वास ख भावना धयागु याकचा
समाजं तापाक च्वना मिखा तिसिना च्वनेगु । श्व
भ्रम ख । भावना धयागु समाजं अलग्ग ज्वीत मखु ।
समाजया समस्या गुकथं हल याये फइ, व उपाय
मालेगु ताचा हे भावना ख । समाधि बल्लाम्हेसित
सुनानं क्वथले फइमखु । गथे कि छधी जुयाच्वंगु
पर्वतयात फसं संके फइमखु । वया लागी निदा
प्रशंसा निर्ता बगाबर ख बरुतं पिकाये मज्यू शह
याये फयेके मा । थत थम्हं म्हसीकेमा थथे धयागु
थगु गलित खंके मा । थथे श्वीका कायेत हे बुद्धं
“आनापान सति” आश्वास-प्रश्वासय् ध्यान तथा
च्वनेगु भावना कना विज्यागु ।

सास दुहां-पिहां ज्वीगुली होश तथा
च्वनेबले छु ज्वी ? न्ह्याबलें होश दयाच्वनी । सतर्क
जुया च्वने फत धासा मनूतसैं गुबलें गुबलें हे गलित
याइ मखु । श्व आनापान सति भावना याना च्वने-
बले थगु दोष न्हाय्कनय् थें बांलाक खनेदइ । अले
करपिनिगु दोष मालेगुली ध्यान वनी मखु । थ
सुधार ज्वी । सकसितं अथे श्वीका काल धासा
समाज सुधार ज्वी । व्यक्ति-समूहयात हे समाज
धाइ । व्यक्ति सुधार मज्वीकं समाज सुधार ज्वी

मल्लु। बौद्ध भावनाया मूल लक्ष्य हे व्यक्ति सुधार अले समाज सेवा।

श्व पवित्र चित्तयात ईर्ष्या, लोभ, द्वेष, मोह आदि क्लेशं शोषण यांना तल। मैत्री व करुणां शोषण मया। उकिं वर्तमान अवस्थायात म्हमसू। मनूत कि त न्हापा-न्हापायागु खं कया अलमले ज्वी, ल्वाना च्वनी, कि त लिपा-लिपाया खंय अलमले जुया च्वनी।

अँ! थन चित्त बशय् तयेगुयात हे भावना धाड धयागु बारे चर्चा यांना। छु ले, थज्यागु भद्रगोल समाजय् च्वना, नाना प्रकारया आरम्भण (दृश्य) छ्वात्तेरं दयेक श्व माकर्थे जागु चित्तयात गुक्थं बशय् तयेगु?

थज्यागु वातावरणय् च्वना चित्त बशय् तयेगु वा शुद्ध यायेगु अपुगु खं मल्लु। थुकिया लागी छुं दिन वा छुं हप्ता नाना प्रकारया आरम्भण तापाक एकान्तय् च्वना 'आनापान सति' भावना यायेमा। अले श्व चित्तयात बशय् तये फइ। हारांम्ह दोहचा वा सलयात तालीम यायेत खिपतं बल्लागु थामय् चिना तयेमा। व उखे-थुखे वनेत सँस त्यानु-या कायल ज्वी। अथे हे श्व चंचल चित्तयात नं एकान्तय् च्वना आमापान रूपी थामय् होश रूपी खिपतं क्वात्तक चिना ततं बशय् तये फु। श्व चित्त तुरुन्त पिहां वने यो। मिखा तिसिइवं छू छु कल्पना वइ। चा हे मचायेक मन पिहां वने यो। एकान्तय् अभ्यास यार्या चित्त बशय् च्वनी, थत थम्हं म्हसी।

थगु गलित खनी। अले चित्त शुद्ध यांना यंकी। खं अपो ल्हायेगु बानी तोता ज्या जक यांना यंकी।

एकान्तय् च्वनेगु धयागु सकसितं मा। वैज्ञानिक, राजनीतिज्ञ, डाक्टर व खेलाडी आदि फुकसिनं एकान्तय् च्वना विचार याये मा। हूल-मूलय् च्वना छुं नं सवस्या समाधानया कल्पना वइ मल्लु।

भावना धयागु व्यापारीतय् नं मा। छैय् जा श्वीपिं मय्जुपिन्त नं मा। लँय् ज्वीपिन्त नं मा। व्यापारीत पसलय् च्वनीबले भावना बमलासा गुलि भावं मीगु ध्यवा गुलि कायेगु, गुलि लिं बगीगु छुं होश दइमल्लु। नैक्या धाम्हेसित ग्वे विद्या च्वनी। जा श्वीपिनि नं होश मंत कि चि निको तथा च्वनी अले भातं बोह बिइका च्वने माली। अथे जुइगु भावना बमलागुलिं ख। लँय् ज्वीपिनि, मोटर साइकल गया ज्वीपिनि, मोटर चल्यु यांना वनी-पिनि होश मंत कि दुर्घटना (एक्सीडेंट) ज्वीका अस्पतालय् मूच्छा जुया च्वने माली। श्व फुकं भावना बमलागुया चि ख। न्हावलं होश दयेका च्वनेगु हे ध्यान समाधि ख।

भावनाया शत्रु स्वम्ह दु—१) आपा नयेगु बानी, २) आपा घना च्वनेगु बानी, ३) आपा खं जक सयेका च्वनेगु चाला।

पौ ताहाक जुया वल। बाकी प्रश्नया लिस लिपा बिया हये मज्यू ला? भावनाया बारे सफू हे प्रेसय् बनाव्नेगु दु। उकी विस्तृत रूपं खं च्वया तथागु दु। थौं बिदा!

मितुनाम्ह,

भिक्षु अश्वघोष

सितुया मर्का

सकस्यां थथगु समस्या दु, सकसितं थथगु मर्का दु। भवानाच्चत्तले समस्या व मर्का सुयातं पवनी मखु। भीगु छगू उखान अर्थात् छुनाखं नं दु—‘बातय् लवसा पित्तय् मलव, पित्तय् लवसा बातय् मलव।’ थव छुनाखं थौं सितुयात चरितार्थ जुयाच्चंगु दु।

सितु निलापौ ख। च्यादँ फुना गुदँय् च्वम्ह जूवलय् थवया थगु हे इतिहास दयेधुंछल। नापनापं थवया समस्या नं जटिल जुजुं वयाच्चन, थवयात तधंगु मर्का नं जुया वयाच्चन। भौं थिक्के जूगुलि छपाई खर्च ला अर्थे हे अपो जुइगु जुल। तर, थव साधारण खं जुल। थवया तधंगु समस्या ला हुलाकं छयेगु बारे ख। सितुया प्रत्येक अङ्क १०० गू धया थें हुलाकं वनाच्चंगु दु। तर, गोगूया ध्यबा दुहां वयाच्चंगु दु। धाये हे मझालापुसे च्वं। ध्यबा मव धका सितु मझये धासा तयांतये थाय् हे दइ मखु। हानं कोथाय् सुमुक थवथना तयेत नं ला सितु पिकया च्वनागु मखु। अले भाषा व साहित्य प्रचार यायेगु दृष्टि नं पिने छया च्वने हे माल। आ तक ला छयां च्वना तिनि। छया नं च्वने हे तिनि पिहां वया च्वत्तले। सुम्क स्वथना तयेया पलेसा सकसितं इना बिया थगु भाषा व साहित्य व्बंके बीगु हे च्वसा-पासाया लक्ष्य व उद्देश्य नं ख। तर, थव सिति इना-बीगु ज्या गबले तक जुइ फई ? छलें वनाच्चं थें मेखें वया च्वंसा धका वनाच्चंगुया ल्याचा दइमखु। वइगु मदयेक वना जक च्वन धासा लव जक फुइगु

मखु कि मा नापं फुना छन्हु अस्तित्व हे नं मदया बनी।

थुलि जक मखु। सितु निलापौ जूगुलि थव-यात हुलाक सहूलियत नं मरु। छगू प्रति सितु हुलाकं छयेवलय् चुन्था नि छसुकाया टिकट तिकेमा। गबलें ला छतकाया तकं तिकेमा। ग्राहक ल्हापं ला दुने नं पिने नं समान हे याना हुलाक खर्च थम्हं हे वेइलपा च्वंगु दु। तर, सिति छया नं टिकट खर्च समेत वेइलपे माबलय् सितुयात तधंगु हे मर्का जुल। थव हे ख सितुयात वयाच्चंगु जटिल समस्या।

श्री ५ या सरकारया नं छु नीति थें मस्यु। न्हिपौ. वापौ. ड्य् पौ फुकसितं हुलाक सहूलियत बियातगु दु। तर, निला पौयात। व सहूलियत मरु। लय् पौ व निलापौ निगुलि साहित्य प्रधान पत्रिका हे जुई। समाचार प्रधान पत्रिकायात जक सहूलियत बीगु नीति ख धयागु जूसा लय् पौयात व सहूलियत मदये मागु। लय् पौयात सहूलियत दसेलि निला पौयात जक छाय् मदयेगु ? तर मरु। मरुगु छु याये जिउ !

अथे जूगुलि. नेपा गालं पिने च्वं पिं ग्राहक भाजु मयजुपि सकसितं सितुयागु समस्या व मर्का थुइका थपिनिगु ग्राहक ल्हाप नियमित रूपं छया हया च्वनेगु कृपा यानादी माल। सितुयात भचा जक मखु कि आपालं आपलं मर्का जुयाच्चंगु दु। थव मर्का मदयेका बीगु नं भाषा प्रेमया छगू दसु ख। धन्यवाद !

पाक मिसाया भात

— उवलय —

सुथन्हापां कलाम्हेसिया न्हयलं चायेवं घुररेंर घुररेंर स वयेक न्होवयेका चवंम्ह भातम्हेसित थना धाल— “झि ला धात्थेंयाम्ह हे खनी का ! चान्हय् झि न्हयलय् गय्चवका जित जथभा—तथभा म्हुतु ल्हाना चवनादीगु ।” कलाया थव खँ न्यना भातम्हेसिनं हानं बोबिल,—“सुनां धाल छ चवाकियात जि न्हो वयेका चवंगु धका ?”

— सर्कस —

भद्रगोल जेल ! न्हापा लिपा स्वया थौं भचा चहलपहल खनेदु । उकिं यइपुस्से चवं । न्हूगु गठन जूगु जेल सुधार समितिया अध्यक्ष निरीक्षण भ्रमण याइगु दि ।

अध्यक्ष थन—“यम्ह ज्याम्ह मनूतय्त ल्यू ल्यू तया । न्हापां अध्यक्षजुं छम्ह साहित्यकार कैदी-याके न्यन—“झित थव जेल गय् थें चवं ?” साहित्यकारं अध्यक्षयात छको छयो लंनिसें तुतिइ थयंक स्वल । अले धाल—“सर्कस थें चवं । झि ला थन चवने मलंनि थें ! न्ह्याइपुस्से चवं ।” अध्यक्ष लिंसा काल—“छुं छगु उदाहरण बियादी फु ला झि ?” “स्त्रया दिसँ ले” साहित्यकार कैदी लिंसा बिल—“सर्कसय् सा मनुखं भालु, सल, किसि थें ज्यापि जनावरतय्त कजय् याना तइ । थन उकिया अख । उलि हे जक पा । थन च हि जनावरं मनूतय्त कजय् याना तइ !”

— चुलिच —

वंगया लैय् जुयाचवंम्ह छम्ह बाज्योति वंम्ह मिसायात छम्ह ल्याय्म्हचाम्ह मिजंनं थना न्यन—“अय् धोंमा, थन ‘तपुलि धुकू’ धैगु पस गन दु ? झि स्यूसा कना दिसँ ले ।” ल्याय्म्हचाम्ह मिजंम्हेसिगु थव खँ न्यना धोंमा अजुगति चाल । मनंमनं भाल—“लखय् दाया थ्याच्चा ! उलि नं मस्यूम्ह ।” अले न्यंकल—“ब सिलेवरया बसात मीगु पस दु नि ‘नमस्ते’ धैगु तिका तगु, ह वया हे न्होने का !” थव खँ न्यना ब मिजंम्हेसिनं कपा स्यंका धाल—“ब ‘नमस्ते’ धैगु पस गन दु ले ?” थव खँ न्यना धोंमा लागि चाल । गज्याम्ह ह्वांज्यो नापलात धे थें । अय्पां भचा जाय् लिंसा बिल—“ब हे तपुलि धुकूया न्होनेसं का !” थव खँ न्यना मिजंम्ह त्वलय् जुत । भचा मझासे नं चवंल । अय्पां लिंसा काल—“ब निगुलि पसत गन ला ले धोंमा ?” धोंमां उसिचाया म्हुतु बेक्वयेका धाल—“चुलिचू ला ख नि !”

प्रस्तुतकर्ता—

हरिशंकर रंजितकार

लाकां, मोजा, चप्पल, गऊजी
न्हागु मासां न्हापां लुमंका दिसै
भास

थन ब्रिगु दांया अप्पो ज्या कया दिसै

लाकां ज्यासः

थुवाः-डबलकाजी तुलाधर

१०८, भोटहिटी

नमस्ते न्है !

अहो ! जिमि ला छितः धाये हे लवःमन का
आवलि धैधैगु थलवलया निति

छि लिहाँ झाये माली मखुत

द्वितः माःमाःगु थलवल, चम्चा, गिलास, स्टोमन (दम बीगु व इताः ब्याकेगु)
प्रेष्टिज कुकर न्हागुं भुत्तया हलज्वलं भारतीय जक मखु चीनिया नं दु ।
दुका दुखलः मास

नमस्ते

काजीमानसिंह रत्नमानसिंह एण्ड सन्स

मूयसः कैल मासंगाः १०।४५८

कथा : कैलखा

फो० ह्याः—१३,७१८